

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων

**ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ

Ταχμαζίδου Ελισάβετ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΣΑΒΒΑΣ

Θεσσαλονίκη 2018-2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη ερευνητική εργασία είναι μια προσπάθεια διερεύνησης και ανάδυσης των προσδοκιών και των αντιλήψεων που έχουν οι πρόσφυγες που παραμένουν στη χώρα μας, μόνιμα ή προσωρινά, για την ελληνική εκπαίδευση και τη συμμετοχή των παιδιών τους σε αυτή.

Το Ελληνικό κράτος, ακολουθώντας τις διεθνείς συμβάσεις για την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων, παρέχει σε αυτά, από το 2016 και μετά, διάφορες μορφές εκπαίδευσης (Εγγραφή σε πρωινά τμήματα της γενικής εκπαίδευσης, απογευματινά τμήματα, τάξεις υποδοχής, εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας). Η παρούσα εργασία, αφού καταγράψει τις προσπάθειες που έγιναν από μέρος της ελληνικής πολιτείας με στόχο την ενσωμάτωση των προσφυγόπουλων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα καθώς και τις δράσεις αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό, εξετάζει τις απόψεις των ίδιων των προσφύγων για την ένταξη των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση.

Για το σκοπό αυτό πραγματοποιείται πρωτογενής έρευνα με βάση ερωτηματολόγιο που δίνεται στους πρόσφυγες και επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση στα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζουν τα παιδιά των προσφύγων κατά την ένταξή τους στην ελληνική εκπαίδευση, στο βαθμό συμμετοχής τους καθώς και στις προσδοκίες που έχουν από αυτή. Επίσης σκοπός της εργασίας αυτής είναι να διερευνηθούν και να αναδειχθούν οι απόψεις των προσφύγων για την αναγκαιότητα της συμμετοχής των παιδιών τους στην ελληνική παιδεία.

Τέλος η εργασία αυτή φιλοδοξεί να συμβάλει στην γνωστοποίηση και στην κατανόηση των απόψεων των προσφύγων σχετικά με το περιεχόμενο των σπουδών που θα επιθυμούσαν να έχουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα μας. Η κατανόηση των δυσκολιών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, καθώς και των προσδοκιών που έχουν οι πρόσφυγες από την ελληνική εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση της ένταξής τους στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Λέξεις κλειδιά: παιδιά πρόσφυγες, εκπαίδευση, ένταξη, προσδοκίες.

Summary

The specific research work is an attempt to investigate and raise the expectations and perceptions of the refugees who remain in our country, permanently or temporarily, about the Greek education and the participation of their children in it.

The Greek state, following international conventions on the education of refugees, provides them with various forms of education from 2016 onwards (registration in morning classes of general education, afternoon classes, reception classes, hospitality training). The present work, after recording the efforts made by the Greek state to integrate refugees into our education system as well as the actions and the legislative framework created for this purpose, examines the views of the refugees themselves for inclusion of children in Greek education.

For this purpose, a primary survey is conducted on the basis of a questionnaire given to refugees and an initial approach is made to the problems that refugees' children face when joining Greek education, their degree of participation and the expectations they have. Also, the aim of this work is to explore and highlight the views of the refugees on the necessity of their children's participation in Greek education.

Finally, this work aims to contribute to the disclosure and understanding of the views of refugees on the content of the studies that their children would like to have during their stay in our country. Understanding the difficulties and problems they face, as well as the expectations of refugees from Greek education, can help to better manage their integration into our education system.

Key words: refugee children, education, integration, aspirations.

Περιεχόμενα

Σελίδα

Περίληψη..... 2

Μέρος Α

Εισαγωγή.....6

Θεωρητικό υπόβαθρο

Κεφάλαιο 1:..... 9

1.1: Η αντιμετώπιση του προβλήματος της εκπαίδευσης των προσφύγων από την παγκόσμια κοινότητα9

1.2: Ιστορικό της εκπαίδευσης προσφύγων υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ.....10

1.3: Κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για την εκπαίδευση των προσφύγων14

1.4: Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....15

1.5: Η Εκπαίδευση των προσφύγων (ερευνητικές εργασίες).....16

Κεφάλαιο 2: Προσφυγική κρίση

2.1: Ενοιολογήσεις:(όροι πρόσφυγας/μετανάστης).....18

2.2: Η προσφυγική- μεταναστευτική κρίση σε αριθμούς μέσα σε δύο χρόνια (2015-2016).....20

2.3: Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών προσφύγων που βρίσκονται στη χώρα μας.....25

Κεφάλαιο 3: Ενσωμάτωση των προσφύγων και των παιδιών των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας.

3.1: Οργάνωση και λειτουργία της εκπαίδευσης προσφύγων.....27

3.2: Λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π.....29

3.3: Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων.....32

Κεφάλαιο 4: Αποτίμηση της ένταξης των προσφυγόπαιδων στην εκπαιδευτική διαδικασία της Ελλάδας.

4.1: Η έκθεση της επιστημονικής επιτροπής του ΥΠΠΕΘ.....35

4.1,1: Προβλήματα λειτουργίας των ΔΥΕΠ.....	35
4.1,2: Παράγοντες που επηρεάζουν τη φοίτηση και τη μαθητική διαρροή.....	38
4.2: Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κοινωνικής Πολιτικής.....	40
4.3: Η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	43

Μέρος Β

Έρευνα

Κεφάλαιο 5: Σχεδιασμός μεθοδολογίας.....	45
5.1 Ερευνητική διαδικασία.....	46
5.2 Κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας.....	47
5.3 Συμμετέχοντες (δείγμα, διαδικασία επιλογής).....	48
5.4 Εργαλείο συλλογής δεδομένων.....	48
5.5 Δυσκολίες και περιορισμοί κατά την εκπόνηση της έρευνας.....	49
Κεφάλαιο 6: Παρουσίαση Αποτελεσμάτων-Ανάλυση Δεδομένων.....	51
6.1 Αναλυτική παρουσίαση δεδομένων.....	51

Μέρος Γ

Συμπεράσματα και Προτάσεις.....88

Κεφάλαιο 7: Σύνοψη των αποτελεσμάτων της έρευνας.....	88
7.1: Συμπεράσματα.....	88
7.2: Προτάσεις.....	95
7.3: Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	97

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσση.....	98
Ξενόγλωσση.....	100
Διεθνείς Συνθήκες, Ευρωπαϊκές οδηγίες.....	102

Παράρτημα :.....	103
-------------------------	------------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ήπειρος, από τις αρχές του 2015 και μετά γνώρισε ένα πρωτοφανές προσφυγικό και μεταναστευτικό ρεύμα το οποίο τη συγκλόνησε. Χιλιάδες άνθρωποι πέρασαν προς τη Βόρεια Ευρώπη προερχόμενοι κυρίως από την Συρία και άλλες περιοχές της Ασίας ή της Αφρικής. Για να φτάσουν εκεί διέσχισαν κυρίως χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία. Το ταξίδι αυτό ήταν πολύ επικίνδυνο και για πολλούς από αυτούς τους ανθρώπους είχε τραγική κατάληξη.

Το ταξίδι αυτό όμως διακόπηκε για χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες, οι οποίοι αναγκάζονται να μείνουν στη χώρα μας για μεγάλα ή μικρότερα χρονικά διαστήματα. Ένα μεγάλο ποσοστό ανάμεσα σε αυτούς είναι παιδιά και έφηβοι. Έτσι δημιουργήθηκε η υποχρέωση να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες αυτών των ανθρώπων.

Από το 2016 λοιπόν άρχισε να εφαρμόζεται στη χώρα μας μια προσπάθεια ένταξης των παιδιών των προσφύγων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, παρέχοντάς τα διάφορες μορφές εκπαίδευσης, τυπικές και άτυπες. Αυτές είναι κυρίως : α) Εγγραφή σε πρωινά τμήματα της γενικής εκπαίδευσης, β) απογευματινά τμήματα σε τάξεις υποδοχής, γ) εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας.

Αυτό το ιδιαίτερα απαιτητικό αυτό έργο σχεδιάστηκε υπό συνθήκες χρονικής πίεσης και υλοποιήθηκε μέσα σε ένα ιδιαίτερα ρευστό περιβάλλον με έναν και ετερογενή ως προς τα χαρακτηριστικά του και ασταθή ως προς τον αριθμό, τον τόπο και τις συνθήκες διαμονής εντός της χώρας, πληθυσμό προσφύγων.

Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας

Η συγκεκριμένη εισήγηση είναι μια προσπάθεια **διερεύνησης και ανάδυσης των αντιλήψεων και των προσδοκιών που έχουν οι πρόσφυγες που παραμένουν στη χώρα μας, μόνιμα ή προσωρινά, από την ελληνική εκπαίδευση και τη συμμετοχή των παιδιών τους**

σε αυτή.

Επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση στα **προβλήματα** που τυχόν αντιμετωπίζουν τα παιδιά των προσφύγων κατά την ένταξή τους στην ελληνική εκπαίδευση, στο **βαθμό συμμετοχής** τους καθώς και στις **προσδοκίες** που έχουν από αυτή.

Επίσης **σκοπός** της εργασίας είναι να διερευνηθούν και να αναδειχθούν οι απόψεις των προσφύγων για την **αναγκαιότητα** της συμμετοχής των παιδιών τους στην ελληνική παιδεία. Τέλος η εργασία αυτή φιλοδοξεί να **συμβάλει στην γνωστοποίηση και στην κατανόηση** των απόψεων των προσφύγων σχετικά με το περιεχόμενο των σπουδών που θα επιθυμούσαν να έχουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα μας.

Ερευνητική μέθοδος

Κατά τη διάρκεια της εργασίας πραγματοποιείται πρωτογενής, ποσοτική έρευνα με βάση ερωτηματολόγιο που δίνεται στους ίδιους τους πρόσφυγες. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε πρόσφυγες που βρίσκονται στην κεντρική Ελλάδα, κυρίως στους νομούς Ημαθίας και Θεσσαλονίκης και που στα παιδιά τους παρέχεται κάποια μορφή εκπαίδευσης από την ελληνική πολιτεία. Το ερωτηματολόγιο είναι μεταφρασμένο στα αγγλικά και στα αραβικά.

Δομή της εργασίας

Η εργασία αυτή αποτελείται από 3 μέρη:

- Το α' μέρος περιλαμβάνει το **θεωρητικό υπόβαθρο**, το οποίο χωρίζεται σε 4 κεφάλαια.
- Το β' μέρος αποτελείται από την **πρωτογενή έρευνα** και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων με βάση τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν από αυτή.
- Τέλος στο γ' μέρος επιχειρείται μια **παρουσίαση προτάσεων** με σκοπό την καλύτερευση της παρεχόμενης εκπαίδευσης με βάση τις απαντήσεις των ίδιων των

προσφύγων.

Στο πρώτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους αναπτύσσεται η αντιμετώπιση του προβλήματος της εκπαίδευσης από την παγκόσμια κοινότητα, καθώς το προσφυγικό πρόβλημα είναι διαχρονικό και αφορά πληθυσμούς σε ολόκληρο τον πλανήτη. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ έχει αναλάβει το τεράστιο αυτό έργο. Έτσι στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στα ορόσημα που επηρέασαν τη δράση της από το ξεκίνημα της λειτουργίας της έως σήμερα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην προσφυγική κρίση η οποία ξέσπασε τα τελευταία χρόνια λόγω των πολεμικών και εμφυλίων συγκρούσεων κυρίως στην περιοχή της κεντρικής Ασίας (Συρίας, Ιράκ, Αφγανιστάν).

Αρχικά γίνεται μια προσπάθεια εννοιολόγησης και διάκρισης μεταξύ των όρων πρόσφυγας/μετανάστης και στη συνέχεια παρουσιάζεται το εκρηκτικό πρόβλημα της μαζικής εισροής προσφύγων στη χώρα με αριθμούς ώστε να γίνει κατανοητό το μέγεθος του εγχειρήματος της ένταξης όλων αυτών των ανθρώπων στην ελληνική εκπαίδευση.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια περιγραφική ανάλυση του τρόπου που σχεδιάστηκε η παροχή εκπαίδευσης στους πρόσφυγες σύμφωνα με τον νόμο που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2016.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στα προβλήματα που παρατηρήθηκαν από την εφαρμογή του προγράμματος αυτού τον πρώτο χρόνο σύμφωνα με τις εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κοινωνικής Πολιτικής, της Επιτροπής της ΕΕ για την εκπαίδευση και της επιστημονικής επιτροπής του Υπουργείου Παιδείας για τη στήριξη της εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την έρευνα που πραγματοποιήθηκε.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία και η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε καθώς και το εργαλείο συλλογής δεδομένων.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από τα ερευνητικά αποτελέσματα.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας και η στατιστική ανάλυσή τους.

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται μία προσπάθεια αποτίμησης της ένταξης των προσφύγων στην ελληνική εκπαίδευση με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας και παρουσίασης κάποιων προτάσεων για την βελτίωση της προσπάθειας αυτής.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 :Η αντιμετώπιση του προβλήματος της εκπαίδευσης των προσφύγων από την παγκόσμια κοινότητα

Η πρόσβαση στην εκπαίδευση αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα. Μάλιστα συνδέεται με τη μείωση της φτώχειας, τη σταθερότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την καλύτερη ζωή για τα παιδιά, τις οικογένειες και τις κοινότητες.

Το 1948, η Διεθνής Δήλωση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνώρισε την υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως καθολικό δικαίωμα. Η σύμβαση του 1979 για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (United Nations, 1979) απαίτησε να μην υπάρχει καμία διάκριση όσον αφορά την παροχή εκπαίδευσης σε άνδρες και γυναίκες και το 1989 η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) επιβεβαίωσε το δικαίωμα όλων των παιδιών, στην ελεύθερη και υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στη διαθέσιμη και προσιτή δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στο δικαίωμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με βάση την ικανότητα (Ηνωμένα Έθνη, 1989, άρθρο 28).

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τους πρόσφυγες διατυπώνεται στο άρθρο 22 της Σύμβασης του 1951 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων. Υπάρχει μάλιστα και το ψήφισμα 64/290 (Ιούλιος 2010) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (Ηνωμένα Έθνη, 2010α) και στο σχέδιο ψηφίσματος προς το Συμβούλιο Δικαιοσύνης σχετικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο (Ιούνιος 2011)

Το άρθρο 22 της σύμβασης της Γενεύης αναφέρει επ' ακριβώς:

“Άρθρον 22. :

Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους πρόσφυγας οίαν και εις τους υπηκόους αυτών μεταχείρισιν όσον αφορά την στοιχειώδη εκπαίδευσιν.

Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους Πρόσφυγας μεταχείρισιν όσον ένεστι

ευνοϊκήν, οπωσδήποτε δε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της υπό τας ίδιας συνθήκας εις τους αλλοδαπούς εν γένει επιφυλασσομένης, όσον αφορά την λοιπήν εκπαίδευσιν και ειδικότερον την εισδοχήν εις εκπαιδευτικά ιδρύματα, την αναγνώρισιν αλλοδαπών σχολικών πιστοποιητικών, διπλωμάτων και πανεπιστημιακών τίτλων, την καταβολήν ηλαττωμένων διδάκτρων και τελών και την χορήγησιν υποτροφιών.”

Λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι η φύση των σύγχρονων πολεμικών συγκρούσεων έχουν μακροχρόνια και παρατεταμένη μορφή και την αύξηση του αριθμού των προσφύγων που βρίσκονται μέσα σε αστικούς ιστούς οδηγούμαστε σε μία μεταμόρφωση του τρόπου που παρέχεται αυτή η βοήθεια. Για την εκπαίδευση, σημαίνει την υπεράσπιση του υψηλού της επιπέδου για τη διευκόλυνση της ένταξης των προσφυγόπουλων στα εθνικά σχολεία σε συνεργασία με το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF). Η πρόσβαση λοιπόν στην εκπαίδευση είναι ένα από τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου και έχει κυρίαρχη θέση στις διεθνείς στρατηγικές για την εξάλειψη της φτώχειας, της εγκληματικότητας, της παιδικής εκμετάλλευσης, των ανισοτήτων αλλά και την ενδυνάμωση της ισότητας των φύλων, της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της βιώσιμης ανάπτυξης (Education Forum 2000) , και συνδέεται με την καλύτερη ζωή των παιδιών, των οικογενειών και των κοινωνιών (Dryden Peterson, 2011)

1.2 Ιστορικό της εκπαίδευσης προσφύγων υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ

Η εκπαίδευση των προσφύγων αποτέλεσε κύριο μέλημα της παγκόσμιας κοινότητας καθώς αναγνωρίζεται η σημασία της εκπαίδευσης στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου, ακόμη και όταν αυτό βρίσκεται σε καθεστώς κρίσης. Έτσι διακρίνουμε τα παρακάτω κύρια ορόσημα στη δράση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ όσο αφορά την παροχή εκπαίδευσης στους πιο ευάλωτους πληθυσμούς σε συνθήκες εκτοπισμού.

1951 : Υπογράφεται στη Γενεύη η Σύμβαση για το καθεστώς των Προσφύγων. Εκεί, στο άρθρο 22 υπογραμμίζεται η υποχρέωση των συμβαλλόμενων χωρών να παρέχουν πρωτοβάθμια εκπαίδευσης στους πρόσφυγες. Η εκπαίδευση αυτή πρέπει να είναι ισότιμη με την εκπαίδευση που παρέχουν τα κράτη αυτά για τους υπηκόους τους.

1966 : Εισάγεται για πρώτη φορά η τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους πρόσφυγες υπό τη

μορφή υποτροφιών. Αυτή αφορά κυρίως πρόσφυγες ενταγμένους μέσα σε αστικά περιβάλλοντα και γίνεται με τη χρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας

1967 : Υπογράφεται μεταξύ του ΟΗΕ και της UNESCO μνημόνιο όπου ορίζεται ως υπεύθυνος για την εκπαίδευση των προσφύγων η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.

1985 : Γίνεται ανασκόπηση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Στην ανασκόπηση αυτή αμφισβητήθηκε η αποτελεσματικότητα της πρακτικής των υποτροφιών.

1986 : Οι δικαιούχοι της εκπαίδευσης που παρείχε η Ύπατη Αρμοστεία αφορά κατά 95,4 % παιδιά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1988: Δημοσιεύονται για πρώτη φορά οι κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση προσφύγων σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

1989 : Η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού επιβεβαίωσε το δικαίωμα στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά, μεταξύ άλλων και των προσφύγων και έθεσε τις βάσεις για μια πολιτική που προσανατολίζεται στον προγραμματισμό της εκπαίδευσης των προσφύγων.

1990: Παγκόσμια Διακήρυξη για την Εκπαίδευση για όλους (EFA). Εκεί διαπιστώνεται ότι οι διαφορών ειδών πολεμικές συγκρούσεις είναι το κύριο εμπόδιο για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των πολιτών, ειδικά για εκτοπισμένους πληθυσμούς, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων.

1992: Δημοσιεύονται οι δεύτερες κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας για την βοήθεια με σκοπό την εκπαίδευση των προσφύγων. Παράλληλα ιδρύεται η DAFI (γερμανική πρωτοβουλία ακαδημαϊκών) η οποία παρέχει υποτροφίες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση των προσφύγων

1994: Υπογράφεται συμφωνία με το Νορβηγικό τμήμα του Συμβουλίου Ασφαλείας για την προσωρινή παροχή εκπαιδευτικών στελεχών με απόσπαση στα γραφεία της Ύπατης αρμοστείας

1995 :Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για την εκπαιδευτική βοήθεια προς τους πρόσφυγες υπογραμμίζουν την υποστήριξη της Ύπατης Αρμοστείας προς τα Εκπαιδευτικά Συστήματα και όχι πλέον σε υποτροφίες για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης ενισχύεται η ιδέα της ανοιχτής πρόσβασης στη σκάλα των εκπαιδευτικών ευκαιριών

Η γενοκτονία στη Ρουάντα και οι συγκρούσεις σε Αφγανιστάν, Αγκόλα, Λιβερία, στη Σιέρα Λεόνε , στη Σομαλία και σε τμήματα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της πρώην Γιουγκοσλαβίας οδήγησαν στην εστίαση της εκπαίδευσης εν μέσω πολεμικών κρίσεων και

στην ανάγκη συντονισμού πολλών διεθνών οργανισμών.

1996: Δημοσιεύεται έκθεση του Γκράσια Μάτσελ όπου επιβεβαιώνεται η επίδραση των ένοπλων συγκρούσεων στην εκπαίδευση των παιδιών και στην ανάγκη της εκπαίδευσης με στόχο την ειρήνευση.

Στα μέσα της δεκαετίας πραγματοποιήθηκε η συνάντηση του EFA όπου κατατάσσει την εκπαίδευση ως κύριο πυλώνα της ανθρωπιστικής δράσης.

Υπογράφεται μνημόνιο κατανόησης μεταξύ της Ύπατης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες και της UNICEF όπου συμφωνείται η παροχή υποστήριξης σε γνώσεις και εμπειρίες από τη UNICEF προς την Ύπατη Αρμοστεία

1997: Κατά την ανασκόπηση της Ύπατης Αρμοστείας για την εκπαίδευση των προσφύγων διαπιστώθηκε ότι τα προγράμματα για την εκπαίδευση των προσφύγων μαστιζονται από ασυνέπειες και ότι οι υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές είναι ανεπαρκείς.

1998: Καταργείται η θέση του Υπεύθυνου Εκπαίδευσης στην Ύπατη Αρμοστεία, αφήνοντάς την χωρίς ειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό.

2000: Επαναλειτούργει η θέση του Υπεύθυνου Εκπαίδευσης καθώς πλησιάζει το παγκόσμιο φόρουμ για την εκπαίδευση στο Ντακάρ.

Στο παγκόσμιο Φόρουμ του Ντακάρ γίνεται θεματική αξιολόγηση της εκπαίδευσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Επίσης διαπιστώνεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη των κρατών και στην προώθηση της ειρήνης, ειδικά για τους πρόσφυγες που βρίσκονται σε όλα τα στάδια εκτόπισης.

2001 : Δημιουργείται δίκτυο για την εκπαίδευση σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών το οποίο αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο στην αλληλεπίδραση και στην ανταλλαγή πληροφοριών για την εκπαίδευση σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

2002 : Η ατζέντα του 2002 για την Ύπατη Αρμοστεία με τα διαρκή σχέδια δράσης εγκρίνεται από την εκτελεστική επιτροπή δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση ως μέσω προστασίας.

2004: Το δίκτυο για την εκπαίδευση εξέδωσε τις ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν στην εκπαίδευση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

2010: Εκδίδεται το αναθεωρημένο σχέδιο με τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την εκπαίδευση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που καλύπτει το τρίπτυχο : ετοιμότητα, αντίδραση ,διόρθωση.

2012: Η εκπαίδευση συνεχίζει να είναι κυρίαρχη στρατηγική προτεραιότητα της Ύπατης Αρμοστείας.

Η πρόσβαση στην εκπαίδευση εξαρτάται από τις δομές διακυβέρνησης των προσφύγων και τις πολιτικές ασύλου σε διαφορετικές τοποθεσίες και σε διαφορετικούς ιστορικούς χρόνους. Για παράδειγμα, ήδη από το 1975, παιδιά πρόσφυγες από το Μπουρούντι, τη Ρουάντα και το Ζαΐρ στην Τανζανία ενσωματώθηκαν στο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Dodds & Inquai, 1983, σελ. 11), παρόλο που αργότερα μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα προσφύγων (Obura, 2003). Στο Ιράν, Αφγανοί πρόσφυγες ήταν σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση πριν από τον εκούσιο επαναπατρισμό στο Αφγανιστάν. (Ebadi, 2008 · UNHCR, 2010d).

Μέχρι τη δεκαετία του 1980, λίγοι πόροι διατέθηκαν στην εκπαίδευση εντός της UNHCR. Η UNHCR έτσι τυπικά βασιζόταν στους πρόσφυγες για να δημιουργήσουν τις δικές τους ευκαιρίες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ορισμένες εμπειρικές μελέτες περιπτώσεων που χρονολογούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 έχουν τεκμηριώσει ότι όταν η εκπαίδευση δεν είναι διαθέσιμη, είτε λόγω της οξείας φάσης μιας έκτακτης ανάγκης είτε λόγω έλλειψης πόρων, οι πρόσφυγες συχνά αναπτύσσουν τα δικά τους σχολεία και άλλα προγράμματα άτυπης μάθησης (Dodds & Inquai, 1983, Sinclair, 2001, UNICEF, 2010, σελ. 36-39). Στη δεκαετία του 1960 και του 1970, όπως και σήμερα, οι πρωτοβουλίες αυτές ήταν συχνά καθαρά πολιτικές ύστερα από αγώνες των προσφύγων για αυτοδιάθεση που συνδέονται στενά με την ανάπτυξη της εκπαίδευσης των προσφύγων (βλ. Πλαίσιο 2.3). Ενώ η ευθύνη για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μεταφέρεται στις κοινότητες των προσφύγων, η UNHCR εστίασε τους περισσότερους οικονομικούς πόρους και το προσωπικό της στην μετα-πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αρχίζοντας το 1966, μεταδευτεροβάθμια υποβλήθηκαν υποτροφίες για πρόσφυγες και από εκείνη την εποχή έγινε κεντρικό τμήμα της. Αυτή η προσπάθεια απέβλεπε "στην ενσωμάτωση των μεμονωμένων προσφύγων, συχνά σε αστικές περιοχές" (Dodds & Inquai, 1983, σελ. 10). Ο αριθμός των υποτροφιών αυξήθηκε από περίπου 1.000 το 1966 σε πάνω από 1.200 το 1982 και σε 3.950 το 1987 (Retamal, Forthcoming, σελ. 13), με άμεση χρηματοδότηση από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και από άλλους οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Πανεπιστημιακή Υπηρεσία, Εκκλησίες, Λουθηρανική Παγκόσμια Ομοσπονδία και Γραμματεία της Κοινοπολιτείας (Επιθεώρηση της UNHCR και Evaluation Service, 1997, σελ. 5).

1.3 Κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για την εκπαίδευση των προσφύγων

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση του ΟΗΕ για την εκπαίδευση των προσφύγων (2011) προκειμένου η εκπαίδευση να είναι μια βιώσιμη λύση για τους πρόσφυγες, η UNHCR θα πρέπει:

- Να δώσει προτεραιότητα στην ενσωμάτωση των προσφύγων στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές, σε στενή συνεργασία με τα Υπουργεία Παιδείας και τη UNICEF για την ενίσχυση των εθνικών συστημάτων, όχι μόνο των προσφύγων αλλά και των κοινοτήτων υποδοχής ·
- Να υποστηρίξει την εκπαίδευση μέχρι το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για όλους τους πρόσφυγες, με έμφαση στην πρόσβαση για κορίτσια και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες ·
- Να ζητήσει πρόσθετες ευκαιρίες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους πρόσφυγες, τόσο για υποτροφίες όσο και για δικτυακούς τόπους με προγράμματα που χρησιμοποιούν ανοικτή και εξ αποστάσεως μάθηση.
- Να επενδύσει σε διαδοχική κατάρτιση για εκπαιδευτικούς που καλλιεργούν υψηλής ποιότητας δεξιότητες που σχετίζονται με την παιδαγωγική και οδηγεί σε ένα βασικό προσόν για τη διδασκαλία προσφύγων ·
- Να σχεδιάσει την ανάπτυξη νέων προτύπων και δεικτών για τη μέτρηση της προόδου προς την κατεύθυνση της ποιότητας και της προστασίας της εκπαίδευσης, ειδικά εστιασμένη στα μαθησιακά αποτελέσματα, και τα οποία να περιλαμβάνουν τόσο εκπαιδευτικά μέσα στην τάξη τις αξιολογήσεις όσο και την αθροιστική ανεξάρτητη δειγματοληπτική δοκιμασία της μάθησης των σπουδαστών, αξιοποιώντας την αξιολόγηση πρώιμου βαθμού ανάγνωσης (EGRA).
- Να εξασφαλίσει ότι οι χρηματοδοτικές ανάγκες για υψηλής ποιότητας και προστατευτική εκπαίδευση εκπληρώνονται με συνέπεια.

Με βάση λοιπόν τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζεται η εκπαίδευση των προσφύγων και στη χώρα μας υπό την αιγίδα και τη συγχρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ

1.4 Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την

προστασία των κοινοτικών συμφερόντων των κρατών μελών της Ένωσης με ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο (Φεβρουάριος 2016) τονίζει την ιδιαίτερη έμφαση που πρέπει να δοθεί στους νεοεισερχόμενους μετανάστες μέσω της εκπαίδευσης στην προώθηση κοινωνικών, πολιτικών και διαπολιτισμικών ικανοτήτων προκειμένου να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους. Στην ίδια ανακοίνωσή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την αύξηση της χρηματοδότησης για τη στήριξη της εκπαίδευσης των παιδιών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης από το 1% στο 4% από τον προϋπολογισμό ανθρωπιστικής βοήθειας για το έτος 2016 (Επιτροπή, 2016). Τέλος, για τη στήριξη των υπευθύνων χάραξης πολιτικών και των σχολικών οργανισμών παρέχονται πρακτικές πληροφορίες για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ηλεκτρονικής ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης για τα σχολεία (School Education Gate way).

Επιπρόσθετα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 12 Απριλίου του 2017 εξέδωσε ανακοίνωση που περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων για την προστασία των παιδιών μεταναστών που αποτελούν το ένα τρίτο των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη. Ανάμεσα σε άλλες δράσεις που καλεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα κράτη μέλη να αναλάβουν, είναι η διασφάλιση της άμεσης ταυτοποίησης των παιδιών μεταναστών μετά την άφιξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η κατάλληλη μεταχείριση σχετιζόμενη με την ηλικία τους. Κατά τη διάρκεια του καθορισμού του καθεστώτος τους πρέπει να είναι διαθέσιμο εκπαιδευμένο προσωπικό για να τα υποστηρίξει και πρέπει να τους παρέχονται βιώσιμες μακροπρόθεσμες προοπτικές μέσω βελτιωμένης πρόσβασης στην εκπαίδευση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Τα ίδια, αναφέρει ανακοίνωση πρέπει να ισχύουν και για τα παιδιά που τελικώς θα επιστρέψουν πίσω στις χώρες καταγωγής τους.

Στην ίδια ανακοίνωση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει πως η άμεση και αποτελεσματική ενσωμάτωσή τους στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα των κρατών μελών είναι ένα από τα πιο σημαντικά και ισχυρά εργαλεία για την κοινωνική ενσωμάτωση, την αμοιβαία κατανόηση και την κοινωνική συνοχή. Σημεία κλειδιά επισημαίνονται η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση παιδιών με διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο και ένα εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς διακρίσεις (European Commission, 2017). .

Πράγματι, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό ιδεώδες, η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση αποσκοπεί στη σταδιακή διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση όμως προχωράει λίγο παραπέρα: Με αφετηρία το σκεπτικό ότι στις ευρωπαϊκές κοινωνίες ζουν και άτομα που δεν προέρχονται απαραίτητα από ευρωπαϊκές χώρες και δεν είναι φορείς μιας «ευρωπαϊκής πολιτιστικής παράδοσης», η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση δεν περιορίζεται μόνο στους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς, αλλά καλωσορίζει όλους τους

πολιτισμούς, ευρωπαϊκούς και μη. Αποσκοπεί στον ανοιχτό διάλογο των πολιτισμών, με βάση τις αρχές της ισοτιμίας και αμοιβαιότητας, ανεξάρτητα αν οι πολιτισμοί αυτοί είναι ευρωπαϊκής προέλευσης ή όχι (Λιασκοπούλου & Νούλας, 2011).

Επίσης, σύμφωνα με την υπ'αρ. 77/486/CEE Οδηγία (Ιούλιος 1977) τα ευρωπαϊκά κράτη έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν τα απαιτούμενα εκπαιδευτικά μέτρα για τη διατήρηση της γλώσσας και της κουλτούρας προέλευσης των μαθητών που προέρχονται από τη μετανάστευση (Νικολάου, 2008).

1.5: Η Εκπαίδευση των προσφύγων (ερευνητικές εργασίες)

Η εκπαίδευση των προσφύγων είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την παγκόσμια κοινότητα εδώ και δεκαετίες. Έτσι έχουν γίνει οργανωμένες ερευνητικές προσπάθειες με στόχο την οργάνωση και το σχεδιασμό της εκπαίδευσης των προσφύγων με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Κάποιες από αυτές τις έρευνες είχαν σημαντικότερα αποτελέσματα και αποτέλεσαν καμπή στην οργάνωση των διάφορων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Μια τέτοια έρευνα είναι αυτή των Gahungu, Gahungu και Luseno (2011) Μελέτη περίπτωσης 14 πρόσφυγες από το Μπουρούντι στις ΗΠΑ . Η έρευνα αυτή κατεύθυνε τα εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε πρόσφυγες έτσι ώστε να εστιάζουν σε θέματα που άπτονται της πολιτισμικής διαφορετικότητας, της κατανόησης της ψυχολογίας των προσφύγων και της ανάγκης ομαλής ενσωμάτωσης τους στις χώρες υποδοχής

Μία άλλη σημαντικότερη έρευνα είναι της Schroeder(2012) , η οποία πραγματοποίησε μία ποιοτική έρευνα σε πρόσφυγες στην Γερμανία . Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής δείχνουν ότι οι μαθητές πρόσφυγες νοιώθουν ιδιαίτερα στιγματισμένοι στις κοινωνίες τις οποίες ζουν και γι' αυτό το λόγο το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να εστιάζει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους. -Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να μεταδώσει στους πρόσφυγες τους βασικούς κανόνες που διέπουν τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας της χώρας υποδοχής, έτσι ώστε να νοιώσουν πιο οικεία με το καινούριο περιβάλλον στο οποίο καλούνται να ζήσουν.

Η έρευνα των Westhoff et al. (2008) είναι μία ποιοτική έρευνα που αφορά πρόσφυγες στις ΗΠΑ .Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής συνοψίζονται στο ότι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που αναφέρεται σε πρόσφυγες πρέπει να δίνει έμφαση σε ζητήματα υγιεινής, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και σεβασμού των δικαιωμάτων της γυναίκας Σε αυτούς τους

τρεις τομεις οι ερευνητες διαπιστωσαν οτι οι προσφυγες εχουν μεγαλη ελλειψη βασικων γνωσεων με αποτελεσμα να θετουν σε κινδυνο την υγεια τους, να καθισταται αδυνατη η ενσωματωση τους στις κοινωνιες των χωρων υποδοχης και τελικως να περιθωριοποιουνται δημιουργωντας προβλημα τόσο στον εαυτο τους όσο και στον σύνολο της κοινωνίας.

Οι Riggs et al. (2012) πραγματοποίησαν μία ποιοτική έρευνα σε 87 πρόσφυγες στην Αυστραλία που προερχόντουσαν σαν από χώρες όπως: Ιράκ, Συρία. Η έρευνα αυτή συμπέρανε ότι ο βασικός στόχος ενός συστήματος εκπαίδευσης που απευθύνεται σε πρόσφυγες πρέπει να είναι η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας της χώρας υποδοχής. Αυτοί που τη μιλούν μπορούν να ενταχθούν στο σύστημα εκπαίδευσης, καθώς και να αναπτύξουν ευκολότερα κοινωνικές σχέσεις.

Ο Hos (2016) πραγματοποίησε μία ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς και διοικητικούς υπαλλήλους σχολείων η οποία κατέδειξε ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στα σχολεία των προσφύγων έλαβε υπόψη του τις πολιτισμικές διαφορές των μαθητών και έκανε την ένταξή τους στην κοινωνία πιο εύκολη. Όμως το γεγονός ότι δεν υπήρχε πλάνο για την βιωσιμότητα του σχολείου καθιστά αβέβαιο το μέλλον αυτού του επιτυχημένου εκπαιδευτικού πειράματος.

Οι Kong et al. (2016) πραγματοποίησαν επίσης μία ποιοτική έρευνα με πρόσφυγες στην Αυστραλία. Η έρευνα αυτή ανέδειξε ότι τα βασικά θέματα στα οποία πρέπει να εστιάζει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για πρόσφυγες είναι η εκμάθηση των εξής: α) δομή της κοινωνίας στην χώρα υποδοχής, β) πολιτισμικά στοιχεία της χώρας υποδοχής, γ) γλώσσα στην χώρα υποδοχής, δ) διαφορές στις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις ανάμεσα στην χώρα προέλευσης και την χώρα υποδοχής,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1 Εννοιολογήσεις:(όροι πρόσφυγας/μετανάστης)

Ο 21ος αιώνας βίωσε τα τελευταία χρόνια μια από τις μεγαλύτερες προσφυγικές και μεταναστευτικές κρίσεις στην ιστορία. Κατά τα έτη 2015-2016 οι γεωπολιτικές αναταράξεις, οι εμπόλεμες συρράξεις και οι εμφύλιοι σπαραγμοί σε διάφορες περιοχές της Αφρικής, κεντρικής και δυτικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής, οδήγησαν στην έκρηξη ενός πρωτόγνωρου μεταναστευτικού και προσφυγικού κύματος. Οι ροές εκτοπισμένων και αιτούντων προστασίας και ασύλου ανθρώπων αυξήθηκαν δραματικά από το Καλοκαίρι του 2015. Έφτασαν μάλιστα σε απόλυτους αριθμούς να είναι οι μεγαλύτερες ροές από τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο και μετά και ουσιαστικά οδήγησαν στην κατάρρευση των ευρωπαϊκών συνόρων.

Τα μεταναστευτικά και προσφυγικά αυτά κύματα κινήθηκαν κυρίως από την Τουρκία προς την Ελλάδα με κύριο προορισμό τις χώρες της βόρειας Ευρώπης

Οι μετακινούμενοι πληθυσμοί που εισήρθαν στην Ελλάδα αποτελούνται από πρόσφυγες και μετανάστες. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να γίνει η αποσαφήνιση των όρων μετανάστης, παράνομος μετανάστης και πρόσφυγας σύμφωνα με τους ορισμούς των Ηνωμένων Εθνών και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης, έτσι ώστε να είναι ξεκάθαροι οι ορισμοί στη συνέχεια της εργασίας, καθώς λόγω των μεικτών ροών οι παραπάνω όροι τείνουν να συγχέονται. Η Διεθνής Νομοθεσία που αφορά τους πρόσφυγες πάει πίσω στο 1951 και στη Σύμβαση της Γενεύης που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, τα δικαιώματά τους και τις νομικές υποχρεώσεις των κρατών ως εξής:

“ΑΡΘΡΟΝ 1. - Α.: Εν τη εννοία της παρούσης συμβάσεως ο όρος "πρόσφυζ"

εφαρμόζεται επί παντός προσώπου όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων πρό της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή , λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην” (Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων)

Η Σύμβαση, που υπογράφηκε και από τη χώρα μας ,υπογράφηκε για να εξασφαλίσει τα δικαιώματα των προσφύγων που προκάλεσε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ενώ έπειτα, συμπληρώθηκε από το Πρωτόκολλο του 1967 που αφείρεσε τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς που έθετε η Σύμβαση. Το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο είναι αλληλένδετο με το Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο καθώς και το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο. Τέλος, υπάρχει πληθώρα διεθνών Συμβάσεων που αφορούν τους μετανάστες.

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, μετανάστευση «είναι η διαδικασία της μετακίνησης είτε διαμέσου των διεθνών συνόρων είτε εντός ενός κράτους. πρόκειται για τη μετακίνηση πληθυσμών, περικλείοντας κάθε είδος μετακίνησης ανθρώπων. Αφορά τη μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων πολιτικών και οικονομικών μεταναστών» (International Organization for Migration-ΔΟΜ)

Η μετανάστευση διακρίνεται από τους μελετητές σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τα κριτήρια που επιλέγουν να μελετήσουν. Μια διάκριση είναι η εσωτερική ή εξωτερική, δηλαδή εκείνη που χαρακτηρίζεται από τη μεταναστευτική κίνηση μέσα στην επικράτεια ή από ένα κράτος σε άλλο. Μια άλλη κατεύθυνση διακρίνει τα είδη μετανάστευσης ανάλογα με τα αίτια που οδήγησαν στην μετανάστευση και χωρίζεται στην εκούσια ή ακούσια μετανάστευση (ή όπως ονομάζεται από άλλους εθελούσια μετανάστευση ή εξαναγκαστική). Η εθελούσια μετανάστευση πραγματοποιείται είτε για οικονομικούς λόγους, στην οποία ανήκουν οι οικονομικοί μετανάστες είτε για πολιτικούς λόγους . Η εξαναγκαστική χωρίζεται και αυτή είτε σε μετανάστευση λόγω πολιτικών κριτηρίων, στην οποία ανήκουν οι πρόσφυγες είτε λόγω διάφορων άλλων συνθηκών –οικονομικών, περιβαλλοντολογικών, κ.α.(Κόντης Α,2009)

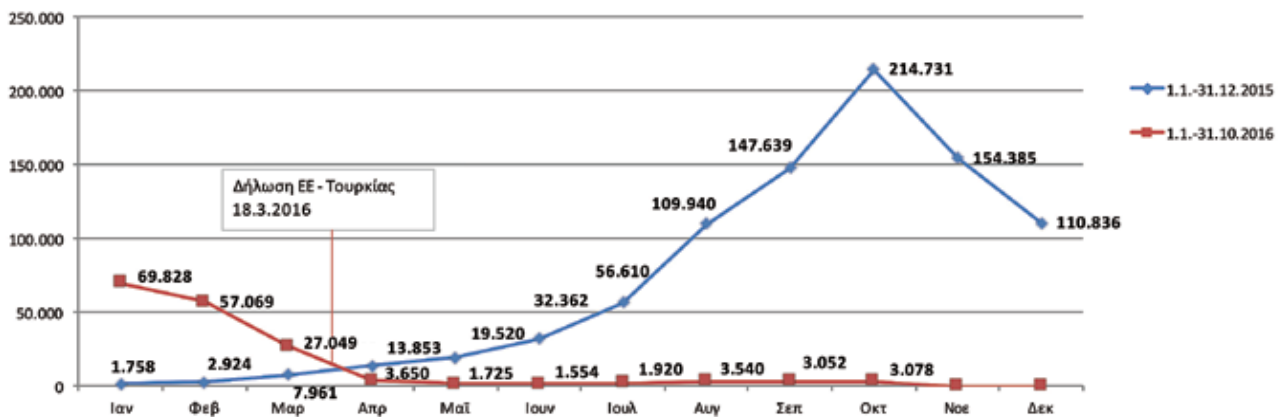
Ενώ η ιστορία της ανθρωπότητας είναι συνυφασμένη με τη μετακίνηση πληθυσμών,

θεωρείται συχνά ως πρωτοφανές και επικίνδυνο φαινόμενο διότι « το άτομο έχει την τάση να ταυτίζει συχνά τον εαυτό του με την ανθρωπότητα και να καταγράφει φαινόμενα που είναι νέα στην προσωπική του ζωή σαν να ήταν πρωτοφανέρωτα και στην ιστορία της ανθρωπότητας» (Τσιάκαλος, 2011, σελ .36)

2.2 Η προσφυγική -μεταναστευτική κρίση σε αριθμούς μέσα σε δύο χρόνια (2015 - 2016)

Σύμφωνα με πηγές του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη οι μεταναστευτικές ροές κατά τα έτη 2015 και 2016 διαμορφώθηκαν ως εξής:

- **1.200.000 ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΕ ΝΗΣΙΑ**
- **7.000 ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΕΣΩ ΧΕΡΣΑΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ**
- **50.000 ΔΙΑΣΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ**
- **765 ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΔΙΑΚΙΝΗΤΩΝ**

ΠΡΟΦΙΛ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ:

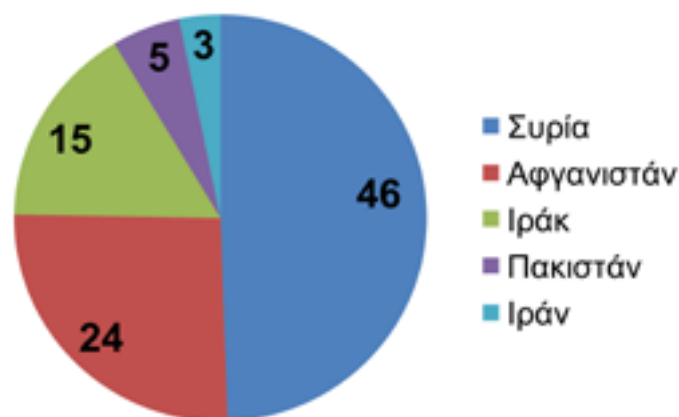
- 64% των εισερχομένων είναι άνδρες και 36% γυναίκες (1.1.2016 – 31.10.2016)

- 24,5% των εισερχομένων ανδρών και 31,9% των εισερχομένων γυναικών είναι κάτω των 18 ετών
- 62.681 πρόσφυγες και μετανάστες παραμένουν προσωρινά στην Ελλάδα (31.12.2016)

ΠΡΟΦΙΛ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ: Χώρες προέλευσης εισερχομένων στην Ελλάδα (%)

- 46% των ατόμων που εισήλθαν στην Ελλάδα, από χερσαία και θαλάσσια σύνορα, προέρχονται από Συρία,
- 24% από Αφγανιστάν
- 15% από Ιράκ
- 5% από Πακιστάν,
- 3% από Ιράν (1.1.2016 – 31.10.2016)

Σχήμα 2: Χώρες προέλευσης εισερχομένων στην Ελλάδα (%)

(Πηγές: Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη -Ελληνική Κυβέρνηση, Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΓΓΕΕ), «Refugeecrisis - Factsheet», Δεκέμβριος 2016.)

Με το κλείσιμο των συνόρων και τη συμφωνία Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας τον Μάρτιο του 2016, περίπου 60.000 πρόσφυγες εγκλωβίστηκαν στην Ελλάδα. Οι προσφυγικές εισροές το 2016 καταγράφονται μειούμενες σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΓΕΕ (Ελληνική Κυβέρνηση, Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΓΓΕΕ), “Refugee crisis-

Factsheet”, Δεκέμβριος 2016)

Το αντίστοιχο σύνολο για το 2017 ήταν

- **34.707 ΑΦΙΞΕΙΣ**
- **29.130 ΑΠΟ ΤΑ ΝΗΣΙΑ**
- **5.577 ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΕΒΡΟ**

Σήμερα, σύμφωνα με την τελευταία ενημέρωση της Ειδικής Γραμματείας Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, οι ροές προσφύγων και μεταναστών προς τη χώρα μας συνεχίζονται. Καθ’ όλη τη διάρκεια του 2018 καταγράφηκαν:

- **47.929 ΑΦΙΞΕΙΣ**
- 32.115 ΑΠΟ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**
- **15.814 ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΕΒΡΟ.**

Οι αριθμοί αυτοί δείχνουν μια αύξηση περίπου 10% για τα νησιά και 280% στον Έβρο.

Από την άλλη πλευρά καταγράφηκαν

- **10.746 ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ**
- **322 ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ με βάση την Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας,**
- **4.968 ΕΘΕΛΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ στις χώρες καταγωγής τους, αξιοποιώντας το πρόγραμμα οικειοθελούς επιστροφής που διαχειρίζεται ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και**
- **5.456 ΕΠΑΝΕΝΩΣΕΙΣ με τις οικογένειές τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

Στο τέλος του 2018, στην ηπειρωτική Ελλάδα, με βάση το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, που εκτελείται σε συνεργασία με την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,

- **22.686 άνθρωποι διέμεναν σε διαμερίσματα** Το επόμενο διάστημα προγραμματίζεται η αύξηση των διαθέσιμων θέσεων σε διαμερίσματα κατά 5.000.

- **18.369** άτομα διέμεναν στις 26 Ανοιχτές Δομές Φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα Επιπλέον, με βάση το πρόγραμμα προσωρινής φιλοξενίας, το οποίο υλοποιείται σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης,
- **6.793** άνθρωποι έμεναν σε διαμερίσματα και δωμάτια ξενοδοχείων

Όσον αφορά στην ένταξη των προσφυγοπαίδων στην εκπαίδευση, κατά το σχολικό έτος 2018-2019, περίπου

- **12.500** παιδιά προσφύγων και μεταναστών παρακολουθούν μαθήματα σε κανονικές τάξεις ή σε τάξεις εντός των Δομών Φιλοξενίας.

Έκθεση του ΥΠΠΕΘ για τη σχολική χρονιά 2018-2019

Η διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των νεοεισερχόμενων στη χώρα προσφυγόπουλων υπήρξε ήδη από το σχολικό έτος 2016-2017 βασικό μέλημα και προτεραιότητα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

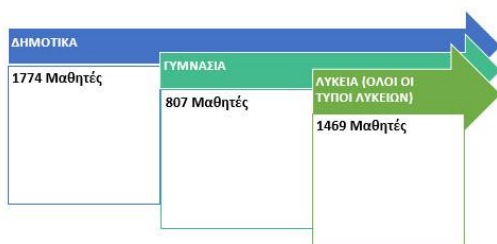
Κατά το σχολικό έτος 2018-2019, κύριος στόχος του Υπουργείου για μία ακόμα χρονιά υπήρξε η ένταξη όλων των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο σχολείο, συνεχίζοντας με ιδιαίτερη έμφαση την ενίσχυση των εκπαιδευτικών διαδικασιών για την αρμονική μετάβαση των περισσότερων παιδιών στην πρωινή ζώνη.

Παράλληλα, εξακολούθησε να λειτουργεί ο θεσμός των απογευματινών Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ) προκειμένου οι νεοεισερχόμενοι στην χώρα μαθητές πρόσφυγες να εξοικειωθούν με το πλαίσιο της σχολικής ζωής, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες τους και διατηρώντας σαφή προ-ενταξιακό χαρακτήρα. Το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης των Προσφύγων ΥΠΠΕΘ στα συγκεντρωτικά στοιχεία του για όλους τους αιτούντες/δικαιούχους διεθνούς προστασίας εγγεγραμμένους μαθητές του σχολικού έτους 2018-2019 παραθέτει τα ακόλουθα στοιχεία (από το πληροφοριακό σύστημα my school: Ιούνιος 2019):

ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ Α'ΘΜΙΑΣ & Β'ΘΜΙΑΣ ΣΕ ΔΥΕΠ : 4.577

ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ/ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΜΕ ΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ Α'ΘΜΙΑΣ & Β'ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ : 4.050

ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ/ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΧΩΡΙΣ ΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ Α'ΘΜΙΑΣ & Β'ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ : 4.240

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-19: 12.867

2018-2019	Σύνολο μαθητών σε ΔΥΕΠ	Σύνολο μαθητών σε Τάξεις Υποδοχής	Σύνολο μαθητών σε σχολικές μονάδες χωρίς Τάξεις Υποδοχής	Σύνολο προσφύγων μαθητών
	4.577	4.050	4.240	12.867

2.3: Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών προσφύγων που βρίσκονται στη χώρα μας.

Τα περισσότερα παιδιά πρόσφυγες που κατέφθασαν στην Ελλάδα είναι Συριακής καταγωγής που είδαν το ένα τέταρτο των σχολικών κτιρίων της χώρας τους να καταστρέφονται ή να μετατρέπονται σε καταφύγια και χώρους περίθαλψης (UNICEF , 2015) και το 2014 το ποσοστό εγγραφής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση να είναι το δεύτερο χαμηλότερο παγκοσμίως (SCPR , 2015). Πριν ξεσπάσουν οι διαμάχες στη Συρία, το εκπαιδευτικό της σύστημα ήταν ανοιχτό για όλα τα παιδιά και κατέγραφε καθολική εγγραφή μαθητών-τριών στην πρωτοβάθμια και σχεδόν καθολική στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Μέχρι την ασφαλή μετεγκατάστασή τους, τα παιδιά πρόσφυγες είναι πολύ πιθανόν να έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες στη χώρα καταγωγής τους, στη διαδρομή του ταξιδιού για τη χώρα υποδοχής και τη διαμονή τους εκεί. Σε έρευνα των Sirin και Rogers Sirin (2015) για παιδιά με καταγωγή από τη Συρία βρέθηκε ότι το 79% είχαν βιώσει το θάνατο ενός οικογενειακού του προσώπου, το 60% ήρθε αντιμέτωπο με σκηνές βίας και περίπου το 30% ήταν θύμα άσκησης σωματικής βίας (Sirin και Rogers Sirin , 2015). Οι τραυματικές αυτές εμπειρίες καθιστούν τα παιδιά πρόσφυγες περισσότερο ευάλωτα στην ανάπτυξη διαταραχών μετατραυματικού άγχους PTSD (Fairbank , Putnam και Harris 2007) και συμπτώματα κατάθλιψης (Özer, Şirin, & Orpedal, 2013). Οι τραυματικές όμως εμπειρίες μπορεί να συνεχιστούν για τα παιδιά πρόσφυγες ακόμα και στον τόπο μετεγκατάστασης. Τα γλωσσικά εμπόδια, το διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο ακόμα και το διαφορετικό θρήσκευμα μπορεί να προκαλέσει διακρίσεις εις βάρος τους επηρεάζοντάς τα τόσο συναισθηματικά όσο και κοινωνικά και κατ' επέκταση, τη σχολική τους επίδοση ή ακόμα και τη διακοπή φοίτησης από το σχολείο (McBrien , 2005).

Τα παιδιά πρόσφυγες συνδέουν τη μάθηση με την ικανότητα να ελπίζουν σε ένα καλύτερο μέλλον (Winthrop & Kirk, 2008, σ. 646), συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων που είναι σε θέση να αποκτήσουν, ώστε να μπορέσουν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και να αποκτήσουν ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία (Davies & Talbot, 2008 , σελ.513) Σε

έρευνα που διεξήχθη μεταξύ Απριλίου και Σεπτεμβρίου του 2015 το 86% των Σύριων που κατέφθασαν στην Ελλάδα ήταν απόφοιτοι-ες δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σχεδόν το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων είχαν ένα αγνοούμενο πρόσωπο πίσω στη Συρία και ένας στους πέντε είχε χωριστεί από την οικογένειά του. Σε ποσοστό 91 % θέλουν να υποβάλλουν αίτηση ασύλου σε άλλη χώρα της Ευρώπης και στην Ελλάδα μόνο το 2,7 τις εκατό. Οι λόγοι είναι οι επαγγελματικές ευκαιρίες, η υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, η επανένωση οικογενειών και οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες (UNHCR, 2015). Ιδιαίτερα τα προσφυγόπουλα έχουν ειδικές ανάγκες που πρέπει να ληφθούν υπόψη (πέρα από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν λόγω της ανάπτυξής τους), εξαιτίας των τραυμάτων που βίωσαν ως μάρτυρες βίαιων εγκλημάτων, λόγω των γλωσσικών δυσκολιών, την οικογενειακή διάσπαση και την προσαρμογή τους σε μια άλλη κουλτούρα (Fantino & Colak, 2001).

Οι πρόσφυγες δεν επέλεξαν να έρθουν και κυρίως να μείνουν στην Ελλάδα, αντίθετα θεωρούν πως προσωρινά βρίσκονται εδώ. Αρκετοί όμως άρχισαν να αποδέχονται πως θα μείνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα (Γκόβαρης 2009). Αυτό συνεπάγεται ότι τα παιδιά που δυνητικά θα μείνουν στην Ελλάδα πρέπει να ενταχθούν και στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σημαντικό ποσοστό αυτών των παιδιών, των προσφυγόπουλων, βρέθηκε, λόγω των πολέμων και της φυγής, εκτός σχολικού πλαισίου το λιγότερο δύο χρόνια, ενώ άλλα πάλι δεν έχουν φοιτήσει καθόλου στο σχολείο, παρά το γεγονός ότι βρίσκονται σε σχολική ηλικία (Γκόβαρης 2009). Τα παιδιά αυτά έχουν γνώσεις και εμπειρίες, πολλές φορές και τραυματικές, έτσι ώστε να καταφέρνουν να επιβιώνουν κάτω από δύσκολες συνθήκες. Σε αντίθεση, πολλά δεν έχουν τις γνώσεις εκείνες που αξιολογεί θετικά το σχολείο. Συνέπεια όλων αυτών είναι η δυσκολία των παιδιών να ενταχθούν και πάλι στην εκπαιδευτική διαδικασία, άρα όσο πιο άμεσα γίνεται η εγγραφή τους στο σχολείο, τόσο πιο άμεσα ξεκινάει και η προσπάθεια επανένταξης τους στην κοινωνία και η προετοιμασία για τη συνέχεια της ζωής τους. Παράλληλα, η ρουτίνα του σχολείου βοηθάει και την υπόλοιπη οικογένεια να βρει την κανονικότητα και το πρόγραμμα το οποίο έχει εγκαταλείψει μαζί με το σπίτι της. (Γκόβαρης 2009)

Με βάση όλα τα παραπάνω δεδομένα είναι εύκολο να συμπεράνουμε πόσο σημαντική και αναγκαία είναι η ένταξη των παιδιών αυτών σε μία ομαλή εκπαιδευτική καθημερινότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ενσωμάτωση των προσφύγων και των παιδιών των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας.

Σύμφωνα με το Άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας (2013/33/ΕΕ) για την εκπαίδευση ανηλίκων η χώρα μας δεσμεύεται ώστε:

1. Οι ανήλικοι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς κατά την παραμονή τους στη χώρα να έχουν πρόσβαση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες και με διευκολύνσεις ως προς την εγγραφή σε περίπτωση δυσχερειών υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών, και για όσο χρονικό διάστημα δεν εκτελείται μέτρο απομάκρυνσης που εκκρεμεί κατά των ιδίων ή των γονέων τους.
2. Η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα λαμβάνει χώρα το αργότερο εντός τριών (3) μηνών από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της ταυτοποίησης του ανηλίκου.
3. Για τη διευκόλυνση της ένταξης στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, εκπαιδευτικές δράσεις, στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης, μπορούν να παρέχονται μεταξύ άλλων και εντός των κέντρων φιλοξενίας.
4. Όταν, για ειδικούς λόγους που αφορούν τον ανήλικο, είναι αδύνατη η πρόσβαση του στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνονται τα κατάλληλα προς τούτο μέτρα, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

Η πρόσβαση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν περιορίζεται στους ανήλικους αλλά μπορεί να αφορά και ενήλικες αιτούντες υπό την προϋπόθεση ότι διαμένουν νομίμως στη χώρα.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο αριθμός των προσφύγων εντός των Κέντρων Φιλοξενίας, καθώς και ο αριθμός και η τοποθεσία των κέντρων δεν είναι σταθερός, η **Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής**, υπεύθυνη για την ένταξη, σε συνεργασία με το **Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων**, κατάρτισε ένα ευέλικτο σχέδιο δράσης για την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων.

Στόχοι του προγράμματος εκπαίδευσης για τα προσφυγόπουλα είναι:

- **Διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση** που συνιστά βασικό ανθρώπινο δικαίωμα κάθε παιδιού, των αιτούντων άσυλο συμπεριλαμβανομένων, σύμφωνα και με το ευρωπαϊκό και το εθνικό δίκαιο.
- **Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση όλων των ανηλίκων** που διαβιούν σε **δομές φιλοξενίας** της χώρας που αποτελεί βασικό καθήκον, υποχρέωση, αλλά και πολιτική απόφαση της ελληνικής πολιτείας.
- **Διασφάλιση της ψυχολογικής υποστήριξης** και της **ένταξης των προσφυγόπουλων στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα** μετά από μια μεταβατική περίοδο προετοιμασίας.
- **Παροχή εκπαίδευσης** στην προοπτική της **ένταξης των ανηλίκων** είτε στο **ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (2017-2018)** είτε την ένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα άλλης ευρωπαϊκής χώρας σε περίπτωση μετεγκατάστασής τους.
- **Οργάνωση Προγράμματος εκπαίδευσης** ανά ηλικιακές ομάδες:
 - α) λειτουργία νηπιαγωγείων για τα παιδιά 4-5 ετών εντός των Κέντρων Φιλοξενίας, έτσι ώστε τα παιδιά να βρίσκονται κοντά στους γονείς τους,
 - β) ένταξη των παιδιών 6-12 ετών σε **Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ)** των γειτονικών Δημοσίων Δημοτικών Σχολείων,
 - γ) ένταξη των παιδιών 13-15 ετών σε ΔΥΕΠ των γειτονικών Δημοσίων Γυμνασίων Σχολείων,
 - δ) παρακολούθηση μαθημάτων στις πρωινές τάξεις των δημόσιων σχολείων και ένταξη σε τάξεις υποδοχής ή μεσημεριανές ΔΥΕΠ για τα παιδιά όλων των ηλικιών που διαμένουν εκτός των κέντρων φιλοξενίας προσφύγων, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα ή ξενοδοχεία.
- **Παροχή προγραμμάτων εκμάθησης μητρικών γλωσσών** των παιδιών, διοργάνωση αθλητικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και άτυπης μορφής εκπαίδευσης, σε συνεργασία και με τις ΜΚΟ.
- Σε εβδομαδιαία βάση και πάντα με βάση την **εμβολιαστική κάλυψη** των Κέντρων Φιλοξενίας ανοίγουν νέες ΔΥΕΠ σε σχολικές μονάδες σε όλη την Ελλάδα.
(Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων)

3.1 Οργάνωση και λειτουργία της εκπαίδευσης προσφύγων

Με βάση λοιπόν τους παραπάνω στόχους και λαμβάνοντας υπόψη την πρόταση της Επιστημονικής Επιτροπής του ΥΠΕΠΘ εκπονήθηκε ένα σχέδιο για την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων το οποίο περιλαμβάνει τα εξής:

Α. Την ίδρυση και λειτουργία Δ.Υ.Ε.Π. (Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων)

1. Για την παροχή εκπαίδευσης στα παιδιά πολιτών τρίτων χωρών ιδρύονται δομές υποδοχής για την εκπαίδευση των προσφύγων (Δ.Υ.Ε.Π.), οι οποίες ανήκουν στην τυπική εκπαίδευση και λειτουργούν, εντός των σχολικών μονάδων στα όρια των οποίων υφίστανται κέντρα φιλοξενίας. Οι Δ.Υ.Ε.Π. ιδρύονται σε συγκεκριμένες σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μία ανά σχολική μονάδα, και ανήκουν διοικητικά σε αυτές. Κάθε Δ.Υ.Ε.Π. μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα τμήματα, αναλόγως του αριθμού των μαθητών.

2. Ειδικά για την εκπαίδευση των παιδιών ηλικίας 4-5 ετών που διαμένουν στα κέντρα φιλοξενίας ιδρύονται Δ.Υ.Ε.Π. ως παραρτήματα Νηπιαγωγείων οι οποίες λειτουργούν εντός των κέντρων φιλοξενίας.

3. Η εκπαίδευση που προβλέπεται αφορά στο σύνολο των παιδιών πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν σε κέντρα ή σε δομές φιλοξενίας του ελληνικού κράτους ή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ. Τα παιδιά εγγράφονται, κατά περίπτωση, είτε στις σχολικές μονάδες εντός των οποίων θα λειτουργούν οι Δ.Υ.Ε.Π. είτε στις σχολικές μονάδες στις οποίες ανήκουν τα παραρτήματα τους

4. Ο κατώτερος αριθμός μαθητών για τον οποίο δημιουργείται ένα τμήμα Δ.Υ.Ε.Π. ορίζεται στους 10 μαθητές και ο ανώτερος στους 20 μαθητές.

5. Η ίδρυση, η οργάνωση, η λειτουργία, ο συντονισμός και το πρόγραμμα εκπαίδευσης των Δ.Υ.Ε.Π. εποπτεύεται από την ομάδα διαχείρισης, συντονισμού και παρακολούθησης της

εκπαίδευσης των προσφύγων, η οποία συντονίζει και την υλοποίηση δράσεων μέσω του Ταμείου Ασύλου.

Β. Διαδικασία καθορισμού σχολικών μονάδων

1. Για τον καθορισμό των σχολικών μονάδων εντός των οποίων θα λειτουργούν οι Δ.Υ.Ε.Π. πρέπει να συντρέχουν τα ακόλουθα κριτήρια: α) εύλογη απόσταση από το κέντρο φιλοξενίας, β) ύπαρξη διαθέσιμων και κατάλληλων αιθουσών. Κατ' εξαίρεση, για το σχολικό έτος 2016-2017 ή και σε κάθε άλλη περίπτωση που συντρέχει επείγουσα ανάγκη, οι σχολικές μονάδες ορίζονται απευθείας με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Γ. Ώρες λειτουργίας των Δ.Υ.Ε.Π.

1. Οι Δ.Υ.Ε.Π. που ιδρύονται ως παραρτήματα Νηπιαγωγείων λειτουργούν κατά τις πρωινές ώρες από 8.20 έως 13.00.

2. Οι Δ.Υ.Ε.Π. που ιδρύονται ως παραρτήματα Δημοτικών και Γυμνασίων λειτουργούν κατά τις πρωινές ώρες από 8.30 έως 12.30.

3. Οι Δ.Υ.Ε.Π. που ιδρύονται και λειτουργούν εντός των σχολικών μονάδων κατά τις μεσημεριανές ώρες από 14.00 έως 18.00. Με απόφαση του οικείου Περιφερειακού Διευθυντή ΠΕ και ΔΕ, κατόπιν εισήγησης του Συντονιστή Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ), δύναται να μεταβάλλεται η ώρα έναρξης και λήξης του ωραρίου χωρίς να μεταβάλλεται η χρονική διάρκεια του.

Δ. Ωρολόγιο πρόγραμμα

1. Οι Δ.Υ.Ε.Π. που ιδρύονται ως παραρτήματα Νηπιαγωγείων εντός των κέντρων φιλοξενίας ακολουθούντο ωρολόγιο πρόγραμμα του ενιαίου τύπου ολοήμερου Νηπιαγωγείου.

2. Οι Δ.Υ.Ε.Π. που ιδρύονται ως παραρτήματα Δημοτικών και Γυμνασίων εντός των κέντρων φιλοξενίας λειτουργούν από τις 8:30 – 12:30. Η διδασκαλία περιλαμβάνει 4 διδακτικές ώρες

3.Οι Δ.Υ.Ε.Π. εντός των σχολικών μονάδων ακολουθούσαν αρχικά το απογευματινό ωρολόγιο πρόγραμμα από τις 14:00-18:00 με 4 διδακτικές ώρες.

Ε. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο

1.Στα Νηπιαγωγεία ακολουθείται το υποχρεωτικό πρόγραμμα του Ενιαίου Τύπου Ολοήμερου Νηπιαγωγείου.

2.Στα Δημοτικά ο χρόνος ανά διδακτικό αντικείμενο κατανέμεται ως ακολούθως:

Διδακτικό αντικείμενο/Μάθημα	Ώρες ανά εβδομάδα
-------------------------------------	--------------------------

Ελληνική Γλώσσα	6
-----------------	---

Αγγλικά	4
---------	---

Μαθηματικά	3
------------	---

Φυσική Αγωγή	3
--------------	---

ΤΠΕ	2
-----	---

Αισθητική Αγωγή	2
-----------------	---

(Εικαστικά, Μουσική, Θεατρική Αγωγή)

3.Στα Γυμνάσια ο χρόνος ανά διδακτικό αντικείμενο κατανέμεται ως ακολούθως:

Διδακτικό αντικείμενο/Μάθημα	Ώρες ανά εβδομάδα
-------------------------------------	--------------------------

Ελληνική Γλώσσα	6
-----------------	---

Αγγλικά	4
---------	---

Μαθηματικά	4
------------	---

Φυσική Αγωγή	2
Πληροφορική	2
Πολιτισμός και Δραστηριότητες	2

3.2 Λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π.

1. Η λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π. διέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις των τυπικών νόμων και των κανονιστικών αποφάσεων που διέπουν τη λειτουργία της δημόσιας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, για την εύρυθμη λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π. οι οικείοι διευθυντές πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πέραν των γενικότερων αρμοδιοτήτων τους, είναι υπεύθυνοι για:

α) Την τοποθέτηση των αναπληρωτών εκπαιδευτικών στις Δ.Υ.Ε.Π.

β) Τη συνεργασία με όλα τα στελέχη της εκπαίδευσης και τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να ληφθούν όλα τα απαιτούμενα μέτρα για την ομαλή λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π.

γ) Τον ορισμό τριμελούς ομάδας εκ των ανωτέρω, ως υπεύθυνη για την έναρξη και ομαλοποίηση της λειτουργίας εκάστης Δ.Υ.Ε.Π., κατόπιν σύμφωνης γνώμης τους.

δ) Την επιλογή υπεύθυνου εκπαιδευτικού για τη λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π. , β) τη διάθεση εκπαιδευτικών προς συμπλήρωση διδακτικού ωραρίου στις οικείες Δ.Υ.Ε.Π., εφόσον δεν προκαλείται από τη διάθεση αυτή λειτουργικό κενό.

3. Οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων, πέραν των γενικότερων αρμοδιοτήτων τους, είναι υπεύθυνοι για όλες εκείνες τις απαιτούμενες ενέργειες ώστε να υπάρχει ομαλή συνεργασία μεταξύ των ΣΕΠ και της εκπαιδευτικής μονάδας .

3.3 Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων

Σε κάθε κέντρο φιλοξενίας προσφύγων ορίζεται ένας Συντονιστής Εκπαίδευσης

Προσφύγων (ΣΕΠ). Οι ΣΕΠ υπάγονται στον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή εκπαίδευσης. Οι ΣΕΠ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους συνεργάζονται με τους Διευθυντές εκπαίδευσης, τους Σχολικούς Συμβούλους, τους Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων καθώς και με τους υφιστάμενους στα κέντρα φιλοξενίας εκπροσώπους άλλων Υπουργείων, φορέων και διεθνών οργανισμών.

Σε θέσεις ΣΕΠ αποσπώνται κατά προτεραιότητα μόνιμοι εκπαιδευτικοί, κατόπιν αίτησης τους. Οι αποσπάσεις των ΣΕΠ γίνονται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περί αποσπάσεων.

Οι ΣΕΠ επιμορφώνονται κατά τη διάρκεια της θητείας τους και υποστηρίζονται από την ομάδα διαχείρισης, συντονισμού και παρακολούθησης της εκπαίδευσης των προσφύγων του ΥΠ.Π.Ε.Θ., την ειδική επιστημονική επιτροπή που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τους Περιφερειακούς Διευθυντές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι ΣΕΠ εισηγούνται μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία των Δ.Υ.Ε.Π. και ειδικότερα μεριμνούν για θέματα που αφορούν:

α) στην ενημέρωση των διαμενόντων στο κέντρο φιλοξενίας, στο οποίο έχουν οριστεί, για την ανάγκη της εκπαίδευσης ως βασικού μέσου κοινωνικής ένταξης.

β) στην εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής του ΥΠ.Π.Ε.Θ. στις Δ.Υ.Ε.Π.,

γ) στην κατάρτιση καταστάσεων με τα στοιχεία των παιδιών που θα φοιτήσουν στις Δ.Υ.Ε.Π., την προσκόμιση τους στους Διευθυντές των σχολικών μονάδων για την εγγραφή τους σ' αυτές σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις καθώς και την επικαιροποίηση της καταγραφής των μαθητών που φοιτούν στις Δ.Υ.Ε.Π. με ηλικιακά και άλλα κριτήρια

δ) στην παρακολούθηση και τον συντονισμό της παρεχόμενης εκπαίδευσης όλων των εμπλεκόμενων μη κρατικών φορέων, ελληνικών και μη, καθώς και στην τήρηση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων εκπαιδευτικών δράσεων άλλων φορέων,

ε) στην καταγραφή των υπηρεσιακών αναγκών,

στ) την κατανομή των παιδιών σε ομάδες για την μεταφορά τους στις Δ.Υ.Ε.Π. και εν γένει την εποπτεία και τον συντονισμό των απαραίτητων ενεργειών για την ασφαλή αποχώρηση των μαθητών από τα κέντρα φιλοξενίας και την ασφαλή υποδοχή τους σε αυτά,

ζ) στο συντονισμό των απαραίτητων ενεργειών για την τυχόν έναρξη λειτουργίας και εν γένει την ομαλή λειτουργία των παραρτημάτων σχολικών μονάδων, σε συνεργασία με τους οικείους Διευθυντές εκπαίδευσης, τους Διευθυντές των σχολικών μονάδων που ανήκουν τα παραρτήματα, τους αρμόδιους Σχολικούς Συμβούλους και τους υφιστάμενους στα κέντρα φιλοξενίας εκπροσώπους άλλων Υπουργείων, φορέων και διεθνών οργανισμών,

η) στην ενημέρωση των γονέων και στη διαμεσολάβηση για την επίλυση θεμάτων σχετικών με τη φοίτηση των μαθητών μετά από συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των Δ.Υ.Ε.Π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Αποτίμηση της ένταξης των προσφυγόπαιδων στην εκπαιδευτική διαδικασία της Ελλάδας.

4.1Η έκθεση της επιστημονικής επιτροπής του ΥΠΠΕΘ

Η επιστημονική επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας εκπόνησε μία μελέτη (από τον Μάρτιο του 2016 έως τον Απρίλιο του 2017) με σκοπό να διαπιστώσει την πορεία της ένταξης των

παιδιών των προσφύγων στο ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης, να εντοπίσει τις δυσκολίες και τα προβλήματα του εγχειρήματος αυτού, να προτείνει μέτρα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τους και να συμβάλλει στον καλύτερο σχεδιασμό του για τα έτη 2017-2018. Με βάση την απολογιστική αυτή μελέτη τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίστηκαν ήταν τα εξής:

4.1,1: Προβλήματα λειτουργίας των ΔΥΕΠ

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής του ΥΠΠΕΘ (Απρίλιος 2017) στις περισσότερες περιπτώσεις, παρά τις δυσκολίες, τα παιδιά των προσφύγων έχουν προσαρμοστεί στην εκπαιδευτική διαδικασία και στους κανόνες που απαιτεί η σχολική ζωή, ανταποκρίνονται στα μαθήματα, συμμετέχουν αρκετά και παρατηρείται πρόοδος στην εκμάθηση των ελληνικών, των μαθηματικών και των αγγλικών. Επίσης σε πολλά σχολεία έχουν ξεπεραστεί οι πρώτες δυσκολίες επαφής μεταξύ Ελλήνων μαθητών και προσφυγόπουλων και έχουν αρχίσει να οργανώνονται δειλά κοινές δράσεις στα διαλείμματα ή ανταλλαγές ανάμεσα σε τμήματα καθώς και δράσεις από τους συλλόγους γονέων. Στην αποτίμηση, ωστόσο, τονίζονται τα προβλήματα και οι δυσκολίες οι οποίες καταγράφονται ως εξής:

A) Εκπαιδευτικοί

1. Συνεχής αλλαγή εκπαιδευτικών

Στις ΔΥΕΠ διορίστηκαν εκπαιδευτικοί μειωμένου ωραρίου από τη λίστα των αναπληρωτών. Επειδή όμως ακολούθησαν διορισμοί αναπληρωτών πλήρους ωραρίου (για το κανονικό πρόγραμμα των σχολείων) στους οποίους είχαν δικαίωμα συμμετοχής οι προσληφθέντες στις ΔΥΕΠ, υπήρξαν αλλεπάλληλες αλλαγές. Αυτό δημιουργεί πολλά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ συμβάλλει και στη σχολική διαρροή. Τα παιδιά δεν έχουν σταθερό σημείο αναφοράς και δεν διαμορφώνεται μια συνέχεια και κανονικότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Προβλήματα λόγω της απειρίας των εκπαιδευτικών που διορίστηκαν στις ΔΥΕΠ
Δεδομένου ότι οι μαθητές των ΔΥΕΠ δεν μιλούν ελληνικά και βρίσκονται ως επί το πλείστον εκτός σχολικού πλαισίου πολλά χρόνια, απαιτείται οι εκπαιδευτικοί να έχουν ειδικές γνώσεις ή/και εμπειρία στη διδασκαλία αλλόγλωσσων μαθητών και στη διαχείριση κοινωνικά ευάλωτων παιδιών.

Το γεγονός ότι διορίστηκαν εκπαιδευτικοί όχι με βάση ειδικά προσόντα, αλλά από τον γενικό πίνακα αναπληρωτών είχε ως αποτέλεσμα να αναλάβουν την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων, εκπαιδευτικοί χωρίς ειδική εκπαίδευση και χωρίς επιμόρφωση, αλλά και χωρίς ιδιαίτερο κίνητρο να ασχοληθούν με αυτό το δύσκολο εκπαιδευτικό έργο. Αυτό, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια ή την απουσία επιμόρφωσης, είχε ως συνέπεια το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο να μην ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πληθυσμού αυτού. Επιπλέον, το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις υπήρχαν 20 παιδιά ανά τμήμα δυσκόλεψε πολύ την κατάσταση.

B) Διοικητικά ζητήματα λειτουργίας των ΔΥΕΠ

1. Κανονισμός και εγκύκλιοι λειτουργίας ΔΥΕΠ

Ένα άλλο πρόβλημα που παρατηρήθηκε ήταν η ασάφεια των δεκάδων εγκυκλίων που αφορούν τη λειτουργία του σχολείου. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι οι ΔΥΕΠ, αν και βάσει της ΚΥΑ εντάσσονται διοικητικά στις σχολικές μονάδες στις οποίες λειτουργούν, στην ουσία δεν είναι συνδεδεμένες, ούτε διοικητικά ούτε παιδαγωγικά, με την πρωινή ζώνη του σχολείου, γεγονός το οποίο δημιουργεί πολλά προβλήματα στη λειτουργία τους. Στο πληροφοριακό σύστημα του ΥΠΠΕΘ, myschool, οι καταγραφές του μαθητικού δυναμικού παρουσίασαν ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω πολλών λανθασμένων στοιχείων, αποχωρήσεων παιδιών, μεταγραφών λόγω μετεγκατάστασης κλπ.

2. Προβλήματα με τη δήλωση των ηλικιών των παιδιών

Ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα που προέκυψε ήταν η σωστή καταγραφή της ηλικίας των παιδιών η οποία σε πολλές περιπτώσεις δεν γινόταν βάση επίσημων εγγράφων αλλά κατά δήλωση των γονέων. Έτσι παρατηρήθηκε το φαινόμενο πολλά παιδιά να εγγράφονται σε διαφορετική βαθμίδα εκπαίδευσης από αυτή που αντιστοιχούσε στην πραγματική τους ηλικία. Παρατηρούνται ιδιαίτερες δυσκολίες ακόμα και συγκρούσεις όταν μαθητές ηλικίας γυμνασίου φοιτούν με παιδιά δημοτικού, οι οποίες συχνά οδηγούν στη σχολική διαρροή.

3. Συνεργασία πρωινού σχολείου και ΔΥΕΠ

Διαπιστώθηκε ότι οι ΔΥΕΠ, αν και βάσει της ΚΥΑ εντάσσονται διοικητικά στις σχολικές

μονάδες στις οποίες λειτουργούν, στην ουσία δεν είναι συνδεδεμένες, ούτε διοικητικά ούτε παιδαγωγικά, με την πρωινή ζώνη του σχολείου, γεγονός το οποίο δημιουργεί πολλά προβλήματα στη λειτουργία τους.

Γ) Η φοίτηση στις ΔΥΕΠ

1. Σχολική διαρροή

Μελετώντας κανείς τις διεθνείς εκθέσεις για τα ποσοστά φοίτησης των προσφύγων διαπιστώνει κανείς ότι σε όλες τις περιπτώσεις αυτά είναι μειωμένα. Ενδεικτικά, στο Λίβανο, την Τουρκία, την Ιορδανία, το ποσοστό των παιδιών προσφύγων από τη Συρία που βρίσκεται εκτός σχολείου κυμαίνεται από 48% έως 78%. Οι λόγοι που αναφέρονται είναι κοινωνικοί, οικονομικοί αλλά και οι έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών. (K. Watkins, S.A. Zyck, Report, 2018-2018).

Σε ότι αφορά τη φοίτηση των προσφυγόπαιδων στην Ελλάδα παρατηρείται επίσης ένα σημαντικό ποσοστό μειωμένης φοίτησης. Σύμφωνα με τα στοιχεία των παρουσιολογίων που διατηρούν οι ΣΕΠ με βάση τις καταστάσεις του ΔΟΜ (διεθνής οργανισμός μετανάστευσης) τα ποσοστά της φοίτησης παρουσιάζει διαφοροποιήσεις

- α) από περιοχή σε περιοχή
- β) μέσα στο χρόνο (μειώνεται κατά τη διάρκεια λειτουργίας των ΔΥΕΠ)
- γ) ανάμεσα στο δημοτικό και το γυμνάσιο (είναι σαφώς χαμηλότερο στο γυμνάσιο)
- δ) ανάμεσα σε σχολεία της ίδιας περιοχής.

Το ποσοστό φοίτησης στο δημοτικό είναι παντού ψηλότερο από όσο στο γυμνάσιο. Στο δημοτικό παρατηρείται μια τάση μείωσης της φοίτησης κατά τη διάρκεια λειτουργίας των ΔΥΕΠ .

Συγκεκριμένα: στην αρχική περίοδο (μέχρι τον Δεκέμβριο 2016) το ποσοστό της φοίτησης κατά μέσο όρο κυμαίνεται από 60% έως 80%.

Το διάστημα Ιανουάριος-Μάρτιος 2017 η φοίτηση κυμαίνεται από 49% έως 65%.

Στο γυμνάσιο η εικόνα δεν είναι ενιαία. Παρατηρούνται διαφορετικά ποσοστά μείωσης ή ακόμα και μικρής αύξησης της φοίτησης από ΔΥΕΠ σε ΔΥΕΠ.

Το βασικότερο πάντως χαρακτηριστικό της εικόνας είναι **η ασταθής φοίτηση**. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν πρόκειται για οριστική εγκατάλειψη του σχολείου, αλλά για μη συστηματική παρουσία. Μπορεί δηλαδή το ποσοστό των παιδιών που απουσιάζουν να

είναι παρόμοιο από μέρα σε μέρα, αλλά δεν πρόκειται για τα ίδια παιδιά. Λόγω της ρευστότητας του αριθμού των εγγεγραμμένων μαθητών (τις διαρκείς δηλαδή μετακινήσεις), ο υπολογισμός της μέσης διάρκειας φοίτησης ανά μαθητή είναι εξαιρετικά δύσκολος.

4.1,2: Παράγοντες που επηρεάζουν τη φοίτηση και τη μαθητική διαρροή

Τα προβλήματα που εντοπίζουν οι Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων σχετικά με τις ΔΥΕΠ είναι στις περισσότερες περιπτώσεις κοινά και μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο κατηγορίες:

- α) εκείνα που σχετίζονται με τη στάση των ίδιων των προσφύγων, τις προσδοκίες τους και τις ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες στις οποίες ζουν, και,
- β) εκείνα που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία των ΔΥΕΠ.

Α) Παράγοντες οι οποίοι συνδέονται με τη στάση και τις συνθήκες ζωής των προσφύγων

Ο μεγαλύτερος αριθμός των παιδιών ηλικίας 6-15 που ζει στα ΚΦΠ έχει γραφτεί στις ΔΥΕΠ. Υπάρχει όμως πάντα ένα ποσοστό, αλλού ελάχιστο (στα μικρά Κέντρα) κι αλλού μεγαλύτερο που δεν δήλωσε συμμετοχή.

Από τα παιδιά που γράφτηκαν αρκετά διέκοψαν τη φοίτηση, ενώ από όσα συνεχίζουν μεγάλος αριθμός δεν παρακολουθεί συστηματικά το σχολείο. Η διακοπή της φοίτησης συνήθως οφείλεται σε μετακίνηση της οικογένειας των μαθητών α) προς άλλη χώρα είτε στο πλαίσιο της μετεγκατάστασης είτε με άλλο άτυπο τρόπο, β) σε άλλη πόλη στην Ελλάδα, γ) σε εγκατάσταση σε άλλο χώρο (διαμερίσματα κ.λπ.). Έχουν εντοπιστεί και λίγες περιπτώσεις μετακίνησης των παιδιών από τις ΔΥΕΠ στο πρωινό πρόγραμμα γειτονικών σχολείων.

Πέρα όμως από τις μετακινήσεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η προοπτική της παραμονής ή της αναχώρησής τους από την Ελλάδα. Η μεγαλύτερη διαρροή και ασυνέχεια της φοίτησης παρατηρείται στους αραβόφωνους μαθητές, κατά βάση τους Σύριους, οι οποίοι προσβλέπουν στη μετεγκατάσταση και ελπίζουν (ανεξάρτητα από το πόσο βάσιμες είναι αυτές οι ελπίδες) ότι θα τα καταφέρουν. Άλλωστε, παρά τον αργό ρυθμό τους, οι μετεγκαταστάσεις που γίνονται συντηρούν αυτή την ελπίδα. Αντίθετα άλλες ομάδες που δεν έχουν τέτοια προοπτική, όπως οι Αφγανοί, εμφανίζουν πιο σταθερή φοίτηση.

Όσοι πρόκειται να φύγουν (ή ελπίζουν ότι θα φύγουν) φαίνεται να μη θεωρούν απαραίτητο να πάνε τα παιδιά τους στο ελληνικό σχολείο. Η στάση τους δεν εξαρτάται από το αν αναγνωρίζουν γενικά την αξία της εκπαίδευσης ή όχι, αλλά από το αν θεωρούν ότι η φοίτηση στο ελληνικό σχολείο εξυπηρετεί στην προοπτική της μετεγκατάστασης. Ένας λόγος είναι ότι αποδίδουν μικρή χρησιμότητα στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αφού δεν θα μπορέσουν να τη χρησιμοποιήσουν στη χώρα που θέλουν να εγκατασταθούν. Είναι λοιπόν περισσότερο δεκτικοί σε μαθήματα αγγλικών ή γερμανικών που οργανώνονται από ΜΚΟ ή άλλους φορείς, με την έννοια ότι πρόκειται για πιο χρήσιμες για αυτούς γνώσεις. Ένας άλλος λόγος, επίσης, είναι η αίσθηση της προσωρινότητας. Δύσκολα εντάσσουν την κανονικότητα του σχολείου στην κατάσταση αναμονής στην οποία βρίσκονται. Τη μεταθέτουν λοιπόν για τη στιγμή που η ζωή τους θα αποκτήσει ένα σταθερό πλαίσιο. «Θα πάει σχολείο όταν πάμε στη Γερμανία», όπως λένε χαρακτηριστικά.

Β) Παράγοντες σχετικοί με την οργάνωση και λειτουργία των ΔΥΕΠ

1. Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα οι **αλληπάλληλες αλλαγές του εκπαιδευτικού προσωπικού** των ΔΥΕΠ ήταν παράγοντας που δεν ενίσχυσε την συστηματική φοίτηση των παιδιών αυτών. Φαίνεται πάντως ότι αυτές οι συνεχείς μετακινήσεις δεν υπαγορεύονται μόνο από τους προφανείς υπηρεσιακούς και οικονομικούς λόγους (υπηρεσία πλήρους ωραρίου), αλλά και από τις μεγάλες δυσκολίες των εκπαιδευτικών να λειτουργήσουν μέσα στην ιδιαίτερη συνθήκη των ΔΥΕΠ, να χειριστούν τόσο το ζήτημα της επικοινωνίας με τα παιδιά όσο και τις ιδιαιτερότητες του ανοιχτού αναλυτικού προγράμματος.
2. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, **εκπαιδευτικοί χωρίς καμία εξειδίκευση** κλήθηκαν να υπηρετήσουν μέσα στις πιο δύσκολες εκπαιδευτικές συνθήκες. Στη διαδικασία της επιλογής των εκπαιδευτικών δεν προβλέφθηκαν ειδικά προσόντα, τα οποία όμως είναι απαραίτητα για τις ιδιαίτερες αυτές συνθήκες, όπως οι γνώσεις ή η εμπειρία διδασκαλίας σε αλλόγλωσσους μαθητές.
3. **Η δυσκολία επικοινωνίας** ανάμεσα σε δασκάλους και μαθητές λόγω γλώσσας αναφέρεται πολύ συχνά. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αμβλύνεται σε κάποιες περιπτώσεις μέσω της χρήσης της αγγλικής, παραμένει όμως κεντρικό και επηρεάζει όχι μόνο τη μαθησιακή διαδικασία αλλά και συνολικότερα τα ζητήματα της συμπεριφοράς.

Μία άλλη βασική παράμετρος του προβλήματος είναι η απουσία συστηματικής επιμόρφωσης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών. Σε μια πρωτόγνωρη για το ελληνικό

εκπαιδευτικό σύστημα συνθήκη, όπως οι ΔΥΕΠ, η επιμόρφωση είναι ένα καίριο ζήτημα το οποίο όμως φαίνεται ότι δεν αντιμετωπίστηκε ικανοποιητικά. Πραγματοποιήθηκαν μόνο δύο σύντομες εισαγωγικές επιμορφώσεις και κάποιες τοπικές παρεμβάσεις από τους οικείους Σχολικούς Συμβούλους.

4.2: Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κοινωνικής Πολιτικής.

Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κοινωνικής Πολιτικής (ESPN) για την εκπαιδευτική πολιτική που αφορά την ένταξη των παιδιών προσφύγων στα ελληνικά σχολεία αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια του 2015, πάνω από ένα εκατομμύριο άτομα εισέρχονται ή διαμετακομίζονται στην Ελλάδα για να ξεφύγουν από τις συγκρούσεις στις χώρες τους με σκοπό να φτάσουν στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Ενώ οι αριθμοί έχουν δείξει μια πτωτική τάση κατά το 2016 και 2017, κυρίως λόγω της συμφωνίας για τους πρόσφυγες τον Μάρτιο του 2016 μεταξύ ΕΕ-Τουρκίας και στο κλείσιμο της βαλκανικής οδού προς τη Βόρεια Ευρώπη, η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις στη διαχείριση της προσφυγική κρίση. Εκτός από το γεγονός ότι οι μεταναστευτικές ροές συνεχίζονται, αν και με πολύ πιο αργό ρυθμό, περίπου 62.300 άτομα φιλοξενούνται σήμερα στη χώρα, μεταξύ των οποίων 20.300 παιδιά.

Μία από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική κυβέρνηση είναι η ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία όλων αυτών που προσήλθαν πρόσφατα ως πρόσφυγες ή ως μετανάστες που παραμένουν στην χώρα. Για το σκοπό αυτό, έχει δοθεί υψηλή προτεραιότητα από την κυβέρνηση σε δράσεις που αποσκοπούν στη διασφάλιση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες (των οποίων οι γονείς είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, ανεξαρτήτως της χώρας καταγωγής τους και τη νομική τους υπόσταση).

Ειδικότερα, ένα ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε αυτά τα παιδιά ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2016. Αφορά τη δημιουργία και λειτουργία της "υποδοχής / προετοιμασίας της Εκπαίδευσης των Προσφύγων" (ΔΥΕΠ) σε ορισμένα δημόσια σχολεία (κατά τη διάρκεια της απογευματινής περιόδου λειτουργίας των σχολείων)

Αυτή η μορφή εκπαίδευσης είναι μέρος της υποχρεωτικής βαθμίδας (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση).

Στελεχώνεται από εκπαιδευτικούς που έχουν επιλεγεί από τη λίστα των "Αναπληρωτών καθηγητών" των δημοσίων σχολείων από το Υπουργείο Παιδείας και απευθύνεται σε

πρόσφυγες και μετανάστες παιδιά (ηλικίας 6-15 ετών) που ζουν στους επίσημους χώρους των προσφύγων.

Στόχος αυτού του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι η διευκόλυνση της ένταξης των παιδιών των προσφύγων και μεταναστών στην εκπαιδευτική διαδικασία κατά τρόπο που θα έπρεπε σταδιακά να τους επιτρέψει να ενταχθούν στην κύρια τάξη διδασκαλίας στα ελληνικά σχολεία

Εφαρμογή του προγράμματος:

το πρώτο έτος συνεπαγόταν εβδομαδιαία εκπαίδευση με είκοσι ωρών διδασκαλίας που καλύπτει τέσσερα κύρια θέματα: Ελληνικά, Μαθηματικά, Αγγλικά και Πληροφορική.

Καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες ήταν επίσης μέρος του προγράμματος. Εκτιμάται ότι, στο πλαίσιο αυτό, το σχολικό έτος 2016/17, συμμετείχαν 2.643 παιδιά σε 145 σχολεία σε όλη τη χώρα.

Οι οικονομικοί πόροι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν αυτοί που εξασφαλίστηκαν κυρίως από τα ευρωπαϊκά κεφάλαια για το άσυλο, τη μετανάστευση και την ένταξη των προσφύγων (AMIF), η χρηματοδότηση των οποίων ανέρχεται σε 7 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2016-2018 (75% συνεισφορά της ΕΕ και 25% εθνική συνεισφορά). Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) εξασφάλισε επίσης χρηματοδότηση (€ 2,8 εκατ. ευρώ) από την Ευρωπαϊκή Ένωση (από τη Γενική Διεύθυνση της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Προστασία και Επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας (ECHO) για τη μεταφορά των παιδιών από τα καταλύματα προς τα σχολεία.

Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι τα παιδιά των προσφύγων και μεταναστών που ζουν σε διαμερίσματα ή άλλες εγκαταστάσεις σε αστικές περιοχές, μπορούσαν να παρακολουθούν το πρωί τις "Τάξεις υποδοχής", οι οποίες είναι μέρος της επίσημης εκπαίδευσης και απευθύνονται στους μαθητές με περιορισμένη γνώση της Ελληνικής γλώσσας. Τέτοιες "τάξεις" έχουν λειτουργήσει σε ορισμένες δημόσιες σχολικές μονάδες από το 2010 και βρίσκονται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ). Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, περίπου 2.000 παιδιά προσφύγων και μεταναστών παρακολούθησαν ένα τέτοιο πρωινό τμήμα "Υποδοχής" στη σχολική χρονιά 2016/17.

Επιπλέον, μη τυπικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες έχουν επίσης πραγματοποιηθεί σε διάφορες περιοχές, ειδικά στα νησιά. Αυτά χρηματοδοτούνται κυρίως από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR) και υλοποιούνται από μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ).

Αναμφισβήτητα, όλες αυτές οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, τυπικές ή μη, είναι ένα πολύ θετικό βήμα προς τη βαθμιαία ενσωμάτωση των παιδιών των προσφύγων και μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξή τους και για την κοινωνική και οικονομική τους ολοκλήρωση.

Ωστόσο, η εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος (ΔΥΕΠ) ήταν μάλλον αργή, ειδικά στην αρχική φάση. Αυτό ήταν κυρίως λόγω της πολύ σύντομης περιόδου προετοιμασίας για τα σχολεία υποδοχής και της έλλειψης κατάλληλης, επίσημης πληροφόρησης και ενημέρωσης των τοπικών κοινοτήτων. Η έλλειψη ενημέρωσης είχε ως αποτέλεσμα να εκδηλωθεί ένας περιορισμένος αριθμός συμβάντων, με μερικούς γονείς οι οποίοι εξέφρασαν ανησυχίες για την κατάσταση της υγείας των παιδιών προσφύγων. Σε απάντηση σε αυτό, η κυβέρνηση ξεκίνησε μια διαδικασία εμβολιασμού κάθε πρόσφυγα πριν από την ένταξή του στο σχολείο.

Ωστόσο, μπορούν να εντοπιστούν αρκετές ανεπάρκειες αυτού του προγράμματος οι περισσότερες από τις οποίες έχουν επιβεβαιωθεί και από την πρόσφατη επίσημη έκθεση αξιολόγησης σχετικά με το πρόγραμμα (Επιστημονική Επιτροπή υποστήριξης των παιδιών των προσφύγων, 2017). Μεταξύ αυτών είναι τα εξής:

1. απουσία απογευματινών τάξεων υποδοχής / προπαρασκευαστικών τάξεων στα νησιά (πράγμα που σημαίνει ότι πρόσφυγες και παιδιά μεταναστών δεν έχουν πρόσβαση σε καμία επίσημη εκπαιδευτική δραστηριότητα).
2. έλλειψη συνεργασίας μεταξύ του σχολείου και των τάξεων υποδοχής.
3. ανεπαρκής αριθμός εκπαιδευτικών με σχετική εμπειρία και κατάλληλες δεξιότητες.
4. μη τακτική συμμετοχή πολλών μαθητών μαζί με το γεγονός ότι πολλοί βρέθηκαν εκτός σχολείου (κυρίως λόγω της αλλαγής της διαμονής τους ή λόγω δυσκολιών που αντιμετώπισαν με την Ελληνική γλώσσα).
5. υπήρξε σημαντική έλλειψη πρόβλεψης της προσχολικής εκπαίδευσης, της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.

4.3: Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Η Επίτροπος για τα Δικαιώματα του ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης Dunja Mijatović αφού επισκέφτηκε την Ελλάδα από τις 25 έως τις 29 Ιουνίου του 2018, συνέταξε μία έκθεση η οποία αφορά την πρόοδο της διαδικασίας ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην ελληνική εκπαίδευση.

Βάσει της ελληνικής νομοθεσίας, τα ανήλικα τέκνα των αιτούντων άσυλο, τα παιδιά που αιτούνται διεθνή προστασία και τα προσφυγόπουλα δικαιούνται πρόσβαση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα υπό τις ίδιες συνθήκες με τους Έλληνες πολίτες .

Η Επίτροπος αναγνωρίζει ότι η άφιξη μεγάλου αριθμού μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων πολλών παιδιών, αποτελεί σημαντική πρόκληση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σημειώνει ότι η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από την επίσκεψη του προκατόχου της τον Ιούλιο του 2016, ο οποίος τότε διαπίστωσε ότι τα περισσότερα παιδιά μεταναστών στερούντο εκπαίδευσης. Στην ηπειρωτική χώρα, σε δημόσια σχολεία που βρίσκονται κοντά στα κέντρα υποδοχής, εφαρμόζεται πρόγραμμα απογευματινών προπαρασκευαστικών μαθημάτων (Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων - ΔΥΕΠ) το οποίο δημιουργήθηκε με Υπουργική Απόφαση τον Αύγουστο του 2016 και προορίζεται για παιδιά τεσσάρων έως δεκαπέντε ετών, ενώ τα παιδιά που μένουν σε άλλες εγκαταστάσεις μπορούν να παρακολουθούν τα τακτικά πρωινά μαθήματα στο σχολείο της γειτονιάς τους μαζί με τους Έλληνες.

Η εφαρμογή του προγράμματος ΔΥΕΠ αποτελεί πολύ σημαντική πρόοδο. Ωστόσο, η Επίτροπος ανησυχεί για τα χαμηλά ποσοστά φοίτησης στο σχολείο μεταξύ των ανηλίκων μεταναστών. Σύμφωνα με την οργάνωση Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, κατά το σχολικό έτος 2017-2018 ο εκτιμώμενος αριθμός των παιδιών που φοιτούσαν σε όλα τα επίπεδα του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος ήταν περίπου 6.500 με 7.000, ενώ ο αριθμός των αιτούντων άσυλο και των προσφυγόπουλων που διέμεναν στην Ελλάδα κατά τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν περίπου 20.000. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει εντοπίσει διάφορα εμπόδια στη φοίτηση στην επίσημη εκπαίδευση, όπως:

- α) δυσκολίες λόγω της ελληνικής γλώσσας·
- β) το ότι τα μαθήματα δεν θεωρούνται χρήσιμα από παιδιά που αναμένουν μετεγκατάσταση σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα·
- γ) το ότι τα μαθήματα δεν θεωρούνται προσαρμοσμένα στο επίπεδο των παιδιών·
- δ) προβλήματα συγκέντρωσης·
- ε) πολύ μεγάλη απόσταση μεταξύ του σχολείου και του χώρου διαμονής·
- στ) γονείς που φοβούνται τον ρατσισμό.

Πολλές ΜΚΟ και ορισμένες οργανώσεις επαγγελματιών της εκπαίδευσης έχουν επίσης επικρίνει το πρόγραμμα ΔΥΕΠ υποστηρίζοντας ότι δεν είναι ανοιχτό σε όλους και ότι δημιουργεί «σχολεία γκέτο». Όπως επισημάνθηκε από το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι, «στις 4 Δεκεμβρίου 2017 η Πανελλήνια Επιστημονική Ένωση Διευθυντών Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης διαμαρτυρήθηκε για την

παρατεινόμενη χρήση των σχολικών παραρτημάτων τους, ενθαρρύνοντας αντ' αυτής την ένταξη των παιδιών προσφύγων στο κανονικό πρωινό πρόγραμμα μέσω της χρήσης του επιτυχημένου θεσμού των Τάξεων Υποδοχής».

Η Επίτροπος είναι εξαιρετικά ανήσυχη για την έλλειψη πρόσβασης στην παρεχόμενη εκπαίδευση στα ΚΥΤ των νησιών του Αιγαίου. Οι μαρτυρίες που συγκέντρωσε η Επίτροπος στη Λέσβο σχετικά με αυτό το σημαντικό πρόβλημα επιβεβαιώνονται από διάφορες πρόσφατες εκθέσεις ΜΚΟ, όπως εκείνη που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2018 από τη Human Rights Watch, σύμφωνα με την οποία «ποσοστό κάτω του 15% των 3.000+ παιδιών σχολικής ηλικίας αιτούντων άσυλο στα νησιά ήταν εγγεγραμμένα σε δημόσιο σχολείο στο τέλος της σχολικής χρονιάς 2017-2018» ενώ, εντός των ΚΥΤ, «μόνο περίπου 100 παιδιά, όλα προσχολικής ηλικίας, είχαν πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση».

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Σχεδιασμός μεθοδολογίας

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι η αποτύπωση των απόψεων και των προσδοκιών των προσφύγων σχετικά με την ένταξη των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση.

Για την παρούσα διπλωματική εργασία η έρευνα διεξήχθη μέσω της ποσοτικής μεθόδου, γιατί η μέθοδος αυτή οδηγεί σε πορίσματα που επιτρέπουν τις στατιστικές συγκρίσεις (Κόκκος, 2005) και εστιάζει στη συχνότητα εκδήλωσης ενός φαινομένου (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2008). Επίσης, στόχος της προσέγγισης αυτής αποτελεί η περιγραφή τάσεων ή εξήγηση-ερμηνεία σχέσεων ανάμεσα σε διάφορες μεταβλητές (Creswell, 2011). Τέλος, η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την (γρήγορη) ανάλυση των δεδομένων με τη χρήση των κατάλληλων στατιστικών προγραμμάτων, διασφαλίζοντας έτσι την αμεροληψία και την αντικειμενικότητα του ερευνητή

Για να μπορέσουμε να έχουμε μια εμπειριστατωμένη καταγραφή των απόψεων αυτών, αφού έγινε σχετική διερεύνηση της διεθνούς, αλλά και της ελληνικής σχετικής βιβλιογραφίας, θεωρήθηκε ότι η καταλληλότερη μορφή έρευνας για τα συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα θα ήταν η χρήση ερωτηματολογίου το οποίο θα έπρεπε να διανεμηθεί στους ίδιους τους πρόσφυγες έτσι ώστε να τους δοθεί η ευκαιρία να εκφράσουν τις προσδοκίες τους, τις απόψεις τους αλλά και τους προβληματισμούς τους από την εμπειρία της ένταξης των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση.

Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται για περιγραφικές έρευνες και για τη διερεύνηση αναγκών, τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ μεταβλητών και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τυποποιημένες ερωτήσεις οι οποίες μπορούν να ερμηνευθούν κατά τον ίδιο τρόπο από όλους τους ερωτώμενους. Επιπλέον, μας δίνει μια καλή εικόνα για την καταγραφή ενός φαινομένου σε μακροκλίμακα και μας παρέχει την υπό όρους δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων από το δείγμα στο γενικό πληθυσμό (Cohen et al., 2008). Ακόμη, το ερωτηματολόγιο επιτρέπει την προσέγγιση μεγάλου αριθμού δειγμάτων εύκολα και γρήγορα, εμπεριέχει ερωτήματα που αρθρώνονται σύμφωνα με πολλές μεταβλητές, όπως για παράδειγμα τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτώμενου (Cohen και συν., 2008· Creswell, 2014· Dawson, 2002). Επίσης, σημαντικό ρόλο στην επιλογή του παίζει και η δυνατότητα της εύκολης και γρήγορης κωδικοποίησης και στατιστικής ανάλυσης με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Αντίθετα, το σημαντικό μειονέκτημα που έχει το ερωτηματολόγιο είναι ότι παρουσιάζει μια περισσότερο «στρογγυλεμένη» εικόνα της πραγματικότητας, καθώς δεν μπορεί να λάβει υπόψη του τους δισταγμούς, τα υπονοούμενα, τις σιωπές ή τις υπεκφυγές των ερωτώμενων.

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε κι αυτό βάση ανάλογων διεθνών ερευνών που αφορούν την εκπαίδευση των προσφύγων. Προσαρμόστηκε όμως στην ελληνική πραγματικότητα, λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιαίτερες παραμέτρους του προσφυγικού προβλήματος στη χώρα μας.

5.1:Εργαλείο συλλογής δεδομένων.

Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων της έρευνας αυτής είναι ένα ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε ειδικά για την περίπτωση της ένταξης των προσφύγων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Προκειμένου όμως να γίνει κατανοητό από τους πρόσφυγες στους οποίους απευθύνεται θα έπρεπε να μεταφραστεί. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι η μεγαλύτερη μερίδα προσφύγων είναι αραβικής καταγωγής, το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε στα αραβικά αλλά και στα αγγλικά.

Αποτελείται συνολικά από 37 ερωτήσεις και είναι χωρισμένο σε 4 θεματικά μέρη:

Το πρώτο θεματικό μέρος που αποτελείται από 7 ερωτήσεις συλλέγει όλα τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων (φύλλο, ηλικία ,χώρα προέλευσης, αριθμός και ηλικία παιδιών, επίπεδο σπουδών γονέων.)

Το δεύτερο θεματικό μέρος περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις που διερευνούν τις συνθήκες διαβίωσης, τις φιλοδοξίες, τις προοπτικές σπουδών και εργασίας των προσφύγων.

Το τρίτο θεματικό μέρος αποτελείται από 10 ερωτήσεις και διερευνά την επιθυμία και την δυνατότητα ένταξης των προσφύγων στην ελληνική εκπαίδευση

Και το τέταρτο θεματικό μέρος με 9 ερωτήσεις προσεγγίζει το περιεχόμενο των σπουδών που επιθυμούν οι πρόσφυγες να παρέχεται στα παιδιά τους.

Από τις ερωτήσεις αυτές οι 25 είναι κλειστού τύπου με πολλαπλές επιλογές, οι 6 είναι ανοιχτού τύπου, έχοντας τη μορφή μια σύντομης απάντησης και οι 6 είναι της κλίμακας linkert .

Πάντως, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ώστε οι ερωτήσεις να είναι σύντομες, σαφείς και περιεκτικές και να μην προκαλούν σύγχυση ή κόπωση στους ερωτώμενους. Ιδιαίτερα, οι πρώτες ερωτήσεις είναι εύκολες και ευχάριστες για να ενθαρρυνθούν οι ερωτώμενοι να συνεχίσουν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Τέλος, ολόκληρο το ερωτηματολόγιο βρίσκεται στο Παράρτημα

5.2 Κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας

Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα είναι δύο βασικά κριτήρια στην ερευνητική διαδικασία.

Ειδικότερα, αξιοπιστία σημαίνει ότι οι τιμές από το ερευνητικό εργαλείο είναι σταθερές και

συνεπείς. Οι τιμές θα πρέπει να είναι σταθερές, δηλαδή ίδιες, όταν οι ερευνητές χορηγούν το εργαλείο πολλές φορές σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Επίσης, οι τιμές πρέπει να είναι συνεπείς. Όταν ένα άτομο απαντά σε ορισμένα ερωτήματα με κάποιον τρόπο, θα πρέπει να απαντά με συνέπεια σε σχετικά ερωτήματα με τον ίδιο τρόπο. Εγκυρότητα σημαίνει ότι οι τιμές του ατόμου από τη χρήση ενός εργαλείου έχουν νόημα, έχουν σημασία και δίνουν τη δυνατότητα στον ερευνητή να καταλήξει σε σωστά συμπεράσματα για τον πληθυσμό με βάση το δείγμα που μελετά (Creswell, 2011).

Ως προς την εγκυρότητα του ερωτηματολογίου, αυτή διασφαλίζεται καθώς έγινε καλός σχεδιασμός των ερωτημάτων αλλά και ερωτηματολογίου στο σύνολό του. Επίσης, δεν υπάρχει πιθανότητα παρανόησης των ερωτημάτων καθώς αυτά είναι σαφή και συγκεκριμένα. Αναμένεται, επίσης, ότι τα συμπεράσματα από το ερωτηματολόγιο θα έχουν κάποια χρησιμότητα για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Γενικώς, σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, από το σχεδιασμό του εργαλείου συλλογής δεδομένων, δηλαδή του ερωτηματολογίου, μέχρι και τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της έρευνας.

Για την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου έγινε δοκιμαστική του χορήγηση σε μια μικρή ομάδα προσφύγων και τα αποτελέσματα που παρατηρήθηκαν ήταν ανάλογα με αυτά της τελικής διαδικασίας χορήγησης και αυτό γιατί η αξιοπιστία αναφέρεται στον βαθμό κατά τον οποίο το όργανο μέτρησης παρουσιάζει κατά τη διεξαγωγή επανειλημμένων μετρήσεων τα ίδια πάντα αποτελέσματα (Παππάς, Θ. 2002).

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, ενισχύεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της έρευνας από τη χρήση συγκεκριμένων στρατηγικών. Ως προς την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου, αυτή ενισχύεται καθώς οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είναι μονοσήμαντες και σαφείς,

5.2: Συμμετέχοντες (δείγμα, διαδικασία επιλογής)

Ο πληθυσμός των προσφύγων που βρίσκονται στη χώρα μας δεν είναι ένα ομοιογενές σύνολο. Αποτελείται όπως είδαμε από διαφορετικές εθνικότητες, με διαφορετικές στάσεις, αντιλήψεις και προσδοκίες για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Για να καλύψουμε όσο το δυνατόν ευρύτερο φάσμα του δείγματος της έρευνάς μας επιλέχθηκε η μέθοδος της τυχαίας δειγματοληψίας. Χρησιμοποιήθηκε δηλαδή η μέθοδος της "απλής τυχαίας δειγματοληψίας με πιθανότητες, κατά την οποία οι πιθανότητες επιλογής των μονάδων από τον πληθυσμό είναι ίσες μεταξύ τους"(Ι. Παπαγεωργίου,2015). Δειγματοληψία είναι η διαδικασία κατά την

οποία μια μικρή ομάδα πληθυσμού επιλέγεται ως αντιπροσωπευτικό δείγμα ολόκληρου του πληθυσμού. Κατά την εφαρμογή της δειγματοληψίας για μια έρευνα, εφαρμόζονται διάφορες τεχνικές. Οι τεχνικές δειγματοληψίας είναι ένα σύνολο μεθόδων με τις οποίες είναι δυνατό να μειώσουμε το μέγεθος των δεδομένων που πρέπει να συλλεχθούν, συλλέγοντας δεδομένα από υποομάδες παρά από όλες τις εν δυνάμει περιπτώσεις. Για να είναι ακριβής και επιτυχημένη μια δειγματοληψία πρέπει να έχουμε ίδιο τον πληθυσμό - στόχο (target population) και τον πληθυσμό στον οποίο μπορούμε να γενικεύσουμε (sampled population). Οι τεχνικές δειγματοληψίας διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τη δειγματοληψία με πιθανότητες ή αντιπροσωπευτική δειγματοληψία και τη δειγματοληψία χωρίς πιθανότητες ή δειγματοληψία κρίσης (Παρασκευόπουλος Ι. 1999). Για την παρούσα επιλέχτηκε η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητες, η οποία είναι πιο πρακτική και πιο απλή. Έχει όμως το μειονέκτημα πως δεν είναι αντιπροσωπευτική καθότι περιορίζεται στα διαθέσιμα δείγματα με συνέπεια το αποτέλεσμα να μη μπορεί να γενικευτεί απόλυτα. Η ηλικιακή ομάδα που επικεντρώθηκε η ερευνητική διαδικασία ήταν ενήλικες γυναίκες και ενήλικες άντρες, οι οποίοι έχουν παιδιά σε σχολική ή προσχολική ηλικία που λαμβάνουν κάποια μορφή τυπικής εκπαίδευσης από την ελληνική πολιτεία. Ο συνολικός αριθμός ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν είναι 117 ερωτηματολόγια.

5.3: Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν επιτόπια και διήρκησε από τον Οκτώβριο του 2018 έως τον Μάιο του 2019. Διεξήχθη σε δύο διαφορετικά γεωγραφικά σημεία: α) στο νομό Ημαθίας στο Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων στο στρατόπεδο “Αρματολού Κόκκινου” και β) στο νομό Θεσσαλονίκης στα κέντρα στήριξης προσφύγων διάφορων ΜΚΟ. Στο Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων η διαδικασία της έρευνας έγινε σε συνεργασία με την Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων του κέντρου και με την βοήθεια μιας μεταφράστριας. Στο νομό Θεσσαλονίκης απευθυνθήκαμε στις διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες έχουν ως έργο τη στήριξη και την βοήθεια των προσφύγων σε διάφορα επίπεδα. Με αυτό τον τρόπο μπορούσαμε να εντοπίσουμε διαφορετικές εθνολογικές ομάδες προσφύγων με ποικίλα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να γίνει όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό το δείγμα συμμετοχής στην έρευνα. Ένα άλλο σημείο επίσης στο οποίο εντοπίσαμε πρόσφυγες ήταν έξω από την υπηρεσία Ασύλου του ν. Θεσσαλονίκης.

5.4: Δυσκολίες και περιορισμοί κατά την εκπόνηση της έρευνας.

Αρχικά, μία από τις δυσκολίες που αντιμετώπισε η έρευνα αυτή ήταν η ανάγκη μετάφρασης του ερωτηματολογίου στα αραβικά και στα αγγλικά. Την επίλυση του προβλήματος της μετάφρασης στα αραβικά ανέλαβε ένας δικηγόρος συνεργάτης ο οποίος γνώριζε άριστα την αραβική γλώσσα εξαιτίας της αιγυπτιακής του καταγωγής.

Μία δεύτερη δυσκολία ήταν να εντοπίσουμε τους χώρους στους οποίους θα μπορούσαμε να έρθουμε σε επαφή με πρόσφυγες ώστε να μπορέσουμε να τους διανεμήσουμε το ερωτηματολόγιό μας. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η δυσκολία απευθυνθήκαμε στην υπεύθυνη μεταναστευτικής πολιτικής που εδρεύει στο υπουργείο Μακεδονίας Θράκης και υποβάλλαμε αίτημα άδειας εισόδου σε δομές φιλοξενίας προσφύγων και σε ξενοδοχεία που υπάγονται στο πρόγραμμα στέγασης . Δυστυχώς μπορέσαμε, μετά από αρκετή καθυστέρηση, να εξασφαλίσουμε άδεια για ένα μόνο κέντρο φιλοξενίας, αυτό της Βέροιας στο πρώην στρατόπεδο του “Αρματολού Κόκκινου” και με το χρονικό περιθώριο παραμονής για μία μόνο ώρα. Δυστυχώς δε μας επιτράπηκε η είσοδος σε κανένα άλλο Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων, όπως και σε κανένα ξενοδοχείο που συμμετέχει στο πρόγραμμα στέγασης και φιλοξενίας προσφύγων.

Ο αριθμός των ερωτηματολογίων που μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας στο ΚΦΠ ήταν πολύ μικρός και έτσι για να μπορέσουμε να αποκτήσουμε έναν αντιπροσωπευτικό αριθμό ερωτηματολογίων απευθυνθήκαμε στις διάφορες ΜΚΟ του νομού Θεσσαλονίκης, οι οποίες συνεργάζονται με το υπουργείο μεταναστευτικής πολιτικής και παρέχουν κάποια μορφή στήριξης και βοήθειας στις ευπαθείς ομάδες των προσφύγων και των μεταναστών.

Η αντιμετώπιση των ΜΚΟ απέναντι στην προσπάθεια μας για την ολοκλήρωση της έρευνας αυτής ήταν διστακτική και πολλές φορές αρνητική. Παρατηρήθηκε μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις, οι υπεύθυνοι των ΜΚΟ αυτών να δεχτούν να μας διευκολύνουν με την παράκληση όμως να μην αναφερθεί το όνομα της οργάνωσής τους στην έρευνά μας, πράγμα το οποίο έγινε σεβαστό. Άλλες όμως δέχτηκαν να αφήσουμε από έναν μικρό αριθμό ερωτηματολογίων στους χώρους υποδοχής τους, τα οποία τα συμπλήρωνε όποιος πρόσφυγας επιθυμούσε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στα γραφεία της κάθε οργάνωσης.

Η αποτελεσματικότερη όμως δραστηριότητα διανομής και συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν αυτή που πραγματοποιήσαμε έξω από την Υπηρεσία Ασύλου του

νομού Θεσσαλονίκης, όπου έγινε προώθηση του ερωτηματολογίου σε έναν πολυπληθή αριθμό προσφύγων, με την άμεση συμπλήρωσή τους. Η προσπάθεια αυτή χρειάστηκε να επαναληφθεί αρκετές φορές ώστε να συγκεντρωθεί ο απαιτούμενος αριθμός ερωτηματολογίων.

Μία άλλη σημαντική δυσκολία που παρατηρήθηκε ήταν πολλές φορές η αδυναμία κατανόησης των ερωτηματολογίων από τους ερωτώμενους πρόσφυγες και αυτό γιατί όπως προκύπτει και από τα στοιχεία της έρευνας, ένα μεγάλο ποσοστό είναι άνθρωποι χαμηλού έως πολύ χαμηλού επιπέδου σπουδών καθώς και αναλφάβητοι. Πάρα πολλοί δυσκολεύονται στην γραφή και στην ανάγνωση, και ως εκ τούτου και στην κατανόηση των ερωτήσεων. Έτσι ένας αριθμός συμπληρωμένων ερωτηματολογίων απορρίφθηκαν ως αναξιόπιστα, αφού ήταν εμφανέστατη η ανακρίβεια των απαντήσεων τους.

Ένας άλλος περιορισμός της έρευνας ήταν η γλώσσα επικοινωνίας. Παρότι το ερωτηματολόγιο μας ήταν σε 3 γλώσσες, δεν μπορούσε να καλύψει το ευρύ φάσμα των χωρών προέλευσης των προσφύγων. Έτσι αποκλείστηκαν από την έρευνα οι πρόσφυγες που μιλούσαν μόνο πχ κουρδικά ή φαρσί, καθώς και άλλες γλώσσες και δεν υπήρχε δυνατότητα παρουσίας μεταφραστή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Παρουσίαση των αποτελεσμάτων-ανάλυση των δεδομένων

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα που προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας. Κατά την ανάλυση έγινε κατανομή των συχνοτήτων κάθε μεταβλητής και συσχέτισή τους με τα ατομικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων του δείγματος της έρευνας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται, πρώτα τα ευρήματα που αφορούν στα ατομικά δημογραφικά στοιχεία των υποκειμένων και στη συνέχεια τα ευρήματα που προέκυψαν από τις κατανομές συχνοτήτων και τις συσχετίσεις μεταξύ των ατομικών χαρακτηριστικών των υποκειμένων του δείγματος και των απαντήσεών τους στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

6.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά των προσφύγων του δείγματος

Στην έρευνα συμμετείχαν 117 πρόσφυγες από διάφορες χώρες προέλευσης. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα ατομικά δεδομένα των ερωτωμένων ως προς το φύλο, την ηλικία, τη χώρα προέλευσης, τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών τους το επίπεδο σπουδών τους.

Ερώτηση 1: Το φύλλο των προσφύγων

Όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα, οι γυναίκες αποτελούν το 51,7% (N=61) των προσφύγων, ενώ οι άντρες είναι ελαφρώς λιγότεροι, 48,3 (N=56)

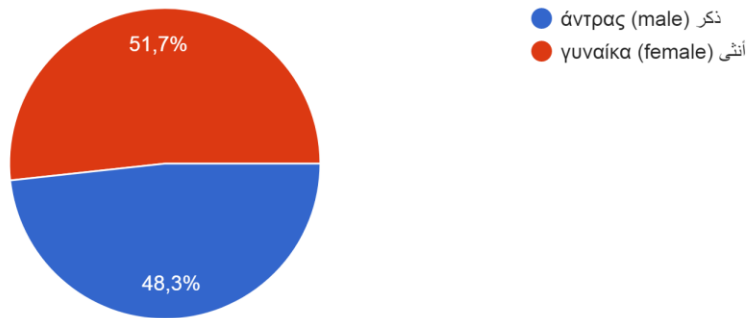
Πίνακας 1: Το φύλλο των προσφύγων

	Συχνότητα	Ποσοστά
Άντρες	56	48,3
Γυναίκες	61	51,7
Σύνολο	117	100%

1) φύλλο (gender)

116 απαντήσεις

الجنس

Σχήμα 1: Το φύλλο των προσφύγων

Ερώτηση 2: Η ηλικία των προσφύγων

Στο ερώτημα αυτό μας απάντησαν 101 από τους 114 ερωτώμενους. Τα ηλικιακά όρια όσων μας απάντησαν είναι τα εξής:

Από 20-30 ετών είναι το 42,12% (N=36)

Από 30-40 ετών είναι το 51,48% (N=44)

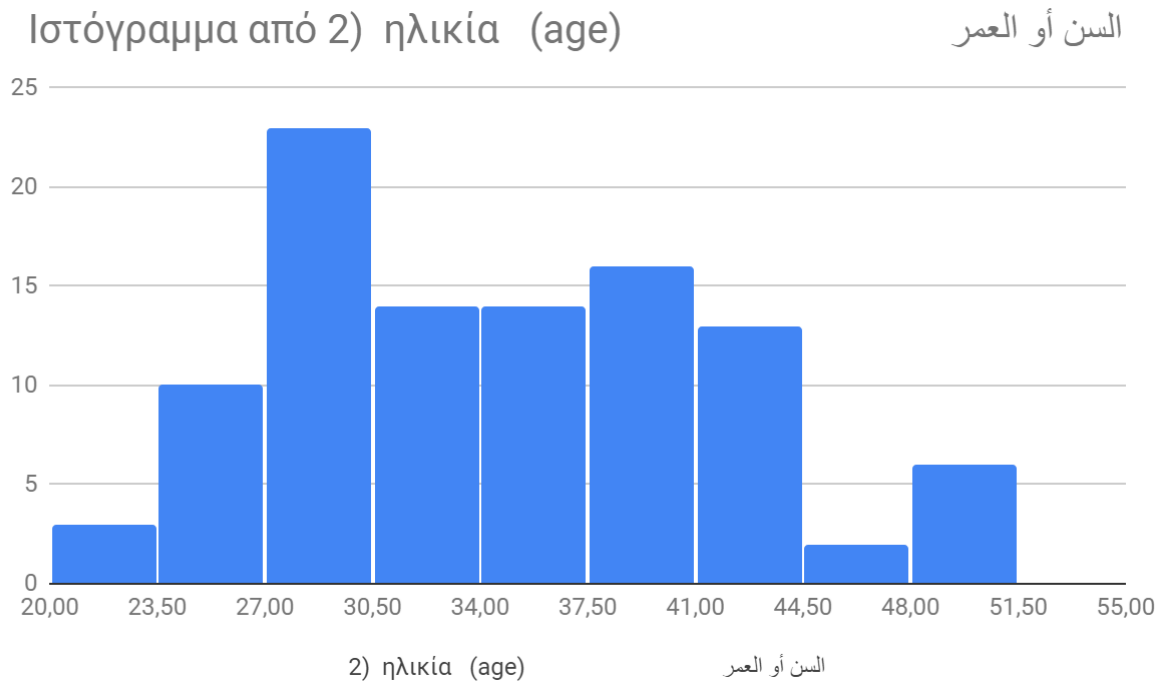
Από 40-51 ετών είναι το 24,57% (N=21)

Παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι από 20-40 ετών δηλ. Το 80% (N=80) Βέβαια πρέπει να λάβουμε υπόψιν μας ότι η έρευνα απευθύνεται μόνο σε άτομα τα οποία έχουν παιδιά σε σχολική ηλικία. Αυτό εξηγεί και τα μεγάλα ποσοστά (80%) της ηλικιακής ομάδας 20-40.

Πίνακας 2: Τα ηλικιακά όρια των προσφύγων

Ηλικιακά όρια	Συχνότητα	Ποσοστά
20-30	36	35,64
30-40	44	43,56

40-51	21	20,79
ΣΥΝΟΛΟ	101	100%

Σχήμα 2: Τα ηλικιακά όρια των προσφύγων

Ερώτηση 3: Χώρα προέλευσης

Στο ερώτημα αυτό οι πρόσφυγες καλούνταν να απαντήσουν τη χώρα καταγωγής τους. Όπως παρατηρούμε η κυριότερη χώρα καταγωγής είναι η Συρία με 46,9% (N=53) και ακολουθεί το Ιράκ με 20,4% (N=23) και το Αφγανιστάν με 15,9% (N=18). Υπήρχαν όμως και από χώρες όπως ο Λίβανος, η Παλαιστίνη, το Πακιστάν και το Κουρασάο.

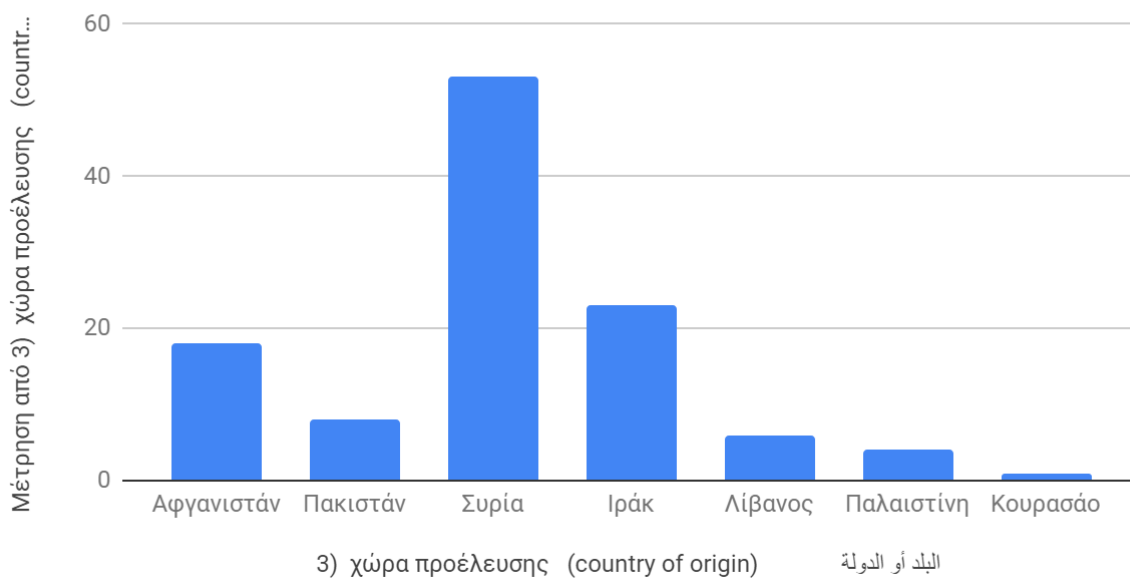
Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι 4 ερωτηματολόγια δήλωναν ως χώρα προέλευσης την Τουρκία. Όμως από τη γλώσσα γραφής (αραβικά) συμπεραίνουμε ότι το πιο πιθανόν, στις περιπτώσεις αυτές να έγινε παρανόηση του όρου “χώρα προέλευσης” και να υπονοείται ο όρος “χώρα διόδου”. Γι' αυτό οι απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα δεν κρίθηκαν αξιόπιστες και έτσι δεν συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση των στατιστικών της.

Πίνακας 3: Χώρα προέλευσης

Χώρα Προέλευσης	Συχνότητα	Ποσοστά
Αφγανιστάν	18	15,9
Πακιστάν	8	7,1
Συρία	53	46,9
Ιράκ	23	20,4
Λίβανος	6	5,3
Παλαιστίνη	4	3,5
Κουρασάο	1	0,9
Σύνολο	113	100%

Μέτρηση από 3) χώρα προέλευσης (country of origin)

البلد أو الدولة

Σχήμα 3: Χώρα προέλευσης

Ερώτηση 4: Αριθμός παιδιών

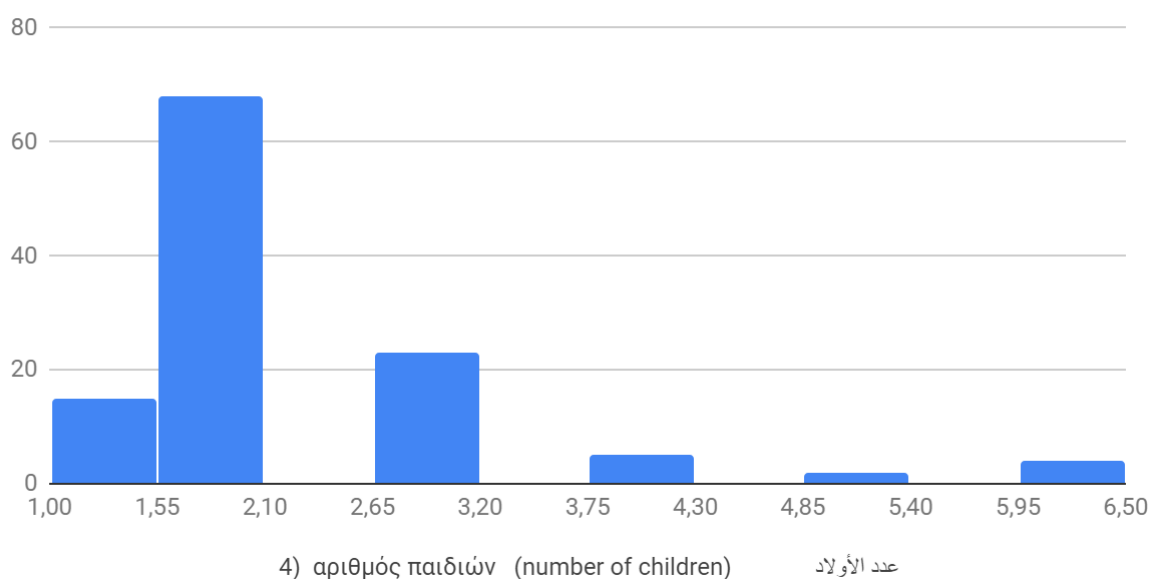
Στο ερώτημα αυτό οι πρόσφυγες καλούνταν να απαντήσουν τον αριθμό των παιδιών τους.

Παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία έχει 1 έως 2 παιδιά (71%) N=83. Όμως υπάρχει και ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών (29%) N=34.

Πίνακας 4: Αριθμός παιδιών

Αριθμός παιδιών	Συχνότητα	Ποσοστά
1	15	12,82
2	68	58,11
3	23	19,65
4	5	4,27
5	2	1,7
6	4	3,41
Σύνολο	117	100%

Ιστόγραμμα από 4) αριθμός παιδιών (number of children)
عدد الأولاد

Σχήμα 4: Αριθμός παιδιών.

Ερώτηση 5: Ηλικία παιδιών.

Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι καλούνται να καταγράψουν την ηλικία των παιδιών τους. Η ερώτηση αυτή έχει ιδιαίτερη βαρύτητα διότι η έρευνά μας απευθύνεται μόνο σε αυτούς που έχουν παιδιά σχολικής ηλικίας. Η ύπαρξη παιδιών σχολικής ηλικίας αποτελεί

προϋπόθεση για την συμμετοχή των ερωτώμενων στην έρευνα αυτή. Η ανάλυση αυτής της ερώτησης λαμβάνει υπόψιν δύο παραμέτρους: α) τον αριθμό παιδιών που ανήκουν ηλικιακά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και β) τον αριθμό των παιδιών που ανήκουν ηλικιακά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Από τις απαντήσεις που λάβαμε προκύπτει ότι η πλειοψηφία των παιδιών σχολικής ηλικίας, δηλαδή το 65,31% (N=145) ανήκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι δηλαδή παιδιά ηλικίας από 4-12ετών. Το υπόλοιπο 34,68% (N=77) των παιδιών σχολικής ηλικίας που καταγράφηκαν ανήκουν ηλικιακά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Πίνακας 5: Ηλικία παιδιών

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστό
Πρωτοβάθμια	145	65,31%
Δευτεροβάθμια	77	34,68%
Σύνολο	222	100%

Ερώτηση 6: Επίπεδο σπουδών πατέρα

Η ερώτηση αυτή στοχεύει στην καταγραφή του μαθησιακού επιπέδου των πατέρων.

Παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτώμενων ,σε ποσοστό 64,1% (N=75) είναι απόφοιτοι Δημοτικού σχολείου, ένα 22,2% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου ή Λυκείου (N=26) και μόνο το 1,7 (N=2) είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου. Επίσης πρέπει να σημειώσουμε ότι υπάρχει και ένα 12% (N=14) των ερωτώμενων που επέλεξαν την απάντηση: ”Άλλο”. Σε περαιτέρω διερεύνηση της απάντησης αυτής δίνεται η διευκρίνηση από τους ερωτώμενους που την επέλεξαν δεν έχουν ολοκληρώσει καμία εκπαιδευτική βαθμίδα.

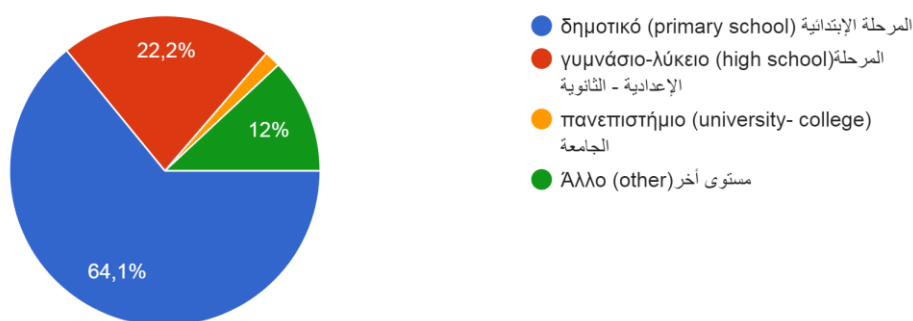
Πίνακας 6: Επίπεδο σπουδών πατέρα

Επίπεδο Σπουδών	Συχνότητα	Ποσοστό
Δημοτικό	75	64,1%
Γυμνάσιο-Λύκειο	26	22,2%
Πανεπιστήμιο	2	1,7%
Άλλο	14	12%
Σύνολο	117	100%

6) επίπεδο σπουδών πατέρα (level of father's education)

المستوى التعليمي للأب

117 απαντήσεις

Σχήμα 5: Επίπεδο σπουδών πατέρα

Ερώτηση 7: Επίπεδο σπουδών μητέρας

Η έβδομη ερώτηση στοχεύει στην καταγραφή του επιπέδου σπουδών των μητέρων. Από τις απαντήσεις που λάβαμε προκύπτει ότι και εδώ η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων είναι απόφοιτες Δημοτικού, σε ποσοστό 64,1% (N=75). Το 29,1% (N=34) είναι απόφοιτες Γυμνασίου-Λυκείου. (Εδώ παρατηρούμε ότι σε σχέση με τους πατέρες το ποσοστό αυτό είναι αυξημένο κατά 6.9%). Ένα 2.6% (N=3) είναι απόφοιτες Πανεπιστημίου και ένα 4,3% (N=5) δεν ολοκλήρωσε καμία βαθμίδα εκπαίδευσης, (σε σχέση με τους πατέρες το ποσοστό αυτό είναι μειωμένο κατά 7,7%)

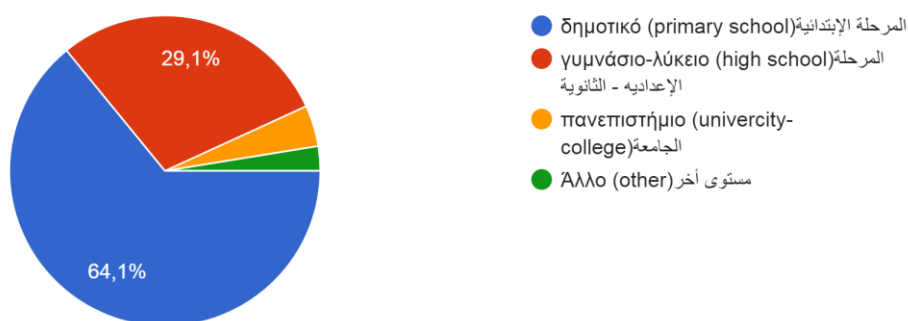
Πίνακας 7: Επίπεδο σπουδών μητέρας

Επίπεδο Σπουδών	Συχνότητα	Ποσοστό
Δημοτικό	75	64,1%
Γυμνάσιο-Λύκειο	34	29,1%
Πανεπιστήμιο	3	2,6%
Άλλο	5	4,3%
Σύνολο	117	100%

7) επίπεδο σπουδών μητέρας (level of mother's education) المستوى التعليمي

لأم

117 απαντήσεις

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου προσπαθεί να διερευνήσει τις απόψεις των προσφύγων για τις παρούσες συνθήκες διαβίωσής τους, καθώς και για τις προοπτικές και φιλοδοξίες τους για τις σπουδές, την εργασία και το μέλλον των παιδιών τους. Αποτελείται από 11 ερωτήσεις όλες πολλαπλών επιλογών.

Ερώτηση 1: Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα μέχρι σήμερα

Η ερώτηση αυτή διερευνά το χρόνο παραμονής στην Ελλάδα και οι απαντήσεις χωρίζονται σε 3 επιλογές: α) Λιγότερο από 1 έτος, β) 1-2 έτη και γ) Περισσότερο από 2 έτη.

Παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων που απάντησαν, βρίσκεται στη χώρα μας λιγότερο από 1 έτος σε ποσοστό 54,3% (N=64). Ακολουθούν αυτοί που βρίσκονται από 1-2 έτη σε ποσοστό 29,3% (N=34) και τέλος μόνο το 16,4% (N=19) όσων ρωτήθηκαν βρίσκονται στη χώρα μας για περισσότερο από 2 έτη.

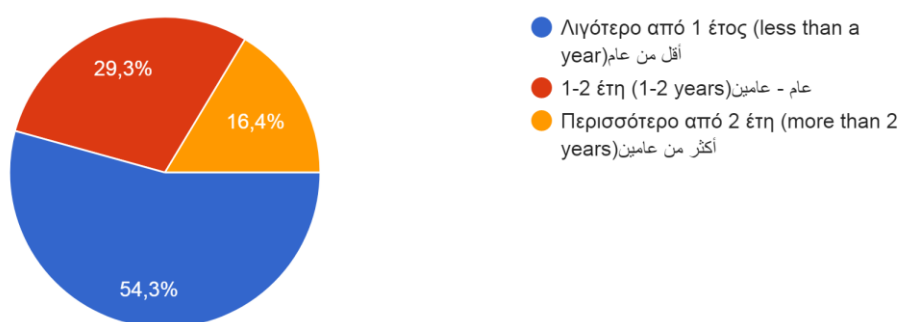
Πίνακας 7: χρόνος παραμονής στην Ελλάδα

Χρόνος παραμονής	Συχνότητα	Ποσοστά
Λιγότερο από 1 έτος	64	54,3
1-2 έτη	34	29,3
Περισσότερο από 2 έτη	19	16,4

Σύνολο	117	100%
---------------	------------	-------------

1) χρόνος παραμονής στην Ελλάδα μέχρι σήμερα (time of residence in Greece so far) فتره تواجدكم فى اليونان حتى اليوم الحالى

116 απαντήσεις

Σχήμα 7: Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα μέχρι σήμερα

Ερώτηση 2: Τόπος παραμονής στην Ελλάδα

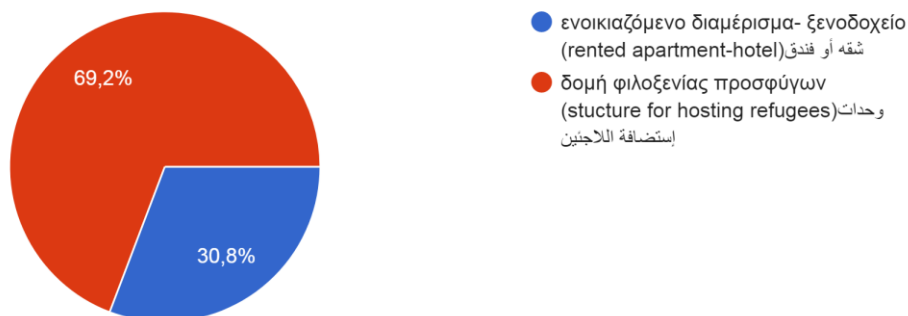
Η ερώτηση αυτή σκοπό έχει να διερευνήσει τον τόπο και κατά συνέπεια τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων στη χώρα μας. Η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων που συναντήσαμε σε ποσοστό 69,2% (N=81) φαίνεται ότι κατοικεί σε κάποια Δομή φιλοξενίας της Θεσσαλονίκης ή της Βέροιας. Το υπόλοιπο 30,8% (N=36) διαμένει σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα.

Πίνακας 8: Τόπος παραμονής στην Ελλάδα

Τόπος διαμονής	Συχνότητα	Ποσοστό
Ενοικιαζόμενο Διαμέρισμα-ξενοδοχείο	36	30,8%
Δομή φιλοξενίας προσφύγων	81	69,2%
Σύνολο	117	100%

2) τόπος παραμονής στην Ελλάδα (place of residence in Greece) مكان اقامتكم في اليونان

117 απαντήσεις

Σχήμα 8: Τόπος παραμονής

Ερώτηση 3: Πόσο καιρό επιθυμείτε να παραμείνετε στην Ελλάδα;

Η ερώτηση αυτή επιχειρεί να διερευνήσει τις προθέσεις των προσφύγων που σχετίζονται με τον τόπο παραμονής. Οι ερωτώμενοι είχαν 4 επιλογές: και απάντησαν ως εξής: α)καθόλου-επιθυμούμε να αποχωρήσουμε άμεσα , όπου απάντησε το 17,4% (N=20), β)μέχρι να εγκατασταθούμε σε άλλη χώρα, σύμφωνα με το πρόγραμμα μετεγκατάστασης, απάντησε το 62,6% (N=72), γ)μέχρι να δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για να επιστρέψουμε στη χώρα μας απάντησε το 7,8% (N=9), δ) και για πάντα απάντησε 12,2% (N=14)

Πίνακας 9:Επιθυμία χρονικής παραμονής στην Ελλάδα.

Επιθυμητό χρονικό διάστημα παραμονής στη χώρα	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου-επιθυμούμε να αποχωρήσουμε άμεσα	21	18,1%
Μέχρι να μετεγκατασταθούμε, σύμφωνα με το πρόγραμμα μετεγκατάστασης	73	62,4%

Μέχρι να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για να επιστρέψουμε στη χώρα μας	9	7,8%
Για πάντα	14	12,2%
Σύνολο	117	100%

3) πόσο καιρό επιθυμείτε να παραμείνετε στην Ελλάδα; (how long do you wish to stay in Greece?)? ماهى الفترة التي تودون فيها البقاء فى اليونان

115 απαντήσεις

Σχήμα 9: Επιθυμία χρονικής παραμονής στη χώρα

Ερώτηση 4: Εάν επιθυμείτε να αποχωρήσετε από την Ελλάδα πόσο καιρό πιστεύετε ότι τελικά θα χρειαστεί να μείνετε εδώ;

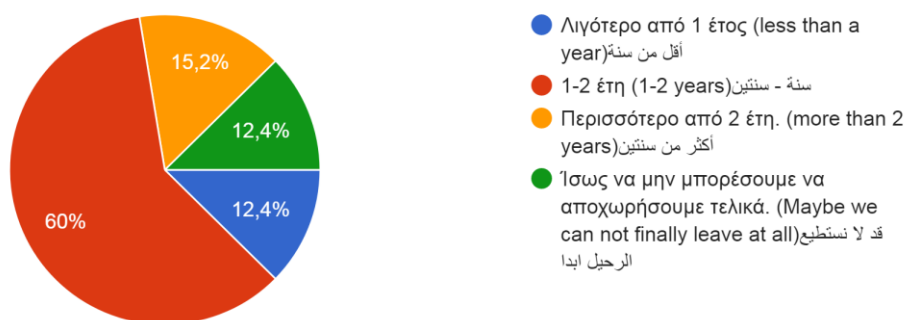
Η ερώτηση αυτή έχει ως στόχο να αποσαφηνίσει την αίσθηση προσωρινότητας ή μονιμότητας της παραμονής τους στη χώρα μας, καθώς αναμένεται να υπάρχει διαφορετική στάση απέναντι στην ελληνική εκπαίδευση, ανάλογα με την προσδοκία μόνιμης παραμονής ή αναχώρησης προς άλλη χώρα. Σε αυτή την ερώτηση λάβαμε 105 απαντήσεις, από τις οποίες το 12,4% (N=16) απάντησε ότι εκτιμά ότι θα παραμείνει στην Ελλάδα για λιγότερο από 1 έτος, το 64,3% (N=63) πιστεύει ότι θα χρειαστεί να παραμείνει στην Ελλάδα για 1-2 έτη, το 12,2% (N=13) εκτιμά ότι θα χρειαστεί να παραμείνει στην Ελλάδα για περισσότερο από 2 έτη και τέλος το 12,4% (N=13) θεωρεί ότι πιθανόν να μη μπορέσει τελικά να αποχωρήσει προς τρίτη χώρα.

Πίνακας 10: Εκτίμηση χρονικής παραμονής στην Ελλάδα

Εκτίμηση χρονικής παραμονής στην Ελλάδα	Συχνότητα	Ποσοστό
Λιγότερο από 1 έτος	16	12,4%
1-2 έτη	63	60,0%
Περισσότερο από 2 έτη	16	15,2%
Ίσως να μην μπορέσουμε να αποχωρήσουμε τελικά	13	12,4%
Σύνολο	105	100%

4) Εάν επιθυμείτε να αποχωρήσετε από την Ελλάδα, πόσο καιρό πιστεύετε ότι τελικά θα χρειαστεί να μείνε...? *ونها في اليونان حتى رحيلكم حسب إعتقادكم*

105 απαντήσεις

Σχήμα 10: Εκτίμηση χρονικής παραμονής στην Ελλάδα.

Ερώτηση 5: Παρέχετε κάποια μορφή εκπαίδευσης στα παιδιά σας αυτή τη στιγμή;

Σε αυτή την ερώτηση θα έπρεπε να απαντήσουν όλοι οι ερωτώμενοι θετικά, διότι η παρούσα έρευνα εστιάζεται μόνο σε αυτούς που τα παιδιά τους συμμετέχουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με οποιαδήποτε μορφή. Έτσι το σύνολο των ερωτώμενων, σε ποσοστό 100% (N=117) απάντησαν θετικά.

Ερώτηση 6: Αν ναι, ποια μορφή εκπαίδευσης τους παρέχετε αυτή τη στιγμή;

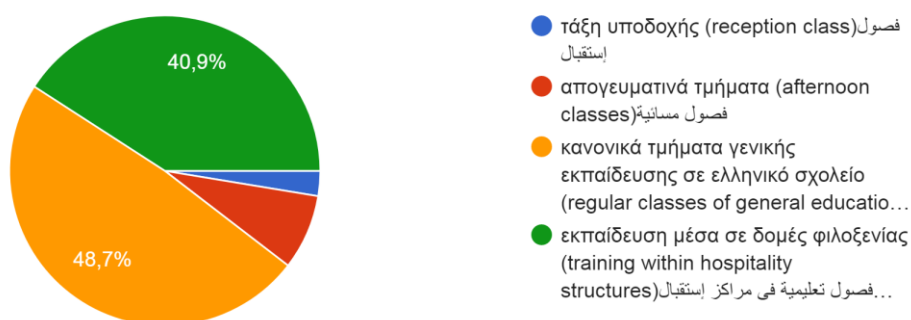
Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα στις διάφορες μορφές εκπαίδευσης που παρέχονται στους πρόσφυγες: α) τάξη υποδοχής, β) απογευματινά τμήματα, γ) κανονικά τμήματα γενικής εκπαίδευσης, και δ) εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας. Σε αυτή την ερώτηση λάβαμε 115 απαντήσεις, από τις οποίες το 2,6% (N=3) συμμετέχει σε τάξεις υποδοχής, το 7,8% σε απογευματινά τμήματα, το 48,7% (N=56) σε κανονικά τμήματα γενικής εκπαίδευσης και το 40,9% (N=47) παρέχει στα παιδιά του εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας.

Πίνακας 11: Παρεχόμενη μορφή εκπαίδευσης

Παρεχόμενη μορφή εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστό
Τάξη Υποδοχής	3	2,6%
Απογευματινά τμήματα	9	7,8%
Κανονικά τμήματα γενικής εκπαίδευσης	56	48,7%
Εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας	47	40,9%
Σύνολο	117	100%

6) Αν ναι, ποια μορφή εκπαίδευσης τους παρέχεται αυτή τη στιγμή; (if yes, what form of education is being provide...? جابة نعم , فما هو نوع التعليم الذى يتلقونه؟

115 απαντήσεις

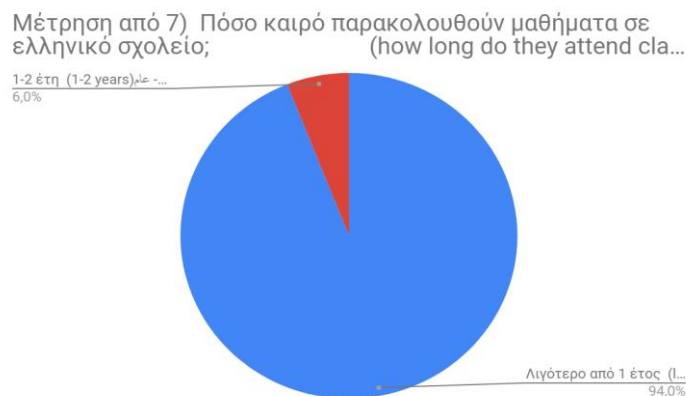
Σχήμα 11: Παρεχόμενη μορφή εκπαίδευσης.

Ερώτηση 7: Πόσο καιρό παρακολουθούν μαθήματα σε ελληνικό σχολείο;

Στην ερώτηση αυτή οι πρόσφυγες απάντησαν στην συντριπτική τους πλειοψηφία σε ποσοστό 94% (N=110) ότι τα παιδιά τους παρακολουθούν μαθήματα για λιγότερο από 1 έτος και μόνο το 6% (N=7) παρακολουθεί για 1-2 έτη. Παράλληλα, δεν βρέθηκε κανένα παιδί που να συμμετέχει για περισσότερο από 2 έτη.

Πίνακας 12: Διάρκεια παρεχόμενης εκπαίδευσης

Διάρκεια παρεχόμενης εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστό
Λιγότερο από 1 έτος	110	94%
1-2 έτη	7	6%
Περισσότερο από 2 έτη	0	0
Σύνολο	117	100%

Σχήμα 12: Χρονική διάρκεια ένταξης στην ελληνική εκπαίδευση.

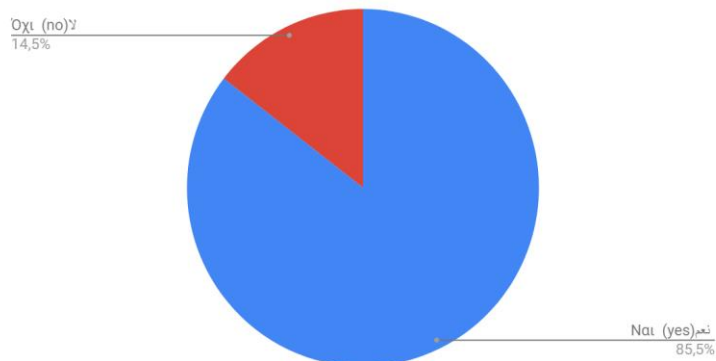
Ερώτηση 8: Έμειναν τα παιδιά σας λόγω κακών συνθηκών εκτός σχολικού περιβάλλοντος για μεγάλο χρονικό διάστημα;

Με την ερώτηση αυτή προσπαθούμε να διερευνήσουμε κατά πόσο ένα σημαντικό ποσοστό προσφυγόπουλων έχει μείνει έξω από τις σχολικές αίθουσες. Οι ερωτώμενοι επιλέγουν την απάντηση α) ναι κατά 85,5% (N=100) και την απάντηση β) όχι κατά 14,5% (N=17).

Πίνακας 13: Μακρόχρονη απουσία από το σχολικό περιβάλλον

Απουσία από το σχολικό περιβάλλον	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	100	85,5%
Όχι	17	14,5%
Σύνολο	117	100%

Μέτρηση από 8) Έμειναν τα παιδιά σας, λόγω κακών συνθηκών εκτός σχολικού περιβάλλοντος για μεγάλο χρονι...

Σχήμα 13: Μακρόχρονη απουσία από το σχολικό περιβάλλον.

Ερώτηση 9: Αν ναι, πόσο διάστημα ήταν αυτό;

Η ερώτηση αυτή σχετίζεται άμεσα με την προηγούμενη καθώς προσπαθεί να διερευνήσει την χρονική έκταση της απουσίας των παιδιών από το σχολικό περιβάλλον καθώς αυτό το γεγονός μπορεί να συνεπάγεται ότι κάποια από τα παιδιά αυτά θα έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή ότι δεν θα είναι εύκολο να συμβαδίσουν γνωστικά με τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας τους και που θα πρέπει για το λόγο αυτό να αντιμετωπιστούν ανάλογα.

Στην ερώτηση αυτή οι πρόσφυγες μας απάντησαν κατά 25% (N=25) περισσότερο από 2 έτη, κατά 33% (N=33) για λιγότερο από 1 έτος και κατά 42% (N=42) για 1-2 έτη.

Πίνακας 14: Χρονική διάρκεια απουσίας από το σχολικό περιβάλλον

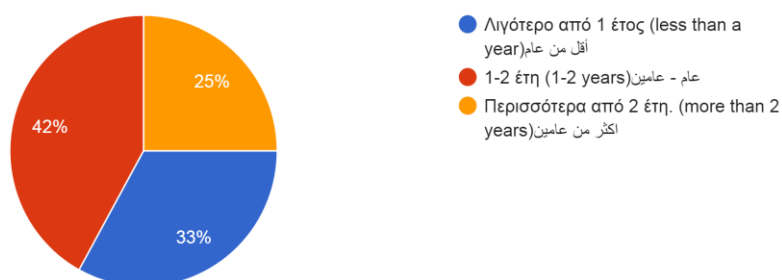
Χρόνος παραμονής εκτός σχολικού περιβάλλοντος	Συχνότητα	Ποσοστό
Λιγότερο από 1 έτος	33	33%

1-2 έτη	42	42%
Περισσότερο από 2 έτη	25	25%
Σύνολο	100	100%

9) Αν ναι πόσο διάστημα ήταν αυτό; (If so how long was it?) ماهي فترة إنقطاعهم؟

عن الدراسة؟

100 απαντήσεις

Σχήμα14: Χρονική διάρκεια απουσίας από το σχολικό περιβάλλον

Ερώτηση 10: Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας μπορούν να ενταχθούν σε σχολική τάξη ανάλογη με την ηλικία τους;

Αυτή ερώτηση στοχεύει στην διερεύνηση των απόψεων των ίδιων των γονέων για τις τυχόν μαθησιακές δυσκολίες που πιθανόν να υπάρχουν λόγω της μακρόχρονης απουσίας από το σχολικό περιβάλλον και στην ομαλή ένταξη των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση.

Στην ερώτηση αυτή μας απάντησαν 115 ερωτώμενοι. Οι απαντήσεις τους αναλύονται ως εξής: Ένα 26,1% (N=30) απάντησε ότι τα παιδιά τους είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε επίπεδο σπουδών ανάλογο με την ηλικία τους, το 52,2% (N=60) απάντησε ότι τα παιδιά τους μπορούν να ενταχθούν σε ανάλογο επίπεδο, με τη βοήθεια όμως κάποιας μορφής ενισχυτικής διδασκαλίας και το 21,7% (N=25) θεωρεί ότι το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών τους έχει μείνει τόσο πίσω ώστε να μην επιτρέπει την ένταξή τους στην ανάλογη σχολική τάξη.

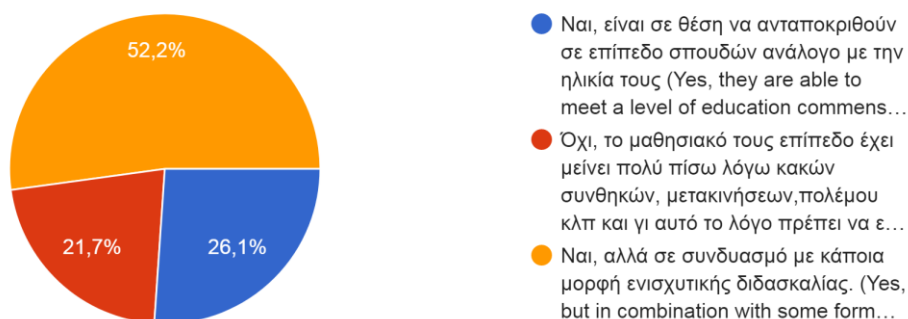
Πίνακας 15: Δυνατότητα ένταξης των παιδιών σε σχολική τάξη ανάλογα με την ηλικία τους

Δυνατότητα ένταξης σε ανάλογη με την ηλικία σχολική τάξη	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι, είναι σε θέση να		

ανταποκριθούν σε επίπεδο σπουδών ανάλογο με την ηλικία τους	30	26,1%
Όχι, το μαθησιακό τους επίπεδο έχει μείνει πολύ πίσω, λόγω κακών συνθηκών, μετακινήσεων, πολέμου κλπ. και γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να ενταχθούν σε μικρότερη τάξη	25	21,7%
Ναι, αλλά σε συνδυασμό με κάποια μορφή ενισχυτικής διδασκαλίας	60	52,2%
Σύνολο	115	100%

10) Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας μπορούν να ενταχθούν σε σχολική τάξη ανάλογη με την ηλικία τους ; (Do you thin...? إنضمام إلى الفصول الدراسية تبعا لأعمارهم ؟)

115 απαντήσεις

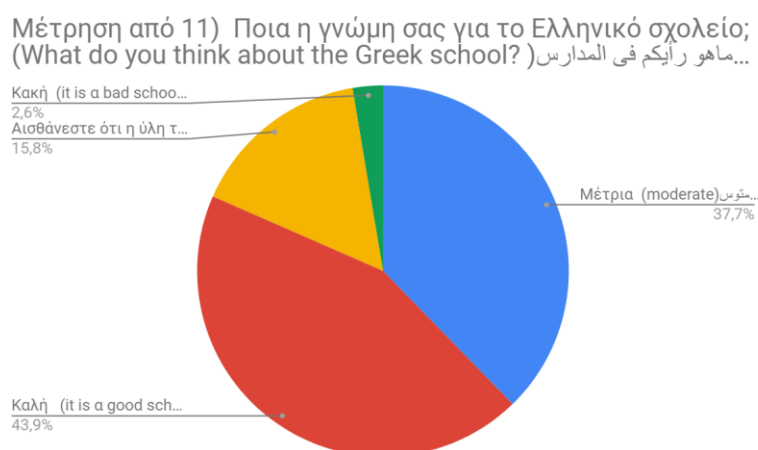
Σχήμα 15: Δυνατότητα ένταξης των παιδιών σε τάξη ανάλογη με την ηλικία τους.

Ερώτηση 11: Ποια είναι η γνώμη σας για το ελληνικό σχολείο;

Στην ερώτηση αυτοί οι πρόσφυγες καλούνται να δηλώσουν τη γνώμη τους για την ελληνική εκπαίδευση. Πήραμε 114 απαντήσεις από τις οποίες το 43,9% (N=50) απάντησε ότι η γνώμη τους είναι καλή, το 37,7% (N=43) απάντησε ότι είναι μέτρια, το 2,6% (N=3) απάντησε ότι η γνώμη τους για το ελληνικό σχολείο είναι κακή και το υπόλοιπο 15,8% (N=18) απάντησε ότι αισθάνεται ότι η ύλη των μαθημάτων τους είναι αδιάφορη.

Πίνακας 16: Η γνώμη των προσφύγων για το ελληνικό σχολείο

Η γνώμη των προσφύγων για το ελληνικό σχολείο	Συχνότητα	Ποσοστό
Κακή	3	2,6%
Μέτρια	43	37,7%
Καλή	50	43,9%
Αισθάνεστε ότι η ύλη των μαθημάτων σας είναι αδιάφορη.	18	15,8%
Σύνολο	114	100%

Σχήμα 16: Η γνώμη των προσφύγων για το ελληνικό σχολείο.

Η επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου αφορά την επιθυμία, αλλά και τη δυνατότητα ένταξης των προσφύγων στην ελληνική εκπαίδευση. Εξετάζει κατά πόσο τα παιδιά των προσφύγων είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ελληνικής εκπαίδευσης, κατά πόσο εκφράζουν ικανοποίηση από αυτή και τέλος αν υπάρχουν προβλήματα ή δυσλειτουργίες που αντιμετωπίζουν και επιβαρύνουν την προσπάθεια ένταξής τους σε αυτή. Η ενότητα αυτή αποτελείται από 10 ερωτήσεις, από τις οποίες οι 5 απαντώνται με δυνατότητα πολλαπλών επιλογών και οι άλλες 5 απαντώνται σύμφωνα με την κλίμακα likert από 1-5, όπου 1=καθόλου, 2= λίγο, 3=αρκετά, 4= πολύ και 5=απόλυτα

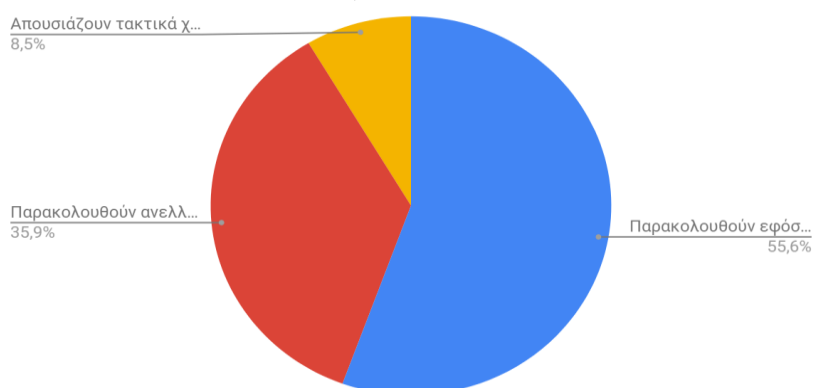
Ερώτηση 12: Πόσο τακτική είναι η φοίτησή τους;

Εδώ οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν κατά πόσο τα παιδιά τους παρακολουθούν ανελλιπώς ή όχι τα μαθήματά τους. Οι απαντήσεις που λάβαμε δηλώνουν ότι παρακολουθούν ανελλιπώς το 36,2% (N=42), το 56% (N=65) δηλώνει ότι παρακολουθεί εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν και το 7,8% (N=9) απάντησε ότι απουσιάζουν τακτικά χωρίς σημαντικό λόγο

Πίνακας 17: Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων

Πόσο τακτική είναι η φοίτηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Παρακολουθούν ανελλιπώς τα μαθήματα	42	35,9
Παρακολουθούν εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν	65	55,6%
Απουσιάζουν τακτικά χωρίς σημαντικό λόγο και έχουν περιστασιακή φοίτηση	10	8,5%
Σύνολο	117	100%

Μέτρηση από 12) Πόσο τακτική είναι η φοίτησή τους; (How regular is their attendance?)? كيف هي متابعة اولادكم للدروس في المدرسة؟

Σχήμα 18: Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων

Ερώτηση 13: Τα παιδιά σας εκφράζουν ικανοποίηση από τη φοίτησή τους και επιθυμία

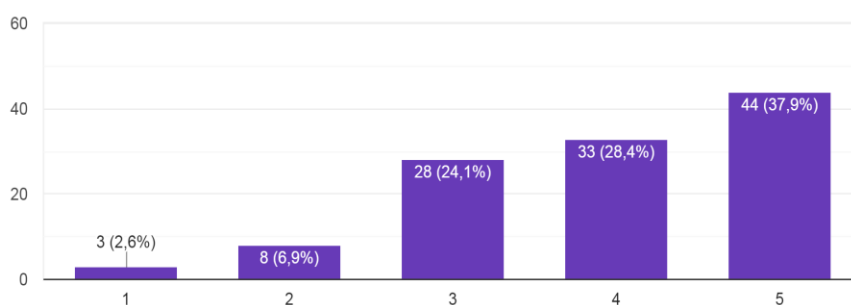
να συμμετέχουν ανελλιπώς στα μαθήματά τους;

Σε αυτή την ερώτηση οι γονείς απαντούν επιλέγοντας από το 1=καθόλου έως 5= απόλυτα για το βαθμό ικανοποίησης που εκφράζουν τα παιδιά τους από τη φοίτησή τους. Έτσι από τις 116 απαντήσεις που λάβαμε το 2,6% (N=3) απαντά 1= καθόλου, το 6,9% (N=8) επιλέγει το 2=λίγο, το 24,1% (28) επιλέγει τη θέση 3=αρκετά, το 28,4% (N=33) επιλέγει το 4=πολύ και το 37,9% (N=44) απαντά 5=απόλυτα.

Πίνακας 18: Βαθμός ικανοποίησης από τη φοίτηση των παιδιών και επιθυμία για συμμετοχή

Βαθμός ικανοποίησης	Συχνότητα	Ποσοστό
1=Καθόλου	3	2,6%
2=Λίγο	8	6,9%
3=Αρκετά	28	24,1%
4=Πολύ	33	28,4%
5=Απόλυτα	44	37,9%
Σύνολο	116	100%

13) Τα παιδιά σας εκφράζουν ικανοποίηση από τη φοίτησή τους και επιθυμία να συμμετέχουν ανελλιπώς στα μαθ...? ول الدراسية , ويرغبون في الإنتظام فيها...?
116 απαντήσεις

Σχήμα 18: Βαθμός ικανοποίησης από τη φοίτηση των παιδιών

Ερώτηση 14: Κατά πόσο θεωρείτε σημαντική την ένταξη των παιδιών σας στο δημόσιο ελληνικό σχολείο;

Και σε αυτή την ερώτηση οι πρόσφυγες καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα στους αριθμούς 1-

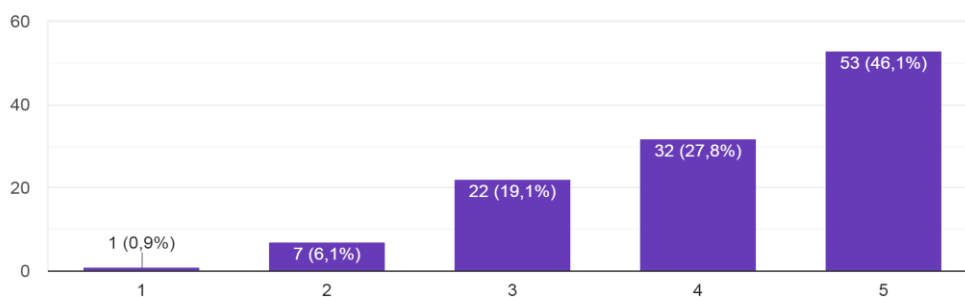
5, όπου το 1= καθόλου και το 5= απόλυτα. Λάβαμε 115 απαντήσεις από τις οποίες το 0,9% (N=1) απάντησε 1=καθόλου, το 6,1% (N=2) απάντησε 2=λίγο, το 19,1% (N=22) απάντησε 3=αρκετά, το 27,8% (N=32) απάντησε 4=πολύ και το 46,1% (N=53) απάντησε 5=απόλυτα

Πίνακας 19: Βαθμός σπουδαιότητας της ένταξης των παιδιών στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο.

Βαθμός σπουδαιότητας	Συχνότητα	Ποσοστό
1=καθόλου	1	0,9%
2=Λίγο	7	6,1
3=Αρκετά	22	19,1%
4=Πολύ	32	27,8%
5=Απόλυτα	53	46,1%
Σύνολο	115	100%

14) Κατά πόσο θεωρείτε σημαντική την ένταξη των παιδιών σας στο δημόσιο ελληνικό σχολείο; ...? بأهمية إلحاق أولادكم بمدرسة يونانية حكومية؟

115 απαντήσεις

Σχήμα 19: Βαθμός σπουδαιότητας της ένταξης των παιδιών στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο.

Ερώτηση 15: Ποια είναι η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν στο σχολείο;

Στην ερώτηση αυτή οι πρόσφυγες καλούνται να εκφράσουν την αιτία των προβλημάτων που τυχόν συναντούν κατά την ένταξή τους στο ελληνικό σχολείο. Μας απάντησαν 105 άτομα και σε ποσοστό 56,2% (N=59) δήλωσαν ότι τα παιδιά τους αντιμετωπίζουν προβλήματα με τα μαθήματα, το 41% (N=43) δήλωσε ότι αντιμετωπίζει προβλήματα με τη συμπεριφορά των

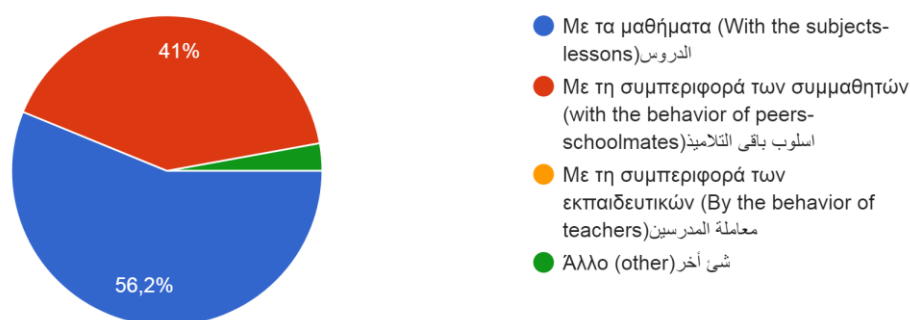
συμμαθητών και το 2,9% (N=3) επέλεξαν την απάντηση “άλλο”. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας ερωτώμενος δεν επέλεξε την απάντηση “ με την συμπεριφορά των εκπαιδευτικών.”

Πίνακας 20: Κυριότερη δυσκολία στο σχολείο

Ποια είναι η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν στο σχολείο	Συχνότητα	Ποσοστό
Με τα μαθήματα	59	56,2%
Με τη συμπεριφορά των συμμαθητών	43	41%
Με την συμπεριφορά των εκπαιδευτικών	0	0%
Άλλο	3	2,9%
Σύνολο	105	100%

15) Ποια είναι η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν στο σχολείο;
(What is the main difficulty they encounter...? صعوبة الرئيسية التي يواجهونها في المدرسة)

105 απαντήσεις

Σχήμα 20: Κυριότερη δυσκολία στο σχολείο.

Ερώτηση 16: Σε περίπτωση που θέλετε να εγκατασταθείτε σε άλλη χώρα, πιστεύετε ότι τα παιδιά σας, για όσο διάστημα παραμείνετε στην Ελλάδα:

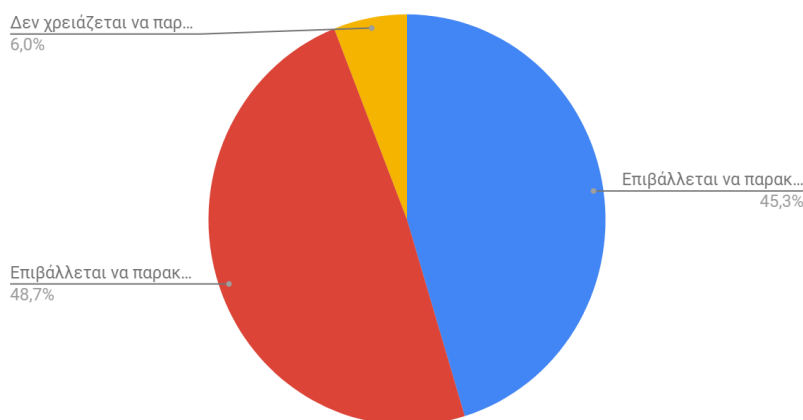
α) Επιβάλλεται να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα του ελληνικού σχολείου. Επέλεξε αυτή την επιλογή το 48,7% (N=57),

β) Επιβάλλεται να παρακολουθούν μόνο κάποια μαθήματα τα οποία θα τους βοηθήσουν στην συνέχιση της εκπαίδευσής τους σε άλλη χώρα. Επέλεξε αυτή την επιλογή το 45,3% (N=53) και γ) Δε χρειάζεται να παρακολουθούν κανένα μάθημα του ελληνικού σχολείου απάντησε το 6% (N=7).

Πίνακας 21: Αναγκαιότητα συμμετοχής των παιδιών στο ελληνικό σχολείο, σε περίπτωση μετεγκατάστασης σε άλλη χώρα.

Σε περίπτωση που θέλετε να εγκατασταθείτε σε άλλη χώρα, πιστεύετε ότι τα παιδιά σας, για όσο διάστημα παραμείνετε στην Ελλάδα:	Συχνότητα	Ποσοστό
Επιβάλλεται να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα του ελληνικού σχολείου	57	48,7%
Επιβάλλεται να παρακολουθούν μόνο κάποια μαθήματα τα οποία θα τους βοηθήσουν στη συνέχιση της εκπαίδευσής τους σε άλλη χώρα	53	45,3%
Δε χρειάζεται να παρακολουθούν κανένα μάθημα του ελληνικού σχολείου	7	6%
Σύνολο	117	100%

Μέτρηση από 16) Σε περίπτωση που θέλετε να εγκατασταθείτε σε άλλη χώρα, πιστεύετε ότι τα παιδιά σας,...

Σχήμα 21: Αναγκαιότητα συμμετοχής των παιδιών στο ελληνικό σχολείο, σε περίπτωση μετεγκατάστασης σε άλλη χώρα

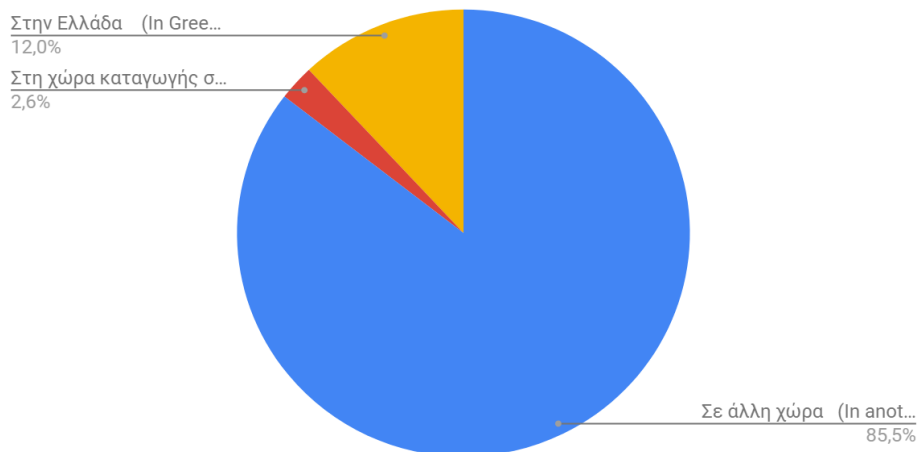
Ερώτηση 17: Φιλοδοξείτε τα παιδιά σας να ζήσουν και να εργαστούν α) Στην Ελλάδα, β) Στη χώρα καταγωγής σας, γ) Σε άλλη χώρα.

Στην ερώτηση αυτή επέλεξε το α) Στην Ελλάδα επέλεξε το 12% (N=14), το β) επέλεξε μόνο το 2,6% (N=3) και η συντριπτική πλειοψηφία επέλεξε το γ) Σε άλλη χώρα σε ποσοστό 85,5% (N=100)

Πίνακας 22: Προτίμηση χώρας παραμονής και εργασίας των παιδιών

Φιλοδοξείτε τα παιδιά σας να ζήσουν και να εργαστούν	Συχνότητα	Ποσοστό
Στην Ελλάδα	14	12,0%
Στη χώρα καταγωγής σας	3	2,6%
Σε άλλη χώρα	100	85,5%
Σύνολο	117	100%

Μέτρηση από 17) Φιλοδοξείτε τα παιδιά σας να ζήσουν και να εργαστούν: (Encourage your children to live and work:) تشج...

Σχήμα 22: Προτίμηση χώρας παραμονής και εργασίας των παιδιών

Ερώτηση 18: Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας βρίσκονται στο κατάλληλο περιβάλλον ώστε να μελετούν τα μαθήματά τους απερίσπαστα;

Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν από το 1-5 όπου 1=καθόλου και

το 5= απόλυτα.

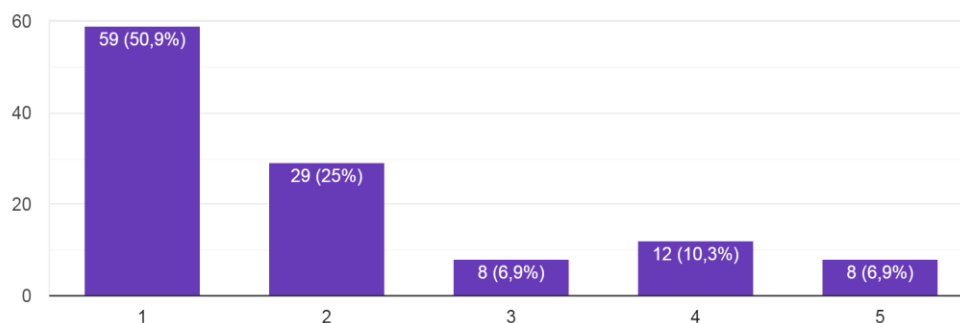
Λάβαμε 116 απαντήσεις από τις οποίες: το 50,9% (N=59) επέλεξε το 1=καθόλου, το 25% (N=29) επέλεξε το 2=λίγο, το 6,9% (N=8) επέλεξε το 3=αρκετά, το 10,3% (N=12) επέλεξε το 4=πολύ και το 6,9% (N=8) επέλεξε το 5=απόλυτα.

Πίνακας 23: Καταλληλότητα περιβάλλοντος

Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας βρίσκονται στο κατάλληλο περιβάλλον ώστε να μελετούν τα μαθήματά τους απερίσπαστα;	Συχνότητα	Ποσοστό
1= Καθόλου	59	50,9
2= Λίγο	29	25%
3= Αρκετά	8	6,9%
4= Πολύ	12	10,3%
5= Απόλυτα	8	6,9%
Σύνολο	116	100%

18) Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας βρίσκονται στο κατάλληλο περιβάλλον ώστε να μελετούν τα μαθήματά τους απερίσπαστα...? شون في البيئة المناسبة للمذاكرة بحرية

116 απαντήσεις

Σχήμα 23: Καταλληλότητα περιβάλλοντος

Ερώτηση 19: Πιστεύετε ότι είστε σε θέση να βοηθήσετε τα παιδιά σας κατά τη διάρκεια της μελέτης των μαθημάτων τους;

Η ερώτηση αυτή στοχεύει να διερευνήσει την βοήθεια που πιθανόν θα μπορούσαν να έχουν

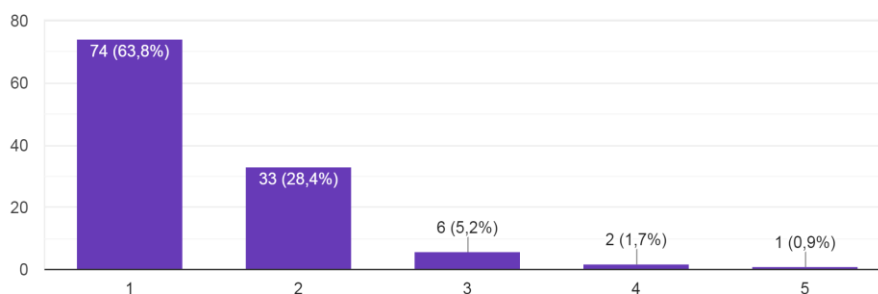
τα παιδιά από τους γονείς τους κατά τη μελέτη των μαθημάτων τους σε περίπτωση που δεν μπορούν να ανταποκριθούν μόνο τους στις απαιτήσεις του ελληνικού σχολείου.

Και σε αυτή την ερώτηση λάβαμε 116 απαντήσεις. Η συντριπτική πλειοψηφία, σε ποσοστό 63,8% (N=74) απάντησε το 1=καθόλου, το 28,4% (N=33) απάντησε το 2=λίγο, το 5,2% (N=6) απάντησε το 3=Αρκετά, το 1,7% (N=2) απάντησε το 4= Πολύ και το 0,9% (N=1) απάντησε 5= Απόλυτα.

Πίνακας 24: Δυνατότητα βοήθειας των γονέων στη μελέτη των παιδιών

Πιστεύετε ότι είστε σε θέση να βοηθήσετε τα παιδιά σας κατά τη διάρκεια της μελέτης των μαθημάτων τους;	Συχνότητα	Ποσοστό
1= Καθόλου	74	63,8%
2= Λίγο	33	28,4%
3= Αρκετά	6	5,2%
4= Πολύ	2	1,7%
5= Απόλυτα	1	0,9%
Σύνολο	116	100%

19) Πιστεύετε ότι είστε σε θέση να βοηθήσετε τα παιδιά σας κατά τη διάρκεια της μελέτης των μαθημάτων τους;...? ن على مساعدة أبنائكم في مذاكرة دروسهم?
116 απαντήσεις

Σχήμα 24: Δυνατότητα βοήθειας των γονέων στη μελέτη των παιδιών

Ερώτηση 20: Σε ποιο βαθμό ενθαρρύνετε τα παιδιά σας να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις του σχολείου τους;

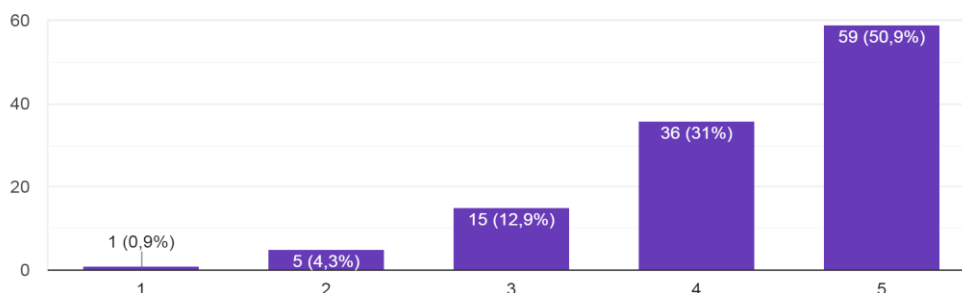
Σε αυτή την ερώτηση οι πρόσφυγες καλούνται να επιλέξουν από το 1-5 της κλίμακας likert το βαθμό στον οποίο ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του σχολείου τους, όπου 1=καθόλου και 5=απόλυτα. Λάβαμε 116 απαντήσεις από τις οποίες το 50,9% (N=59) επέλεξε το 5= απόλυτα, το 31% (N=36) επέλεξε το 4=πολύ, το 12,9% (N=15) επέλεξε το 3=αρκετά, το 4,3% (N=5) επέλεξε το 2=λίγο και το 0,9% (N=1) επέλεξε το 1= καθόλου.

Πίνακας 25: Βαθμός ενθάρρυνσης

Σε ποιο βαθμό ενθαρρύνετε τα παιδιά σας να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις του σχολείου τους;	Συχνότητα	Ποσοστό
1= Καθόλου	1	0,9%
2= Λίγο	5	4,3%
3= Αρκετά	15	12,9%
4= Πολύ	36	31,0%
5= Απόλυτα	59	50,9%
Σύνολο	116	100%

20) Σε ποιο βαθμό ενθαρρύνετε τα παιδιά σας να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις του σχολείου τους; (To what e...? الإستجابة للإلتزامات المدرسية؟)

116 απαντήσεις

Σχήμα 25: Βαθμός ενθάρρυνσης

Ερώτηση 21: Θα συμμετείχατε εσείς και τα παιδιά σας στις κοινωνικές εκδηλώσεις που οργανώνει το σχολείο σας;

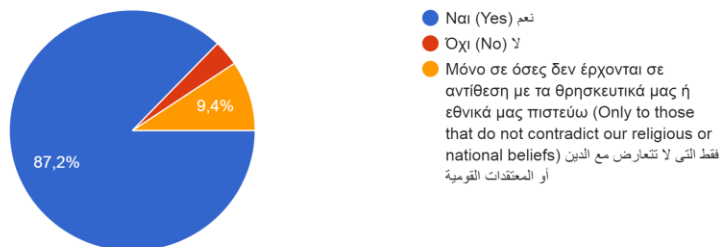
Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι επέλεξαν την απάντηση α: “Ναι” στη συντριπτική τους πλειοψηφία με ποσοστό 87,2% (N=102) ,το 3,4% (N=4) επέλεξε την απάντηση β: “Όχι”, και το 9,4% (N=11) επέλεξε την απάντηση γ: “Μόνο σε όσες δεν έρχονται σε αντίθεση με τα θρησκευτικά μας ή εθνικά μας πιστεύω.”

Πίνακας 26: Επιθυμία συμμετοχής στις κοινωνικές εκδηλώσεις του σχολείου

Θα συμμετείχατε εσείς και τα παιδιά σας στις κοινωνικές εκδηλώσεις που οργανώνει το σχολείο σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	102	87,2%
Όχι	4	3,4%
Μόνο σε όσες δεν έρχονται σε αντίθεση με τα θρησκευτικά ή τα εθνικά μας πιστεύω	11	9,4%
Σύνολο	117	100%

21) Θα συμμετείχατε εσείς και τα παιδιά σας στις κοινωνικές εκδηλώσεις που οργανώνει το σχολείο σας; ...? إحتفالات الإجتماعية التي تنظمها المدرسة ...?

117 απαντήσεις

Σχήμα 26: Επιθυμία συμμετοχής στις κοινωνικές εκδηλώσεις του σχολείου

Η τέταρτη ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνά με 9 ερωτήσεις το περιεχόμενο σπουδών το οποίο επιθυμούν οι πρόσφυγες να παρέχεται στα παιδιά τους κατά την συμμετοχή τους στην ελληνική εκπαίδευση. Οι 6 ερωτήσεις είναι πολλαπλών επιλογών, 1 ερώτηση είναι της κλίμακας likert και 2 ερωτήσεις είναι ανοικτού τύπου, όπου εκεί μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους με μία σύντομη απάντηση.

Ερώτηση 22: Εφόσον πιστεύετε ότι ΔΕΝ θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας το χρονικό διάστημα της εδώ παραμονής σας;

Από τις 114 απαντήσεις που λάβαμε, μας απάντησαν ως εξής:

A) Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 42,1% (N=48)

B) Απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια πλήρης ένταξη στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο. Την απάντηση αυτή την επέλεξε το 14,9% (N=17)

Γ) Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 43% (N=49)

Δ) Καμία μορφή εκπαίδευσης. Την απάντηση αυτή δεν την επέλεξε κανένας ερωτώμενος.

Πίνακας 27: Μορφή εκπαίδευσης σε περίπτωση μη παραμονής στη χώρα μας.

Εφόσον πιστεύετε ότι ΔΕΝ θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας το χρονικό διάστημα της εδώ παραμονής σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο	48	42,1%
Απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια πλήρης ένταξη στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο	17	14,9%
Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης.	49	43,0%
Καμία μορφή εκπαίδευσης	0	0%
Σύνολο	114	100%

22) Εφόσον πιστεύετε ότι ΔΕΝ θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τ...? **بونة لأولادكم فترة تواجدكم في اليونان؟**

114 απαντήσεις

Σχήμα 27: Μορφή εκπαίδευσης σε περίπτωση μη παραμονής στη χώρα μας

Ερώτηση 23: Εφόσον πιστεύετε ότι θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας;

Στην ερώτηση αυτή λάβαμε μόνο 25 απαντήσεις, μιας και η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων θεωρεί ότι θα αποχωρήσει από τη χώρα μας και μια μικρή μερίδα επιθυμεί να παραμείνει ή έχει αποδεχτεί ότι δεν θα μπορέσει να αποχωρήσει τελικά.

A) Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 80% (N=20)

B) Απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια πλήρης ένταξη στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο. Την απάντηση αυτή την επέλεξε το 20% (N=5)

Γ) Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης. Την απάντηση αυτή δεν την επέλεξε κανένας ερωτώμενος.

Δ) Καμία μορφή εκπαίδευσης. Την απάντηση αυτή δεν την επέλεξε κανένας ερωτώμενος.

Πίνακας 28: Μορφή εκπαίδευσης σε περίπτωση παραμονής στη χώρα μας

Εφόσον πιστεύετε ότι θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας το χρονικό διάστημα της εδώ παραμονής σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο	20	80,0%
Απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια πλήρης ένταξη στο δημόσιο, ελληνικό σχολείο	5	20,0%
Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης.	0	0%

Καμία μορφή εκπαίδευσης	0	0%
Σύνολο	25	100%

23) Εφόσον πιστεύετε ότι θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για... would you like for your children?)

25 απαντήσεις

Σχήμα 28: Μορφή εκπαίδευσης σε περίπτωση παραμονής στη χώρα μας

Ερώτηση 24: Θα βοηθούσε περισσότερο στα μαθήματα αν λειτουργούσαν στο σχολείο σας ειδικά τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας για προσφυγόπουλα;

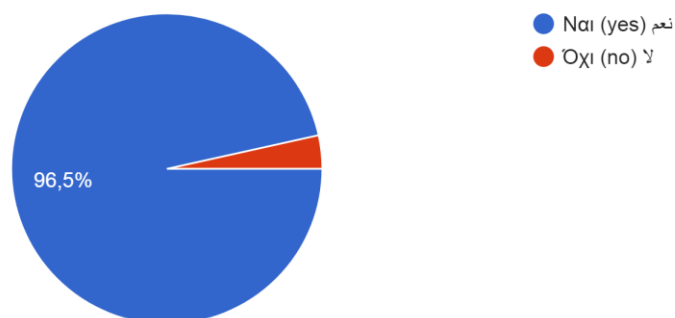
Στην ερώτηση αυτή απάντησαν 115 πρόσφυγες και στην συντριπτική τους πλειοψηφία επέλεξαν την απάντηση “Ναι” σε ποσοστό 95,6% (N=111) και την απάντηση όχι την επέλεξε το 3.5% (N=4)

Πίνακας 29: Επιθυμία ενισχυτικής διδασκαλίας

Θα βοηθούσε περισσότερο στα μαθήματα αν λειτουργούσαν στο σχολείο σας ειδικά τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας για προσφυγόπουλα;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	111	96,5%
Όχι	4	3,5%
Σύνολο	115	100%

24) Θα βοηθούσε περισσότερο στα μαθήματα, αν λειτουργούσαν στο σχολείο σας ειδικά τμήματα Ενισχυτικής Δι...؟ ه للاجئين سوف تساعد الأولاد في دروسهم

115 απαντήσεις

Σχήμα 29 : Επιθυμία ενισχυτικής διδασκαλίας.

Ερώτηση 25: Πιστεύετε ότι τα προσφυγόπουλα θα πρέπει να:

A) Μπορούν να γράφονται σε οποιοδήποτε ελληνικό σχολείο. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 72,2% (N=78)

B) Να μπορούν να γράφονται σε ειδικά σχολεία όπου θα διδάσκονται τη γλώσσα τους, την θρησκεία τους και κάποια επιπλέον μαθήματα. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 4,6% (N=5)

Γ) Να μπορούν να γράφονται σε ελληνικό σχολείο, αλλά σε ειδική ενισχυτική τάξη. Την απάντηση αυτή επέλεξε το 23,1% (N=25)

Στην ερώτηση αυτή λάβαμε 108 απαντήσεις.

Πίνακας 30: Επιλογή Τύπου σχολείου

Πιστεύετε ότι τα προσφυγόπουλα θα πρέπει να:	Συχνότητα	Ποσοστό
Μπορούν να γράφονται σε οποιοδήποτε ελληνικό σχολείο	78	72.2%
Να μπορούν να γράφονται σε ειδικά σχολεία όπου θα διδάσκονται τη γλώσσα τους, την θρησκεία τους και	5	4,6%

κάποια επιπλέον μαθήματα		
Να μπορούν να γράφονται σε ελληνικό σχολείο, αλλά σε ειδική ενισχυτική τάξη	25	23,1%
Σύνολο	108	100%

25) Πιστεύετε ότι τα προσφυγόπουλα θα πρέπει :

(Do you think refugees children should:) في رأيكم أن أبناء اللاجئين يجب أن

108 απαντήσεις

Σχήμα 30: Επιλογή Τύπου σχολείου

Ερώτηση 26: Σε περίπτωση που η γλώσσα καταγωγής σας δε διδάσκεται στο σχολείο σας, θα θέλατε να σας δοθεί η δυνατότητα να τη διδάσκονται τα παιδιά σας ως γλώσσα επιλογής στο χώρο του σχολείου;

Στην ερώτηση αυτή πήραμε 111 απαντήσεις και ήταν όλες θετικές. Σε ποσοστό 100% οι πρόσφυγες θα επιθυμούσαν τα παιδιά τους να διδάσκονται στο σχολείο τη γλώσσα καταγωγής του

Ερώτηση 27: Ποια μαθήματα πιστεύετε ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να διδάσκονται τα παιδιά σας;

Στην ερώτηση αυτή το 45% των ερωτώμενων απάντησε ότι θα ήθελαν τα παιδιά τους να διδάσκονται όλα τα μαθήματα. Το υπόλοιπο 55% επέλεξε τα αγγλικά, τα μαθηματικά τους υπολογιστές και τη γλώσσα τους.

Ερώτηση 28: Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας;

Η ερώτηση αυτή έχει στόχο να διερευνήσει τις πεποιθήσεις των προσφύγων για τη σπουδαιότητα της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν από το 1-5, όπου 1=καθόλου και 5= απόλυτα.

Λάβαμε 115 απαντήσεις από τις οποίες:

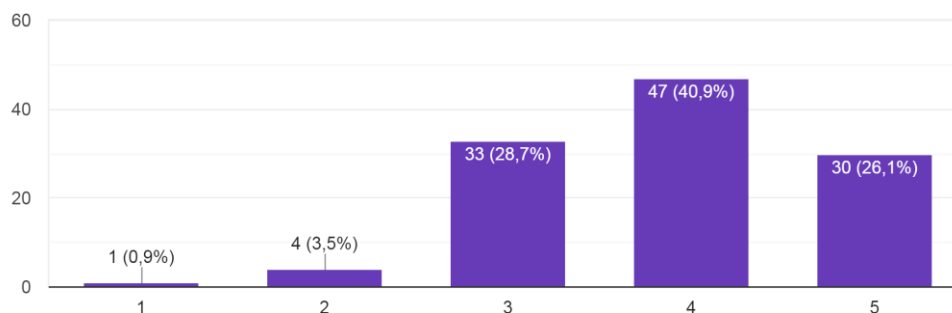
Το 0,9% (N=1) επέλεξε το 1= καθόλου σημαντική, το 3,5% (N=4) επέλεξε το 2=λίγο σημαντική, το 28,7% (N=33) επέλεξε το 3=αρκετά σημαντική, το 40,9% (N=47) επέλεξε το 4=πολύ σημαντική και το 26,1% (N=30) επέλεξε το 5= απόλυτα σημαντική.

Πίνακας 31: Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας;

Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας;	Συχνότητα	Ποσοστό
1= Καθόλου	1	0,9%
2= Λίγο	4	3,5%
3=Αρκετά	33	28,7%
4= Πολύ	47	40,9%
5' Απόλυτα	30	26,1%
Σύνολο	115	100%

28) Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τα παιδιά σας; (How important, do you ...? *ة تعلم أبناؤكم اللغة اليونانية فى إعتقادكم*)

115 απαντήσεις

Σχήμα 31: Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας;

Ερώτηση 29: Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας;

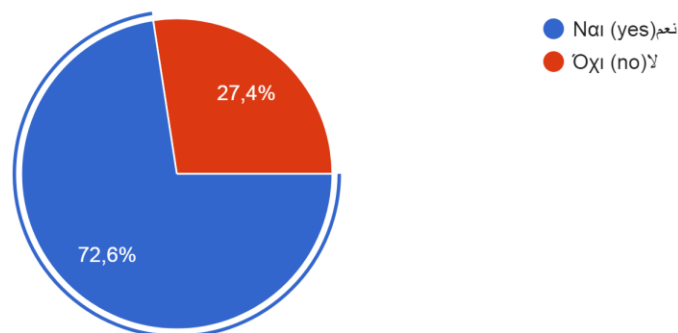
Στην ερώτηση αυτή οι πρόσφυγες καλούνται να απαντήσουν Ναι ή όχι, ανάλογα με το αν θεωρούν ότι τα μέτρα που πήρε το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών τους είναι αρκετά ή όχι.

Έτσι το 72,6% (N=82) απάντησε ΝΑΙ είναι αρκετά και το υπόλοιπο 27,4% (N=31) απάντησε όχι. Λάβαμε 113 απαντήσεις.

Πίνακας 32: Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας;

Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	82	72,6%
Όχι	31	27,4%
Σύνολο	113	100%

29) Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας; (Are the meas...? ها الحكومة اليونانية كافية لتعليم ابناؤكم...?)
113 απαντήσεις

Σχήμα 32: Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας;

Ερώτηση 30: Αν όχι, ποια μέτρα θα επιθυμούσατε να έχουν παρθεί επιπλέον από το ελληνικό κράτος σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών σας;

Στην ερώτηση αυτή, από τους 31 που απάντησαν “ΟΧΙ” στην παραπάνω ερώτηση μόνο οι 16 απάντησαν σε αυτήν, ζητώντας κυρίως α) περισσότερες ώρες ενισχυτικής διδασκαλίας, β) καλύτερη αντιμετώπιση των παιδιών, γ) περισσότερη υποστήριξη από τους καθηγητές και δ) πιο πλούσια ύλη

Μέρος Γ

Συμπεράσματα και Προτάσεις

Κεφάλαιο 7: Σύνοψη των αποτελεσμάτων της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα έγινε μία προσπάθεια διερεύνησης των απόψεων των προσφύγων για την ένταξη των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση καθώς και τις προσδοκίες τους από την συμμετοχή τους σε αυτή.

Για να συνοψίσουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, θα τα εξετάσουμε με βάση τις απαντήσεις στις ενότητες των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που δόθηκε στους πρόσφυγες.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 117 πρόσφυγες που διαμένουν στους νομούς Θεσσαλονίκης και Ημαθίας, σε δομές φιλοξενίας προσφύγων ή σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα.

7.1:Συμπεράσματα

Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων από τα οποία προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

1. Ως προς το φύλλο είναι περίπου μισοί άντρες(48,3) και μισοί γυναίκες (51,7)
2. Ως προς την ηλικία είναι από 22-51 ετών, άνθρωποι δηλαδή οι οποίοι θα μπορούσαν να έχουν παιδιά σχολικής ηλικίας.

3. Ως προς τη χώρα προέλευσης οι μισοί περίπου (46,2%) είναι Σύριοι πρόσφυγες, ενώ οι υπόλοιποι προέρχονται από διάφορες χώρες όπως: Ιράκ, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Λίβανος, Παλαιστίνη κα. Παρατηρούμε επίσης ότι το δείγμα μας είναι αντιπροσωπευτικό σε σχέση με την αναλογία των διάφορων εθνοτικών ομάδων που έχουν καταγραφεί στη χώρα μας πανελλαδικά. (Σχήμα 2)
4. Ως προς τον αριθμό των παιδιών τους, οι περισσότεροι (56,9%) έχουν 2 παιδιά, αλλά υπάρχουν και πολλοί τρίτεκνοι και πολύτεκνοι (29%)
5. Ως προς την ηλικία των παιδιών προκύπτει ότι η πλειοψηφία είναι σχολικής ηλικίας, από τα οποία το 65,31% ανήκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι δηλαδή παιδιά ηλικίας από 4-12ετών. Το υπόλοιπο 34,68% των παιδιών σχολικής ηλικίας που καταγράφηκαν ανήκουν ηλικιακά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
6. Ως προς το επίπεδο σπουδών των γονέων συμπεραίνουμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία (64,1%) είναι απόφοιτοι δημοτικού σχολείου. Οι υπόλοιποι είναι κυρίως απόφοιτοι γυμνασίου-λυκείου, αν και υπάρχει και ένα ποσοστό στον γυναικείο πληθυσμό (12%) που δεν έχουν ολοκληρώσει καμία βαθμίδα της εκπαίδευσης. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το μορφωτικό επίπεδο όσων συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα είναι αρκετά χαμηλό.

Η δεύτερη ενότητα των ερωτήσεων της έρευνας διερευνά α) τις παρούσες συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων και β) τις φιλοδοξίες και τις προοπτικές διαβίωσης, σπουδών και εργασίας που έχουν οι πρόσφυγες για τα παιδιά τους. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι συνοπτικά τα εξής:

1. Η συντριπτική πλειοψηφία (84,6%) βρίσκεται στη χώρα μας ένα μικρό χρονικό διάστημα (από 0-2 έτη)
2. Διαμένουν κυρίως σε δομές φιλοξενίας προσφύγων (69,2%). Το υπόλοιπο (29,8%) σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα.
3. Στην ερώτηση “πόσο καιρό επιθυμείτε να παραμείνετε στην Ελλάδα” μόνο το 12,2% μας απάντησε “για πάντα”. Η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων επιθυμεί να αποχωρήσει είτε άμεσα, είτε να παραμείνουν στη χώρα μόνο για το αναγκαίο διάστημα μέχρι την μετεγκατάστασή τους σε άλλη χώρα, σύμφωνα με το πρόγραμμα μετεγκαταστάσεων. Η δεύτερη σημαντική διαπίστωση είναι ότι οι διαφορετικές και μεταβαλλόμενες αναπαραστάσεις των προσφύγων απέναντι σε τυπικές, μη-τυπικές και άτυπες εκπαιδευτικές διαδικασίες συνδέονται άμεσα με τους τρόπους που οι ίδιοι

αντιλαμβάνονται τη χρονικότητα της μεταναστευτικής εμπειρίας, της αναγκαστικής παραμονής τους σε δομές φιλοξενίας και γενικότερα της διαβίωσής τους σε συνθήκες transit. Η αίσθηση της προσωρινότητας λοιπόν είναι διάχυτη στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τις προοπτικές ενσωμάτωσης των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση και σίγουρα εξασθενεί την αίσθηση της αναγκαιότητας για την ένταξη των παιδιών τους στο ελληνικό σχολείο. Αυτό ενισχύεται από τα ευρήματα της έρευνάς μας τα οποία δείχνουν ότι το 72,4% θεωρεί ότι θα αναχωρήσει από την Ελλάδα μέσα στα επόμενα 0-2 έτη.

4. Η μορφή εκπαίδευσης που παρέχουν οι πρόσφυγες στα παιδιά τους σύμφωνα με την παρούσα έρευνα είναι κυρίως κανονικά τμήματα γενικής εκπαίδευσης (48,7%) και τμήματα εκπαίδευσης μέσα σε δομές φιλοξενίας (40,9%) . Από το σχολικό έτος 2018-2019 τα παιδιά που διαμένουν σε δομές φιλοξενίας εγγράφονται και αυτά σε πρωινά τμήματα γενικής εκπαίδευσης. Αυτό όμως γίνεται σταδιακά. Έτσι κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας βρήκαμε ακόμη παιδιά που φοιτούν μέσα στα ΚΦΠ, όπως συνέβη και με το ΚΦΠ της Βέροιας, όπου η εγγραφή των παιδιών στα πρωινά τμήματα δεν είχε προχωρήσει ακόμα κατά τη στιγμή της επίσκεψής μας. Στο υπόλοιπο ποσοστό των παιδιών παρέχεται εκπαίδευση σε τάξεις υποδοχής και σε απογευματινά τμήματα. Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει, στην δεδομένη χρονική διάρκεια της έρευνας, ένας ομοιογενής τρόπος παροχής εκπαίδευσης στα παιδιά των προσφύγων, αλλά αυτή εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως ο τόπος διαμονής, ή οι διάφορες μεταβολές του κεντρικού σχεδιασμού της παρεχόμενης εκπαίδευσης από το ΥΠΠΕΘ και η σταδιακή εφαρμογή τους.
5. Ένα άλλο συμπέρασμα που προκύπτει από την παρούσα έρευνα είναι ότι η μεγάλη πλειοψηφία των παιδιών έχουν ενταχθεί στην ελληνική εκπαίδευση πάρα πολύ πρόσφατα. Το 93,8% παρακολουθεί μαθήματα για λιγότερο από 1 χρόνο. Αυτό σημαίνει ότι βρίσκονται ακόμα σε στάδιο προσαρμογής στο ελληνικό σχολείο. Έτσι το μικρό χρονικό διάστημα, σε συνδυασμό μάλιστα και με τη γλωσσική ανεπάρκεια δυσκολεύει την πλήρη ενσωμάτωσή τους.
6. Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των παιδιών (85,5%) έχει μείνει εκτός σχολικού περιβάλλοντος για μεγάλο χρονικό διάστημα. Πολλές φορές, αιτία για τη διακοπή της εκπαίδευσης ή για την ανεπαρκή παροχή της θεωρείται η έλλειψη σχολείων σε περιοχές μετεγκατάστασής τους, η άρνηση σχολείων να δεχτούν πρόσφυγες ως μαθητές, η διαρκής κινητικότητα από μέρους των

προσφυγικών οικογενειών αλλά και η άγνοια σχετικά με τα δικαιώματά τους (Boyden, de Berry, Feeny, & Hart, 2002; Hek, 2005α;) Αυτό δημιουργεί ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες στα παιδιά αυτά και σίγουρα είναι ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψιν κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της ένταξής τους στο δημόσιο ελληνικό σχολείο. Μάλιστα, σύμφωνα με τα στοιχεία της παρούσας έρευνας, οι ίδιοι οι γονείς των προσφυγόπαιδων θεωρούν, σε ποσοστό περίπου 80%, ότι τα παιδιά τους είτε δεν είναι σε θέση να ενταχθούν σε τάξεις αντίστοιχες με την ηλικία τους, είτε αυτό μπορεί να γίνει μόνο σε συνδυασμό με κάποιας μορφής ενισχυτικής διδασκαλίας.

7. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες, καθώς και κάποιοι άλλοι, οι οποίοι αναλύονται στην επόμενη ενότητα της εργασίας αυτής οδηγούν τους πρόσφυγες στο να θεωρούν, κατά ποσοστό 56,7%, ότι το ελληνικό σχολείο είναι ένα μέτριο ή κακό σχολείο ή να αισθάνονται ότι η ύλη των μαθημάτων τους είναι αδιάφορη. Αντίθετα ένα 43,4% έχει θετική γνώμη για την ελληνική εκπαίδευση.

Η τρίτη ενότητα εξετάζει την προθυμία ή την ικανότητα ένταξης των παιδιών των προσφύγων στην ελληνική εκπαίδευση. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα στοιχεία της έρευνας είναι ότι:

1. Έχουν ελλιπή παρακολούθηση των μαθημάτων είτε επειδή δεν επιτρέπουν οι συνθήκες διαβίωσής τους (58%) , είτε χωρίς να υπάρχει κάποιος προφανής λόγος.(4,5%). Αυτό ενισχύει την πεποίθηση ότι αντιλαμβάνονται μεν την παιδαγωγική αξία της ένταξης των παιδιών σε σχολικό περιβάλλον, η φοίτηση όμως είναι αποσπασματική, με κενά και διαλείμματα, ανάλογα με τις συνθήκες διαβίωσής τους. Παράλληλα ένα 33,6% ισχυρίζεται ότι τα παιδιά τους εκφράζουν από τελείως αρνητική έως μέτρια ικανοποίηση από τη φοίτησή τους. Αντίθετα το 66,3% των παιδιών, εμφανίζει πολύ έως απόλυτη ικανοποίηση και επιθυμία για φοίτηση και αυτός είναι ένας πολύ ενισχυτικός παράγοντας για την διαδικασία ένταξής τους.
2. Η στάση των προσφύγων απέναντι στην ανάγκη ένταξης των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση είναι κατά μεγάλο ποσοστό (73,9%) πολύ έως απόλυτα θετική. Αναγνωρίζουν δηλαδή την αξία της εκπαιδευτικής διαδικασίας ακόμα κι αν θεωρούν (όπως είδαμε πιο πάνω) ότι το ελληνικό σχολείο είναι μέτριο, κακό ή παρέχει αδιάφορη γι' αυτούς ύλη μαθημάτων. Τα παιδιά πρέπει να απασχολούνται εκπαιδευτικά σε ένα όσο το δυνατό περισσότερο δομημένο πλαίσιο, άρα πρωτίστως

στο «συμβατικό» σχολείο και σε αρκετές περιπτώσεις υποστηρικτικά και σε μη τυπικές και άτυπες εκπαιδευτικές διαδικασίες, έτσι ώστε να έχουν ελάχιστο ελεύθερο χρόνο σε συνθήκες μη κανονικότητας. Για τα ίδια τα παιδιά, η κανονικότητα αυτή φαίνεται να στοιχειοθετείται πρωτίστως μέσα από την καθημερινή επαφή με τον υπόλοιπο μαθητικό πληθυσμό αλλά και τις σημαντικές για τα ίδια συνδηλώσεις που φέρει η συμμετοχή στην «επίσημη» σχολική εκπαίδευση.

3. Οι αιτίες οι οποίες οδηγούν σε μερίδα των προσφύγων να έχουν αρνητική γνώμη απέναντι στην ελληνική εκπαίδευση διαφαίνονται κυρίως από τις απαντήσεις τους οι οποίες σχετίζονται με τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν κατά την προσπάθεια ένταξής τους σε αυτή. Αυτά, σύμφωνα με τις απαντήσεις που λάβαμε στο σχετικό ερώτημα είναι κυρίως η συμπεριφορά των συμμαθητών τους κατά 41% και η δυσκολία ανταπόκρισής τους στις απαιτήσεις των μαθημάτων κατά 56,2%. Όσον αφορά το πρόβλημα της συμπεριφοράς των συμμαθητών, από την περεταίρω διερεύνηση των απαντήσεων προκύπτει ότι αυτό υπάρχει τόσο στις κανονικές τάξεις γενικής εκπαίδευσης, (όπου συμμαθητές είναι ο γηγενής μαθητικός πληθυσμός) όσο και μέσα στις ΔΥΕΠ που βρίσκονται μέσα σε δομές φιλοξενίας (όπου συμμαθητές είναι τα άλλα προσφυγόπουλα).
4. Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες πιστεύουν ότι δε θα παραμείνουν στη χώρα μας για μεγάλο χρονικό διάστημα εν τούτοις εκφράζουν την επιθυμία τα παιδιά τους να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα του ελληνικού σχολείου σε ποσοστό 49,1% . Δηλαδή περίπου οι μισοί θεωρούν ότι είναι σημαντικό για την εκπαίδευση των παιδιών τους η πλήρης ένταξη στο ελληνικό σχολείο. μετεγκατάστασης. Η έρευνα κατέδειξε ότι το σχολείο αποτελεί για αυτούς τη βασική δομή που εξασφαλίζει στην οικογένεια την αίσθηση «κανονικότητας» στην καθημερινότητα αλλά και την αίσθηση ότι τα παιδιά τους δεν χάνουν ζωτικό χρόνο εκτός του βασικού μηχανισμού μέσω του οποίου κοινωνικοποιούνται και εντάσσονται στις κοινωνίες. Αντίθετα το 50,8% θεωρεί ότι επιβάλλεται τα παιδιά τους να παρακολουθούν μόνο κάποια μαθήματα, αυτά δηλαδή που θα τους βοηθήσουν στη συνέχιση της εκπαίδευσής τους σε άλλη χώρα ή ακόμα πιστεύουν ότι δε χρειάζεται να κάνουν κανένα μάθημα του ελληνικού σχολείου. Παρόλα αυτά το γεγονός ότι επιμένουν να εντάξουν τα παιδιά τους στο ελληνικό σχολείο βεβαιώνει άλλες μελέτες οι οποίες καταδεικνύουν ότι είναι σαφής η ανάγκη κάποιων προσφύγων να βγουν από τους χώρους «φιλοξενίας» και να κάνουν «άνοιγμα» προς την κοινωνία μέσω της

συμμετοχής τους σε τυπικές, μη-τυπικές και άτυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Yilmaz, Λειβαδίτη & Καλλιντζή, 2017).

5. Οι συνθήκες διαβίωσης οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την σχολική επίδοση των προσφυγόπουλων για την μεγάλη πλειοψηφία των ερωτώμενων (75,9%) δεν είναι καθόλου κατάλληλες ή είναι λίγο κατάλληλες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την ελλιπή ή περιστασιακή φοίτηση των μαθητών σύμφωνα βέβαια και με τις απαντήσεις των ίδιων των γονέων τους σε προηγούμενη ερώτηση. Οι κακές συνθήκες διαβίωσης αποτελούν εμπόδιο στην συστηματική προσήλωση των παιδιών στα σχολικά τους καθήκοντα. Αυτό σε συνδυασμό με την αδυναμία των γονέων να βοηθήσουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της μελέτης των μαθημάτων τους, οδηγεί προφανώς σε σχολική αποτυχία των μαθητών αυτών, μειώνει την αυτοεκτίμησή τους και την επιθυμία για συστηματική φοίτηση και ένταξη στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.
6. Σε αντίθεση όμως με τα προβλήματα που βιώνουν τα προσφυγόπουλα μέσα στα σχολεία, ή στις δομές διαμονής τους, στην δυσκολία επιτυχούς ανταπόκρισης στα σχολικά τους καθήκοντα, σε αντίθεση με την μειωμένη πολλές φορές προθυμία των παιδιών για συστηματική παρακολούθηση των μαθημάτων, οι γονείς σε πολύ μεγάλο ποσοστό (82%) ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις του σχολείου τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα θετικό διότι η ενθάρρυνση για επιτυχία στο σχολικό περιβάλλον υποδηλώνει πως η προσδοκία, ιδιαίτερα όσον αφορά τη μάθηση, συνιστά ένα σημαντικό παράγοντα κινήτρων επίδοσης, καθώς μια προσδοκία επιτυχίας ενισχύει το κίνητρο για επίδοση, ενώ αντίθετα μια προσδοκία αποτυχίας το εξασθενίζει οδηγώντας σε λανθασμένες ενέργειες ή ακόμα και στην παραίτηση από αυτές (Jacob & Wilder, 2010; Κουτελέκος & Χαλιάσος, 2015; Κωσταρίδου Ευκλείδη, 2011, σελ. 272; Παπαδόπουλος, 2005, σελ. 468).

Τα αποτελέσματα αυτά ενισχύονται και από τα αποτελέσματα άλλων ερευνών όπως της έρευνα της Perumal (2015) σε μαθητές, εθελοντές και γονείς του εκπαιδευτικού προγράμματος «Refugee Bridging» σε λύκειο της Νότιας Αφρικής, έρευνα η οποία αποκάλυψε πως οι γονείς και οι κηδεμόνες των παιδιών προσφύγων θεωρούν υψίστης σημασίας την εκπαίδευση, προκειμένου να βελτιωθεί η κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση. Στις συνεντεύξεις των παιδιών φάνηκε η επιθυμία για συνέχιση της εκπαίδευσης, με στόχο τη βελτίωση των γνώσεων μέσα από σπουδές βιολογίας ή ιατρικής και την άσκηση επαγγελμάτων, όπως του ιατρού, του δικηγόρου, του καλλιτέχνη. Έτσι, πίστευαν ότι με τέτοιου είδους μελλοντικές επαγγελματικές προοπτικές θα κατάφερναν να

ξεπεράσουν τις καταστάσεις και τις εμπειρίες, που υπέμειναν η οικογένειά τους και οι φίλοι τους (Perumal, 2015).

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό και που προκύπτει από τις απαντήσεις των προσφύγων είναι ότι σε αρκετά μεγάλο ποσοστό (87,2%) θα ήθελαν να συμμετέχουν στις κοινωνικές εκδηλώσεις του σχολείου ακόμη και αν κάποιες από αυτές (πχ θρησκευτικές γιορτές) μπορεί να έρχονται σε αντίθεση με τα θρησκευτικά τους πιστεύω.

Η τέταρτη ενότητα της έρευνας διερευνά το περιεχόμενο σπουδών που θα επιθυμούσαν οι πρόσφυγες για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Από αυτή την ενότητα συμπεραίνουμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία εστιάζει

1. α) στην ανάγκη πλήρους ένταξης σε οποιοδήποτε ελληνικό δημόσιο σχολείο και β) στην ανάγκη ύπαρξης ενισχυτικής διδασκαλίας. Η ύπαρξη ενισχυτικής διδασκαλίας μάλιστα υποστηρίζεται από όλο σχεδόν τον πληθυσμό του δείγματος, σε ποσοστό 96,5%.
2. Οι πρόσφυγες φαίνεται να απορρίπτουν την ιδέα δημιουργίας ενός τύπου “μειονοτικού σχολείου” ειδικά για αυτούς, όπου τα παιδιά τους θα διδάσκονται τη γλώσσα τους, τη θρησκεία τους και κάποια επιπλέον μαθήματα. Αντίθετα, παρά την αίσθηση της προσωρινότητας που διαρρέει την καθημερινότητά τους, επιθυμούν την πλήρη ένταξη στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης.
3. Παράλληλα σε ποσοστό 100% θα επιθυμούσαν την διδασκαλία της γλώσσας καταγωγής τους. Πέρα όμως από την εκμάθηση της γλώσσας καταγωγής τους θεωρούν σημαντική την διδασκαλία συγκεκριμένων μαθημάτων τα οποία θα τους βοηθήσουν στην επιτυχή ένταξή τους στις χώρες προορισμού. Τέτοια μαθήματα είναι πρωτίστως τα αγγλικά και στη συνέχεια τα μαθηματικά και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Η εκμάθηση των ελληνικών θεωρείται πολύ έως απόλυτα σημαντική από το 67%. Το εύρημα αυτό συμφωνεί και με την θεωρητική βιβλιογραφία όπου φαίνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις, οι αντιλήψεις γυναικών και ανδρών συμμετεχόντων στην έρευνα για τη «μόρφωση» και τον «γραμματισμό» συνδέονται με τη γνώση ή/και την εκμάθηση μιας «άλλης» γλώσσας από τη/τις μητρική/κές (Χαλκίδου, Μαρτίκα & Ρεζαϊάν, 2017). Σύμφωνα με τη Mohazer e Azad, μια εικοσιεξάχρονη Αφγανικής καταγωγής που μεγάλωσε στο Ιράν και κατά την περίοδο της επιτόπιας έρευνας διέμενε στο καμπ του Ελαιώνα, «μορφωμένος» και «εγγράμματος» είναι αυτός που

καταλαβαίνει και μπορεί να εκφραστεί σε μια γλώσσα, όπως τα αγγλικά ή τα ελληνικά, που του «δίνει φωνή» και του «επιτρέπει να διεκδικήσει τα δικαιώματά του» σε μια δεδομένη χρονική στιγμή και σ' ένα συγκεκριμένο χωρικό πλαίσιο (Χαλκίδου, Μαρτίκα & Ρεζαϊάν, 2017; Yilmaz, Martika, Ntalampyra, 2017).

4. Στην ερώτηση αν αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει η ελληνική πολιτεία για την εκπαίδευση των παιδιών τους το 72,6% των προσφύγων απάντησε θετικά. Το υπόλοιπο 27,4% όμως θεωρεί ότι το ελληνικό κράτος θα πρέπει να μεριμνήσει περισσότερο για την παροχή της ενισχυτικής διδασκαλίας σε μεγαλύτερο βαθμό δεδομένου ότι τα προσφυγόπουλα είναι μαθητές με ειδικές μαθησιακές ανάγκες. Επίσης ζητούν περισσότερες ώρες διδασκαλίας ξένων γλωσσών και πιο ποικίλη ύλη μαθημάτων. Κάποιοι ζητούν μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των παιδιών τους από τους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

7.2: Προτάσεις

Στόχος της πολιτείας είναι η εξασφάλιση της ψυχοκοινωνικής στήριξης και η ένταξη των παιδιών των προσφύγων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μετά από ένα διάστημα προετοιμασίας, και πάντως το συντομότερο δυνατό, χωρίς την επιβάρυνση των σχολείων με υπερβολικά μεγάλο αριθμό παιδιών που δεν γνωρίζουν ελληνικά και δεν έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα για τη φοίτηση σε ελληνικό σχολείο

Παράλληλα η ένταξη στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα των παιδιών των προσφύγων θα πρέπει να σχεδιαστεί με τρόπο που να ενισχύει τις πιθανότητες επιτυχίας των παιδιών αυτών έτσι ώστε να παραμείνουν στο σχολείο, να το παρακολουθούν συστηματικά και να μην το εγκαταλείψουν πρόωρα. Για να επιτευχθεί η ένταξη και η παραμονή των παιδιών των προσφύγων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να ληφθούν υπόψιν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι προκύπτουν από την παρούσα έρευνα μέσα από τις απαντήσεις των ίδιων των προσφύγων, όσον αφορά το είδος και την ποιότητα της εκπαίδευσης που θα επιθυμούσαν να παρέχεται στα παιδιά τους.

Όμως δεν μπορεί εύκολα να σχεδιαστεί μια εκπαιδευτική πολιτική, η οποία θα παγιωθεί και θα λειτουργήσει έτσι ώστε να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα και αυτό διότι ο πληθυσμός των παιδιών, όπως και ο συνολικός προσφυγικός πληθυσμός, βρισκόταν και

εξακολουθεί να βρίσκεται σε διαρκή κίνηση. Αρχικά, από τις άτυπες δομές και τα νησιά προς τα ΚΦΠ της ενδοχώρας. Στη συνέχεια, από τα ΚΦΠ προς τα διαμερίσματα και ξενοδοχεία ή/και προς την Ευρώπη (διαδικασία relocation ή επανένωσης οικογενειών). Κατά τους πρώτους μήνες του 2017, μετά τη δεύτερη κρίση των νησιών (Φθινόπωρο 2016), μεγάλος αριθμός προσφύγων (περίπου 5.000) με τα παιδιά τους έχουν μεταφερθεί από τα νησιά προς την ενδοχώρα.

Μερικές από τις προτάσεις εστιάζονται στην άρση των αντικειμενικών προβλημάτων που εμποδίζουν την πρόσβαση των παιδιών στο σχολείο. Τέτοια εμπόδια μπορεί να είναι:

- οι συνθήκες διαβίωσης,
- η ευκολία πρόσβασης στο σχολείο, καθώς πολλά κέντρα φιλοξενίας βρίσκονται εκτός αστικού ιστού
- Τυχόν νομικά εμπόδια που μπορεί να παρεμποδίζουν την πρόσβαση των προσφύγων στην εκπαίδευση
- Παροχή κατάλληλων διαγνωστικές εξετάσεων, βάσει επιστημονικά παραχθέντος και δοκιμασμένου υλικού που θα εξετάζει το προηγούμενο σχολικό υπόβαθρο των μαθητών, τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, καθώς και την υιοθέτηση μιας πιο ατομικευμένης μαθησιακής στρατηγικής για κάθε μαθητή.
- Παροχή δίγλωσσης υποστήριξης
- Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας
- Οργάνωση προγραμμάτων εντατικών μαθημάτων για όσα παιδιά έχουν μείνει εκτός σχολείου για μεγάλο διάστημα και έχουν γνωστικά κενά, όπως και για τα αναλφάβητα παιδιά,
- Στήριξη των παιδιών προσφύγων που εντάσσονται στο πρωινό πρόγραμμα μαθημάτων
- Δημιουργία μακροχρόνιων εκπαιδευτικών επενδύσεων στην εκπαίδευση της μητρικής γλώσσας.
- Παροχή περισσότερων εκπαιδευτικών με κατάρτιση και προσόντα στα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα
- Επιμόρφωση των ήδη υπαρχόντων εκπαιδευτικών στα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα και στη διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Καλά προγραμματισμένη μεταφορά από τις τάξεις υποδοχής ή από τις ΔΥΕΠ σε κανονικές τάξεις.
- Παροχή συνεχούς αξιολόγησης της προόδου της μάθησης και της κοινωνικής

ένταξης των μαθητών.

- Αποφυγή του εκπαιδευτικού διαχωρισμού (για παράδειγμα, διαχωρισμένες τάξεις για μεγάλο χρονικό διάστημα, σχολεία μόνο για τους νεοφερμένους).
- Αύξηση των ωρών της ενισχυτικής διδασκαλίας.
- Παροχή πληροφοριών και στενή συνεργασία με τους νεοαφιχθέντες γονείς σε όλες τις πτυχές της σχολικής εκπαίδευσης. Ενημέρωση για το πολιτισμικό πλαίσιο που επικρατεί στη νέα χώρα.
- Διερεύνηση για πιθανές τραυματικές εμπειρίες όλων των παιδιών που ζητούν άσυλο και επαγγελματική αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών από ειδικούς παιδοψυχολόγους σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Αντιμετώπιση προβλημάτων σωματικής ή ψυχικής υγείας, με έμφαση στη διαχείριση του άγχους και του στρες
- Συνεργασία των σχολείων με την τοπική κοινότητα και την κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να ενσωματωθούν πιο εύκολα τα παιδιά των προσφύγων στα τοπικά κοινωνικά δίκτυα.
- Πραγματοποίηση κοινών δράσεων-εκδηλώσεων όπου θα υπάρχει και συμμετοχή των προσφύγων γονέων έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δεσμοί τους με το σχολείο.
- Για πολλούς πρόσφυγες η εκμάθηση των αγγλικών, των μαθηματικών και των υπολογιστών θεωρείται επίσης απαραίτητη ως όχημα επιτυχίας στις σχολικές απαιτήσεις της χώρας μετεγκατάστασής τους. Έτσι θα μπορούσαν να παρέχονται, στα πλαίσια της ενισχυτικής διδασκαλίας, περισσότερες ώρες εκμάθησης αυτών των εκπαιδευτικών αντικειμένων.
- Ωστόσο, υπάρχει μια απαραίτητη προϋπόθεση , ώστε οι νεοαφιχθέντες μαθητές να έχουν πρόσβαση σε ίσες και δίκαιες ευκαιρίες στην εκπαίδευση από την αρχή: Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να αντιμετωπίζονται ως δικά μας παιδιά, ως μαθητές μας στα σχολεία μας με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες και όχι ως «προσωρινοί άλλοι», ως πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο που ίσως σύντομα θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν τη χώρα. Η ανθεκτικότητα και η ενδυνάμωση δημιουργούνται από την ενίσχυση θετικών χαρακτηριστικών και καθησυχασμού την ύπαρξη θετικών σχέσεων μεταξύ των νεοαφιχθόμενων και της κοινωνίας υποδοχής

7.3:Προτάσεις για μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες

Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αποτελέσει την αφηγηρία ενός ευρύτερου διαλόγου για την εκπαίδευση παιδιών προσφύγων υπό το πρίσμα των εκπαιδευτικών τους αναγκών βάσει των έως τώρα πρακτικών. Για την αξιολόγηση και την εξασφάλιση παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης εστιασμένης στις βαθύτερες εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να συνεχιστούν οι έρευνες στα πεδία που αναδεικνύονται από την παρούσα έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση

Γιλιμάζ, Μ. Λειβαδίτη, Ν & Ε. Καλλιντζή, (2017). Γλώσσα, εκπαίδευση, χώρος: η περίπτωση των προσφύγων της Λέσβου. Εισήγηση στη 2η Συνάντησης Εργασίας Έργου PRESS με τίτλο «Εκπαιδευτικές δράσεις για πρόσφυγες: εμπειρίες και προκλήσεις», 11 Μαρτίου 2017, Αθήνα

Γκόβαρης Χ., (2009). Κείμενα για τη διδασκαλία και τη μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Αθήνα: Ατραπός

Ελληνική Κυβέρνηση, Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΓΓΕΕ), “Refugee crisis-Factsheet”, Δεκέμβριος 2016

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016). Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πορεία υλοποίησης των δράσεων προτεραιότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση. Εν εξελίξει δράσεις που συμβάλουν στην προστασία των παιδιών μεταναστών.

Ηνωμένα έθνη 1989, άρθρο 28

<http://www.keda.uoa.gr/eclass/modules/document/file.php> (Ανακτήθηκε 30/3/2019)

Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθ. 180647/ΓΔ4/2016, ΦΕΚ 3502/2016/Β/31-10-2016
Ίδρυση, οργάνωση, λειτουργία, συντονισμός και πρόγραμμα εκπαίδευσης των
Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων (Δ.Υ.Ε.Π.), κριτήρια και

Κόκκος, Α. (2005). Η εκπαίδευση ενηλίκων. ΕΑΠ, Τόμος Β, Πάτρα Θεσσαλονίκη: ΥΠΕΠΘ

Κόντης Α. (επιμ.) (2009), Ζητήματα Κοινωνικής ένταξης
Μεταναστών, Αθήνα: εκδ. Παπαζήσης, σ.521)

Κουτελέκος, Ι., & Χαλιάσος, Ν. (2015). Προσδοκίες. ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ,
13(2), 134-143.

Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (2011). ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟ-
ΡΥΘΜΙΣΗ. Αθήνα: Πεδίο.

Λιασκοπούλου, Α. & Νούλας, Δ. (2011) Εκπαιδευτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση για
τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Στο: Διαπολιτισμική εκπαίδευση-Μετανάστευση –
Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας, επιμ. Πετρογιάννης, Πάτρα

Νικολάου, Γ. (2008). Εκπαιδευτικές πολιτικές διαχείρισης της πολυπολιτισμικής ετερότητας
στην Ελλάδα και την Ευρώπη, στο Ζ. Παπαναούμ (επιμ.), Οδηγός Επιμόρφωσης:
Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή. Θεσσαλονίκη: ΥΠΕΠΘ

Παπαγεωργίου Ι. (2015) Θεωρία δειγματοληψίας, σελ, 17

<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1296/1/Book-Newer.pdf>

Παπαδόπουλος, Ν. Γ. (2005). Λεξικό της Ψυχολογίας. Εγκυκλοπαιδικό με τετράγλωσση
ορολογία. Αθήνα: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ.

Παππάς, Θ. (2002). Η μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας στις ανθρωπιστικές
επιστήμες. Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1999). Ερωτηματολόγιο διαπροσωπικής και ενδοπροσωπικής
προσαρμογής. Ελληνικά Γράμματα

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε. (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές
επιστήμες και συνεντεύξεις. Ανακτήθηκε στις 25-03- 2019 από
<https://ejournals.e-publishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9726>

Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων Κείμενο : Ηνωμένα Έθνη,
Συλλογή Συμβάσεων Νο. 2545, Τόμος 189, Σελ. 137

Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης, Υπουργείο Προστασίας του
Πολίτη -Ελληνική Κυβέρνηση, Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΓΓΕΕ),
«Refugeecrisis - Factsheet», Δεκέμβριος 2016.)

Τσιάκαλος, Γ. (2011). Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης (Β). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο

Χαλκίδου, Α., Μ. Μαρτίκα & Α. Ρεζαϊάν, (2017). Εργαλειακότητα και ενδυνάμωση στις εκπαιδευτικές πρακτικές προσφύγων: παρατηρήσεις από την ερευνητική ομάδα της Αθήνας. Εισήγηση στη 2η Συνάντησης Εργασίας Έργου PRESS με τίτλο «Εκπαιδευτικές δράσεις για πρόσφυγες: εμπειρίες και προκλήσεις», 11 Μαρτίου 2017, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

Boyden, J., de Berry, J., Feeny, T. & Hart, J. (2002). Children affected by armed conflict in South Asia: A review of trends and issues identified through secondary research. Discussion paper. UNICEF

Creswell, J. W. (2011). Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας (Επιμέλεια Χαράλαμπος Τζορμπατζούδης). Αθήνα: Ίων

Creswell, J.W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative, and mixed methods approaches. London: Sage

Davies, L., & Talbot, C. (2008). *Comparative Education Review* 52:4, 509-518

Dodds, T., & Inquai, S. (1983) *Education in exile: The educational needs of refugees.* Cambridge, UK: International Extension College

Dawson, C. (2002). Practical Research Methods. A user-friendly guide to mastering research techniques and projects. Oxford: How to Books. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.modares.ac.ir/uploads/Agr.Oth.Lib.21.pdf> (15-3-2019)

Dryden Peterson, S. (2011). Refugee Education . Policy Development and Evaluation Service

Ebadi, S. (2008) *Refugee rights in Iran.* London: Saqi in association with UNHCR [Geneva].

Education Forum. (2000). The Dakar Framework for Action. *Unesco* , (April), 26-28.

Fantino, A.M., & Colak, A. (2001). Refugee children in Canada: Searching for identity. *Child Welfare.* Ανακτήθηκε στις 16/01/2019 από

<https://www.questia.com/library/journal/1P3-85404990/refugee-children-in-canada-searching-for-identity>

Fairbank , Putnam και Harris 2007 The prevalence and impact of child traumatic stress. In

M. Friedman, T. M. Keane & P.A Rasick., *handbook of PTSD: Science and practice* (pp. 229- 251)New York Guilford press

Gahungu, A., Gahungu, O., & Luseno, F. (2011). Educating Culturally Displaced Students with Truncated Formal Education (CDS-TFE): The Case of Refugee Students and Challenges for Administrators, Teachers, and Counselors. Online Submission.

Hek, R. (2005a). The experiences and needs of refugee and asylum seeking children in the UK: A literature review. Birmingham: National Evaluation of the Children's Fund.

Hos, R. (2016). Education in Emergencies: Case of a Community School for Syrian Refugees. *European Journal of Educational Research*, 5(2), 53-60.

Jacob, B. A., & Wilder, T. (2010). Educational expectations and attainment. (Working paper, No. 15683). UK: National Bureau of Economic Research. Ανακτήθηκε 19 Απριλίου 2019 από <https://core.ac.uk/download/pdf/6535021.pdf>

Kong, E., Harmsworth, S., Rajaeian, M. M., Parkes, G., Bishop, S., AlMansouri, B., & Lawrence, J. (2016). University transition challenges for first year domestic CALD students from refugee backgrounds: a case study from an Australian Regional University. *Australian Journal of Adult Learning*, 56(2), 170-197.

McBrien, J. L. (2005). Educational Needs and Barriers for Refugee Students in the United States : A Review of Literature. *Review of Educational Research* 75 (3) 3): 329 64.

Obura, A. (2003) *Never again: educational reconstruction in Rwanda*. Paris: International Institute for Educational Planning.

Özer, S., Şirin, S., & Oppedal, B. (2013). Bahçeşehir Study of Syrian Refugee Children in Turkey. Retrieved from <http://www.fhi.no/dokumenter/4a7c5c4de3.pdf>

Perumal, J. (2015). Responding with hospitality: Refugee children in the South African education system. *Education as Change*, 19(3), 65-90.

Refugee crisis-Factsheet”, Δεκέμβριος 2016) Γενική γραμματεία ενημέρωσης και επικοινωνίας <https://media.gov.gr/refugee-crisis-fact-sheet-jan-2017/>

Retamal, G. (Forthcoming) *Humanitarian Education: Meaning, Origins and Practice*. Geneva: International Bureau of Education.

Riggs, E., Block, K., Gibbs, L., Davis, E., Szwarc, J., Casey, S., ... & Waters, E. (2012). Flexible models for learning English are needed for refugee mothers. *Australian Journal of Adult Learning*, 52(2), 397-405.

Sinclair, M. (2001) Education in Emergencies. In J. Crisp, C. Talbot & D. B. Cipollone (Eds.), *Learning for a Future: Refugee Education in Developing Countries*

UNESCO (pp. 1-83).

Geneva: .

Sirin και Rogers Sirin (2015) The educational and mental health needs of Syrian Refugee children

UNHCR. (2015). Syrian refugee arrivals in Greece: Preliminary Questionnaire Findings

Watkins K, S.A. Zyck, Report. Living on hope, hoping for education. The failed response to the Syrian refugee crisis, odi.org. 3RP, Regional Strategic Overview, Regional Refugee and Resilience Plan 2017-2018 in Response to the Syria Crisis.

Westhoff, W. W., Lopez, G. E., Zapata, L. B., Corvin, J. A. W., Allen, P., & McDermott, R. J. (2008). Reproductive health education and services needs of internally displaced persons and refugees following disaster. *American Journal of Health Education*, 39(2), 95-103.

Winthrop, R., & Kirk, J. (2008). Learning for a Bright Future: Schooling, Armed Conflict, and Children's Well Being. *Comparative Education Review*, 52 (4), 639-661.

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/591301> (Ανακτήθηκε 20/3/2019)

Yilmaz, B., Martika, M. & Ntalampyra, E. (2017). Language Ideologies among Refugees in Greece. Paper presented at the Linguistic Anthropology Conference titled "Language, Mobility and Belonging", 23-25 March 2017, Oxford University, Oxford, U.K.

Διεθνείς συμβάσεις και Ευρωπαϊκές οδηγίες

- 77/486/CEE Οδηγία (Ιούλιος 1977)
- Άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας (2013/33/ΕΕ)
- Το 1948, η Διεθνής Δήλωση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 64/290 (Ιούλιος 2010) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (Ηνωμένα Έθνη, 2010α)
- Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

**Ερωτηματολόγιο διπλωματικής εργασίας:
"Απόψεις και προσδοκίες των προσφύγων
από την ένταξη των παιδιών τους στην
ελληνική εκπαίδευση"**

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "Οργάνωση και Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού

Ιδρύματος Θεσσαλονίκης (ΑΤΕΙΘ)".

Η έρευνα αυτή φιλοδοξεί να εξετάσει τις προσδοκίες των προσφύγων από την ένταξη των παιδιών τους στην ελληνική εκπαίδευση.

Επίσης προσπαθεί να διαφωτίσει τις απόψεις των προσφύγων για το ελληνικό σχολείο και την αναγκαιότητα της συμμετοχής των παιδιών τους σε αυτό. Σκοπός της έρευνας είναι να εντοπίσει τυχόν προβλήματα ή δυσλειτουργίες κατά την ένταξη των προσφυγόπουλων στα σχολεία της χώρας.

Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται αποκλειστικά σε ενήλικες-γονείς παιδιών σχολικής ηλικίας.

Η συμμετοχή είναι εθελοντική και απολύτως ανώνυμη καθώς οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν για καθαρά επιστημονικούς σκοπούς.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή πληροφορία απευθυνθείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

elitahmaz@gmail.com

Σας ευχαριστώ θερμά εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση

Ταχμαζίδου Ελισάβετ - Νηπιαγωγός

1) φύλλο (gender) الجنس

άντρας (male) ذكر

γυναίκα (female) أنثى

2) ηλικία (age) السن أو العمر

Η απάντησή σας

3) χώρα προέλευσης (country of origin) البلد أو الدولة

Η απάντησή σας

4) αριθμός παιδιών (number of children) عدد الأولاد

Η απάντησή σας

5) ηλικία παιδιών (age of children) عمر الأولاد

Η απάντησή σας

6) επίπεδο σπουδών πατέρα (level of father's education) المستوى التعليمي للأب

δημοτικό (primary school) المرحلة الابتدائية

γυμνάσιο-λύκειο (high school) المرحلة الإعدادية - الثانوية

πανεπιστήμιο (university- college) الجامعة

Άλλο (other) مستوى آخر

7) επίπεδο σπουδών μητέρας (level of mother's education) المستوى التعليمي للأم

للأم

δημοτικό (primary school) المرحلة الابتدائية

γυμνάσιο-λύκειο (high school) المرحلة الإعدادية - الثانوية

πανεπιστήμιο (university- college) الجامعة

Άλλο (other) مستوى آخر

1) χρόνος παραμονής στην Ελλάδα μέχρι σήμερα (time of residence in Greece so far) فتره تواجدكم في اليونان حتى اليوم الحالي

Λιγότερο από 1 έτος (less than a year) أقل من عام

1-2 έτη (1-2 years) عام - عامين

Περισσότερο από 2 έτη (more than 2 years) أكثر من عامين

2) τόπος παραμονής στην Ελλάδα (place of residence in Greece) مكان اقامتكم في اليونان

ενοικιαζόμενο διαμέρισμα- ξενοδοχείο (rented apartment-hotel) شقه أو فندق

δομή φιλοξενίας προσφύγων (structure for hosting refugees) وحدات إستضافة اللاجئين

3) πόσο καιρό επιθυμείτε να παραμείνετε στην Ελλάδα; (how long do you wish to stay in Greece?) ماهى الفترة التى تودون فيها البقاء في اليونان ؟

καθόλου- επιθυμούμε να αποχωρήσουμε άμεσα (we wish to leave immediately) نرغب في الرحيل فوراً

μέχρι να μετεγκατασταθούμε σε άλλη χώρα σύμφωνα με το πρόγραμμα μετεγκατάστασης (until we relocate to another country, according the relocation program) حتى يتم توطيننا في بلداخرى بناء على برنامج إعادة التوطين

μέχρι να δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για να επιστρέψουμε στη χώρα μας (until the right conditions to return to our country are created) حتى عودة الإستقرار في بلادنا للعودة إليها مرة أخرى إلى الأبد (for ever) إلى الأبد

4) Εάν επιθυμείτε να αποχωρήσετε από την Ελλάδα, πόσο καιρό πιστεύετε ότι τελικά θα χρειαστεί να μείνετε εδώ, μέχρι την αποχώρησή σας; (if you wish to leave Greece, how long do you think you will eventually need to stay here until your departure?) إذا كنتم ترغبون في الرحيل من اليونان , ماهى الفترة التى سنقضونها في اليونان حتى رحيلكم حسب إعتقادكم ؟

Λιγότερο από 1 έτος (less than a year) أقل من سنة

1-2 έτη (1-2 years) سنة - سنتين

Περισσότερο από 2 έτη. (more than 2 years) أكثر من سنتين

Ίσως να μην μπορέσουμε να αποχωρήσουμε τελικά. (Maybe we can not finally leave at all) قد لا نستطيع الرحيل ابدا

5) Παρέχεται κάποια μορφή εκπαίδευσης στα παιδιά σας αυτή τη στιγμή; (Have your children been enrolled in a certain form of education at the moment?) هل أولادكم يتلقون أى نوع من التعليم في الوقت الحالي ؟

Nai (yes) نعم

Ochi (no) لا

6) Αν ναι, ποια μορφή εκπαίδευσης τους παρέχεται αυτή τη στιγμή; (if yes, what form of education is being provided to them at the moment?) إذا

كانت الإجابة نعم , فما هو نوع التعليم الذى يتلقونه ؟

فصول إستقبال (reception class) τάξη υποδοχής

فصول مسائية (afternoon classes) απογευματινά τμήματα

فصول تعليم عامة عادية فى مدرسة يونانية (regular classes of general education in greek school) κανονικά τμήματα γενικής εκπαίδευσης σε ελληνικό σχολείο

فصول تعليمية فى مراكز إستقبال اللاجئين (training within hospitality structures) εκπαίδευση μέσα σε δομές φιλοξενίας

7) Πόσο καιρό παρακολουθούν μαθήματα σε ελληνικό σχολείο; (how long do they attend classes in a Greek school?) ماهى الفترة الزمنية التى يتلقى فيها

أولادكم الدروس فى المدرسة اليونانية ؟

أقل من عام (less than a year) λιγότερο από 1 έτος

عام - عامين (1-2 years) 1-2 έτη

أكثر من عامين (more than 2 years) Περισσότερα από 2 έτη

8) Έμειναν τα παιδιά σας, λόγω κακών συνθηκών εκτός σχολικού περιβάλλοντος για μεγάλο χρονικό διάστημα; (Did your children, due to bad conditions, stay away from a school environment for a long time?) هل

أضطر أولادكم للإنتقطاع عن الدراسة لفترة طويلة نتيجة الظروف الصعبة فى بلادكم ؟

Nai (yes) نعم

Ochi (no) لا

9) Αν ναι πόσο διάστημα ήταν αυτό; (If so how long was it?) ماهى فترة

إنتقطاعهم عن الدراسة ؟

أقل من عام (less than a year) λιγότερο από 1 έτος

عام - عامين (1-2 years) 1-2 έτη

أكثر من عامين (more than 2 years) Περισσότερα από 2 έτη.

10) Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας μπορούν να ενταχθούν σε σχολική τάξη ανάλογη με την ηλικία τους ; (Do you think that your children can join a school class according to their age?) هل تعتقدون أن أولادكم يمكنهم الإنضمام إلى

الفصول الدراسية تبعاً لأعمارهم ؟

Ναι, είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε επίπεδο σπουδών ανάλογο με την ηλικία τους (Yes, they are able to meet a level of education commensurate with their age) نعم يمكنهم الانضمام إلى الفصول الدراسية حسب أعمارهم

Όχι, το μαθησιακό τους επίπεδο έχει μείνει πολύ πίσω λόγω κακών συνθηκών, μετακινήσεων, πολέμου κλπ και γι αυτό το λόγο πρέπει να ενταχθούν σε μικρότερη τάξη.No, their level of learning has been far behind due to poor conditions, movements, war, etc., and should therefore be included in a lower class لا , مستواهم الدراسي متأخر كثيرا نتيجة الحرب والظروف الصعبة في بلادنا ويجب أن ينضموا إلى فصول أقل من أعمارهم

Ναι, αλλά σε συνδυασμό με κάποια μορφή ενισχυτικής διδασκαλίας. (Yes, but in combination with some form of booster teaching. نعم ولكن مع بعض الدروس الإضافية.

11) Ποια η γνώμη σας για το Ελληνικό σχολείο; (What do you think about the Greek school?) ماهو رأيكم في المدارس اليونانية؟

Κακή (it is a bad school) سيئة

Μέτρια (moderate) متوسطة

Καλή (it is a good school) جيدة

Αισθάνεστε ότι η ύλη των μαθημάτων σας είναι αδιάφορη (You feel that the subject matter is indifferent) نحس أن المدارس عندكم مختلفة

12) Πόσο τακτική είναι η φοίτησή τους; (How regular is their attendance?)? كيف هي متابعة اولادكم للدروس في المدرسة؟

Παρακολουθούν ανελλιπώς τα μαθήματα (They keep track of the lessons) متابعة كاملة

Παρακολουθούν εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν (They attend as conditions permit) حسبما تسمح لهم الظروف

Απουσιάζουν τακτικά χωρίς σημαντικό λόγο και έχουν περιστασιακή φοίτηση. (They are absent regularly without significant reason and have occasional attendance. يتخلفون كثيرا عن المتابعة بدون اسباب جدية ومتابعتهم متقطعة

13) Τα παιδιά σας εκφράζουν ικανοποίηση από τη φοίτησή τους και επιθυμία να συμμετέχουν ανελλιπώς στα μαθήματά τους; (Are your children satisfied with their studies and the desire to participate in their lessons?) هل اولادكم يشعرون بالرضا للإلتحاق بالفصول الدراسية , ويرغبون في الإنتظام فيها؟

καθόλου (not at all) على الإطلاق

1

2

3

4

5

απόλυτα (apsolutely) نعم تماما

14) Κατά πόσο θεωρείτε σημαντική την ένταξη των παιδιών σας στο δημόσιο ελληνικό σχολείο; (How important do you consider to be your children's integration into the Greek public school?) إلى أى درجة تعتقدون بأهمية إلتحاق أولادكم بمدرسة يونانية حكومية ؟

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

15) Ποια είναι η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν στο σχολείο; (What is the main difficulty they encounter at school?) ماهى الصعوبة الرئيسية التى يواجهونها فى المدرسة ؟

Με τα μαθήματα (With the subjects-lessons) الدروس

Με τη συμπεριφορά των συμμαθητών (with the behavior of peers- schoolmates) اسلوب باقى التلاميذ

Με τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών (By the behavior of teachers) معاملة المدرسين

Άλλο (other) شئ آخر

16) Σε περίπτωση που θέλετε να εγκατασταθείτε σε άλλη χώρα, πιστεύετε ότι τα παιδιά σας, για όσο διάστημα παραμείνετε στην Ελλάδα : (In case you want to settle in another country, do you think your children, as long as you stay in Greece: فى حالة رغبتكم فى الإنتقال إلى بلد أخرى , هل تعتقدون أن أطفالكم فى فترة تواجدهم فى اليونان يجب عليهم

Επιβάλλεται να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα του ελληνικού σχολείου (It is necessary to attend all the courses of the Greek school) من الضرورى متابعة جميع الدروس فى المدرسة اليونانية

Επιβάλλεται να παρακολουθούν μόνο κάποια μαθήματα τα οποία θα τους βοηθήσουν στην συνέχιση της εκπαίδευσής τους στην άλλη χώρα (They only need to attend some courses that will help them continue their education in the other country) من الضرورى متابعة بعض الدروس فقط والتى سوف تكون عون لهم فى إكمال دراستهم فى البلد الأخرى

Δεν χρειάζεται να παρακολουθούν κανένα μάθημα του ελληνικού σχολείου. (They do not have to attend any lessons of the Greek school. ليس عليهم متابعة أى دروس فى المدرسة اليونانية.

17) Φιλοδοξείτε τα παιδιά σας να ζήσουν και να εργαστούν: (Encourage your children to live and work:): تشجعون أولادكم على الحياة والعمل فى :

Στην Ελλάδα (In Greece) اليونان

Στη χώρα καταγωγής σας (In your country of origin) فى موطنكم الأسمى

Σε άλλη χώρα (In another country) فى بلد أخرى

18) Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας βρίσκονται στο κατάλληλο περιβάλλον ώστε να μελετούν τα μαθήματά τους απερίσπαστα; (Do you think your children are in the right environment to study their lessons freely?) هل تعتقدون أن أطفالكم يعيشون في البيئة المناسبة للمذاكرة بحرية؟

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

19) Πιστεύετε ότι είστε σε θέση να βοηθήσετε τα παιδιά σας κατά τη διάρκεια της μελέτης των μαθημάτων τους; (Do you believe that you are able to help your children during the study of their lessons?) هل تعتقدون انكم قادرون على مساعدة أبنائكم في مذاكرة دروسهم؟

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

20) Σε ποιο βαθμό ενθαρρύνετε τα παιδιά σας να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις του σχολείου τους; (To what extent do you encourage your children to meet the obligations of their school?) إلى أى درجة تشجعون أبنائكم على الإستجابة للإلتزامات المدرسية؟

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

21) Θα συμμετείχατε εσείς και τα παιδιά σας στις κοινωνικές εκδηλώσεις που οργανώνει το σχολείο σας; (Would you and your children participate in the social events organized by your school?) هل ستشاركون أنتم وأبنائكم في المناسبات والاحتفالات الإجتماعية التي تنظمها المدرسة؟

Ναι (Yes) نعم

Όχι (No) لا

Μόνο σε όσες δεν έρχονται σε αντίθεση με τα θρησκευτικά μας ή εθνικά μας πιστεύω (Only to those that do not contradict our religious or national beliefs) فقط التي لا تتعارض مع الدين أو المعتقدات القومية

22) Εφόσον πιστεύετε ότι ΔΕΝ θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας το χρονικό διάστημα της εδώ παραμονής σας; (If you believe that you will not remain permanently in Greece, what form of education would you like for your children during your stay here?) إذا كنتم تعتقدون إن إقامتكم في اليونان إقامة مؤقتة وليست دائمة , ماهو نوع التعليم الذي ترغبونه لأولادكم فترة تواجدكم في اليونان ؟
Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο (Full membership in the Greek public school) مشاركة كاملة في مدرسة يونانية حكومية
απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο;(afternoon classes with Greek teachers to learn the Greek language and then full membership in the Greek public school? مدرسة ليلية لتعلم اللغة اليونانية ثم مشاركة كاملة في مدرسة يونانية حكومية
Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης; (Learning specific lessons such as: English, computer science, mathematics, language of origin) دروس محددة مثل اللغة الإنجليزية والرياضيات والكمبيوتر والعلوم ولغة المنشأ)
Καμία μορφή εκπαίδευσης. (No training at all) لا نرغب في أي شكل من أشكال التعليم

23) Εφόσον πιστεύετε ότι θα παραμείνετε μόνιμα στην Ελλάδα, ποια μορφή εκπαίδευσης θα επιθυμούσατε για τα παιδιά σας; (If you believe that you will remain permanently in Greece, what form of education would you like for your children?)
Πλήρης ένταξη στο δημόσιο ελληνικό σχολείο (Full membership in the Greek public school) απογευματινή απασχόληση με Έλληνες εκπαιδευτικούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας; (afternoon classes with Greek teachers to learn the Greek language?);
Εκμάθηση συγκεκριμένων μαθημάτων όπως: αγγλικά, πληροφορική, μαθηματικά, γλώσσα προέλευσης; (Learning specific lessons such as: English, computer science, mathematics, language of origin; ;
Καμία μορφή εκπαίδευσης. (no training at all)

24) Θα βοηθούσε περισσότερο στα μαθήματα, αν λειτουργούσαν στο σχολείο σας ειδικά τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας για προσφυγόπουλα; (would it help you more in the lessons if special classes of Reinforcement Teaching for refugees were operating in your school?) هل تعتقدون أن وجود فصول إضافية متخصصه للاجئين سوف تساعد الأولاد في دروسهم ؟
Ναι (yes) نعم

Όχι (no) لا

25) Πιστεύετε ότι τα προσφυγόπουλα θα πρέπει : (Do you think refugees children should:) في رأيكم أن أبناء اللاجئين يجب أن

Na μπορούν να γράφονται σε οποιοδήποτε ελληνικό σχολείο (They should be written in any Greek school) يتم تقييدهم في أي مدارس يونانية

Na μπορούν να γράφονται σε ειδικά σχολεία όπου θα διδάσκονται τη γλώσσα τους,τη θρησκεία τους και κάποια επιπλέον μαθήματα (They can be enrolled in special schools where their language, religion and some additional lessons will be taught) يتم تقييدهم في مدارس خاصة تدرس لهم فيها لغتهم الأم ودينهم وبعض الدروس الأخرى

Na μπορούν να γράφονται σε ελληνικό σχολείο,αλλά σε ειδική ενισχυτική τάξη. (should be able to attend any Greek school but in a special reinforcing class) يتم تقييدهم في مدارس يونانية ولكن في فصول خاصة

26) Σε περίπτωση που η γλώσσα καταγωγής σας δεν διδάσκεται στο σχολείο σας, θα θέλατε να σας δοθεί η δυνατότητα να την διδάσκονται τα παιδιά σας ως γλώσσα επιλογής στο χώρο του σχολείου; (If your origin language is not taught in your school, would you like to be given the opportunity to teach your children as a language of choice at school? في

حالة أن لغتكم الأم لا تدرس في المدرسة , هل ترغبون في أن تمنح لكم الفرصه لكي يدرسون أبناؤكم لغتهم الأم في المدرسة كلغة إختيارية ؟

ναι (yes) نعم

Όχι (no) لا

27) Ποια μαθήματα πιστεύετε ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να διδάσκονται τα παιδιά σας; (Which lessons do you think your children should be taught?) أي دروس في إعتقادكم يجب على أبنائكم تلقيها ؟

Η απάντησή σας

28) Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τα παιδιά σας; (How important, do you consider, is for your children to learn the Greek language ?) ما مدى أهمية تعلم أبناؤكم للغة اليونانية في إعتقادكم ؟

1

2

3

4

5

29) Αρκούν τα μέτρα που έχει πάρει το ελληνικό κράτος για την εκπαίδευση των παιδιών σας; (Are the measures taken by the Greek State enough to educate your children? هل المعايير التي إتخذتها الحكومة اليونانية كافية لتعليم ابناؤكم؟

Nai (yes) نعم

Oχι (no) لا

30) Αν όχι, ποια μέτρα θα επιθυμούσατε να έχουν παρθεί επιπλέον από το ελληνικό κράτος σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών σας; (If not, what measures would you like to have taken in addition to the Greek State regarding the education of your children?) إن كانت إجابة السؤال السابق بلا , فما هي المعايير التي ترغبون أن تأخذها الحكومة اليونانية في الإعتبار فيما يختص بتعليم ابناؤكم؟